

ՍԴՀԿ Յայտարարությունը. «Բուն Ընտրական Գործընթացը Ստուերել է Հանրաքուէի Ողջ Իմաստն ու Էութիւնը

Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան Հայաստանի վարչութիւնը Դեկտեմբեր 6-ի հանրաքուէին առթիւ իր հրապարակած յայտարարութեան մէջ կը յայտնէ որ, բուն ընտրական գործընթացը՝ որակապէս եւ առանձնապէս չէր տարբերեր նախկին ընտրութիւններէն, այսպիսով ստուերելով Սահմանադրական հանրաքուէի ամբողջ իմաստն ու էութիւնը:

ՍԴՀԿ յայտարարութեան մէջ մասնաւորապէս ըսուած է. –

1. Քարոզարշար չվերածուեց համահայաստանեան իրականութեան, որովհետեւ քաղաքացիներին մի ստուար հատուած ոչ միայն հետաքրքրուած չէր Սահմանադրական բարեփոխումներով, այլ նաեւ ըստ պատշանի տեղեկացուած չէր:

2. Բուն ընտրական գործընթացը որակապէս առանձնապէս չէր տարբերուում նախկինում տեղի ունեցող ընտրութիւններից՝ այսկերպ ստուերելով Սահմանադրական հանրաքուէի ողջ իմաստն ու էութիւնը:

3. ՍԴՀԿ-ն ինչպէս նախկինում, այժմ էլ գտնուում է, որ խորհրդարանական կառավարման համակարգն այլընտրանք չունի, եւ փոփոխուած Սահմանադրութիւնն ընդունում իբրեւ համակարգային փոփոխութիւնների լուսադոյն հնարաւորութիւն:

4. ՍԴՀԿ-ն վստահ է, որ այս գործընթացում չպէտք է փնտոնել յաղթողներ եւ պարտուողներ. անհրաժեշտ է գտնել լուծումներ՝ երկրում անցնցում եւ համերաշխ մթնոլորտ ապահովելու համար, որի հիմնական նախնականներն պէտք է դառնայ գործող իշխանութիւնը:

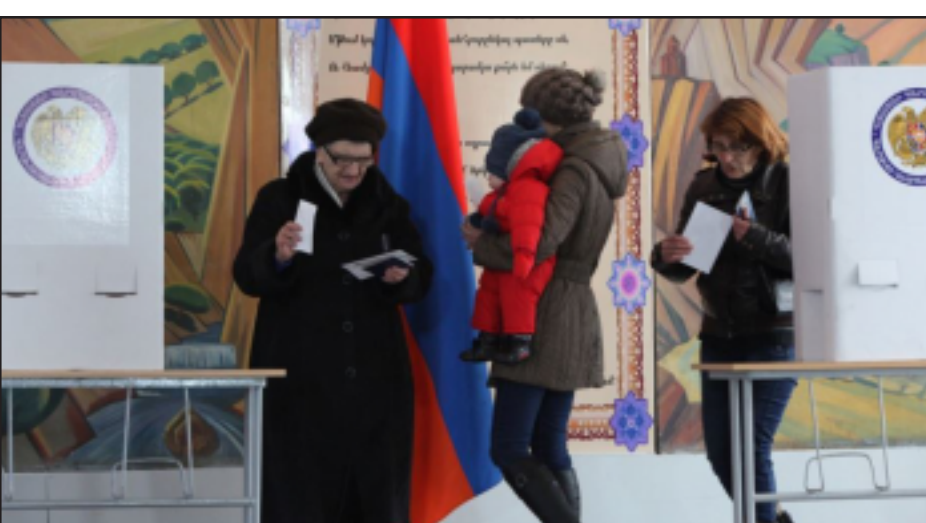
5. Ինչպէս նախկինում, այժմ էլ ՍԴՀԿ-ն վստահ է, որ փոփոխուած Սահմանադրութիւնը կարող է երկրում որակապէս նոր իրավիճակ ստեղծել միայն եւ միայն իշխանութիւնների քաղաքական կամքի պարագայում, որի հիմնական շնչատադրումը պէտք է լինի օլիգարխիան իշխանութիւնից տարանջատելն ու երկրում սոցիալական մեծ բարեփոխումների իրականացումը»:

ՍԴՀԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակուած Պաշտօնական Արդիւնքներուն Համաձայն Հայաստանի Նոր Սահմանադրութեան «Այո» Քուէարկած Է Ընտրողներու 63 Տոկոսը

Դեկտեմբեր 6-ին, հայաստանի մէջ տեղի ունեցաւ նախագահ Սերժ սարգսեանի առաջարկած Սահմանադրական փոփոխութիւններու հանրաքուէն: Ըստ Հայաստանի Կենտրոնական Ընտրական Յանձնաժողովի (ԿԸՅ) հրապարակած նախնական արդիւնքներուն, սահմանադրական փոփոխութիւնները ընդունուած են: Ընտրողներու 63,35 տոկոսը քուէարկած է «այո», իսկ «ոչ»՝ 32,35 տոկոսը:

ԿԸՅ նախագահ Տիգրան Մուկուչեանի հրապարակած արդիւնքներով, ընտրութիւններուն մասնակցած է ժողովուրդի 50,3 տոկոսը: «Այո» քուէարկած է 825 հազար 851 ընտրող, «ոչ»՝ 421 հազար 600 ընտրող:

Հայաստանի քաղաքացիներ ընտրատեղամասերէն մէկուն մէջ կը մասնակցին քուէարկութեան

«Այո»-ն յաղթած է հանրապետութեան բոլոր մարզերուն եւ մայրաքաղաք Երեւանի մէջ:

Նախագահ Սերժ Սարգսեան Դեկտեմբեր 7-ի երեկոյեան իր նստավայրէն ներս հիւրընկալելով բազմաթիւ պաշտօնատար անձիք, հասարակական եւ քաղաքական գործիչներ ու անոնց առջեւ ելոյթ ունենալով, արդէն իրականութիւն համարեց կառավարման խորհրդարանական համակարգը՝ Հայաստանի

տանի Հանրապետութեան համար:

«Դա նշանակում է ուժեղ իշխանութեան եւ ուժեղ ընդդիմութեան առկայութիւն, քաղաքական կուսակցութիւնների դերի բարձրացում, դրանց զարգացման նոր հնարաւորութիւնների ընձեռում: Դա նշանակում է նաեւ զարգացած կուսակցական համակարգ, որը ցանկացած ժողովրդավարական պետութեան կարեւորագոյն նախա-

պայմաններից մէկն է», ըսաւ ան:

Ընտրութիւններու գործընթացին եւ արդիւնքներուն վերաբերեալ գնահատանքները տարբեր էին: «Ոչ»-ի միասնական շտաբի ղեկավար Լեւոն Զուրաբեան նոյն գիշեր յայտարարեց «ծանրագոյն կեղծիքներու» եւ մօտ կէս միլիոն ձայն կեղծուելու մասին:

Զուրաբեանի այս յայտարարութիւնները Տիգրան Մուկուչեանի կողմէ նկատուեցան որպէս քաղաքական գնահատականներ:

«Ես չգիտեմ դա ինչ հիմքով է արուած կամ ինչ դատողութիւններ են արուած: Տարաբնոյթ գնահատականներ կարող են հնչել,

Շաք-ը Էջ 5

Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի Տօնական Ընդունելութիւնը

Հայ Ամերիկեան Խորհուրդի (ՀԱԽ) Սան Կապրիէլ Հովիտի մասնաճիւղը կազմակերպած էր տօնական օրերու նախօրեակի իր տարեկան «Բաց դռներու» ընդունելութիւնը, որ տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 4-ի երեկոյեան, Փաստօրինայի ՍԴՀԿ կեդրոնէն ներս:

Ընդունելութեան ներկայ եղան Միացեալ Նահանգներու Ներկայացուցիչներու Տան անդամ, գոնկորէսական ծուտի Զու, Փաստօրինայի Քաղաքապետական Խորհուրդի անդամ՝ Թայրոն Համբլըն, Փաստօրինայի Ընկերային Ցարաբերութեանց Խորհուրդի անդամներէն Նէթ Նէստըր, Քալիֆորնիոյ Նահանգային Խորհրդարանի անդամ Քրիս Հոլտընի ներկայացուցիչ Կարօ Մանճիքեան եւ ուրիշներ:

ՀԱԽ-ի ատենապետ Սեւակ Խաչատուրեան ներկայացուց գոնկորէսական Զուին, որ իր խօսքին մէջ վերահաստատեց Հայ համայնքի կողքին ըլլալու իր յանձնարարութիւնը, խոստանալով շարունակել պաշտպանել հայկական հարցերն ու մտահոգութիւնները տեղական ու միջազգային գետնի վրայ:

Ապա, ծուտի Զու ՀԱԽ-ի

Գոնկորէսական ծուտի Զու պատուոյ գիր կը յանձնէ Վահէ Աջապահեանին: Կողքին ՀԱԽ-ի ատենապետ Սեւակ Խաչատուրեան

վարչութեան նախկին անդամ Վահէ Աջապահեանին յանձնեց Գոնկորէսական Պատուոյ Գիր, անոր ունեցած երկարամեայ ծառայութիւններուն եւ առ ի գնահատանք Հայ Մարմնամարզական Միութեան գծով երիտասարդութեան հետ կատարած աշխատանքին համար:

Շնորհակալութեան իր խօսքին մէջ Ընկ. Աջապահեան իր երախտագիտութիւնը յայտնեց այս պատիւին համար:

Եւրոպական Միութիւնը Ազդարարեց Հայաստանի Հետ Նոր Բանակցութիւններու մեկնարկը

Պաշտօնական Պրիւքսէլը ազդարարեց Հայաստանի եւ Եւրոպական Միութեան միջեւ նոր իրաւական փաստաթուղթի շուրջ բանակցութիւններու պաշտօնական մեկնարկը:

Եւրամիութեան դիւանագիտութեան եւ անվտանգութեան հարցերով բարձր ներկայացուցիչ Ֆետերիկա Մոգերինի, ընդունելով Հայաստանի արտաքին գործոց նախարար Էդուարդ Նալբանդեանին, յայտարարեց, թէ բանակցային նոր փուլի մեկնարկը թոյլ կու տայ փակել անորոշութեան էջը, որը ի յայտ եկաւ 2013 թուականէն յետոյ:

«Հայաստանի եւ Եւրամիութեան միջեւ 3,5 տարուայ բարդ աշխատանքը այսպիսով չի վատնուիր: Այն կը դառնայ մեր նոր յարաբերութիւններու հիմքը», յայտարարեց Մոգերինին:

Հանրաքուլի Գրեթե 100 Տոկոսանոց Արդիւնքը Քաղաքական ճգնաժամ

ՄՈՒՍԱ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

**Կենտրոնական ընտրական
յանձնաժողովը ամփոփեց սահմա-
նադրական փոփոխութիւնների
նախնական արդիւնքները եւ ար-
ձանագրեց «Այո»-ի յաղթանակը:**

Սրան, իհարկէ, քէներն էին կասկածուած: Կասկածուած ոչ ալն իմաստով, որ համոզուած էին հասարակութեան դրական տրամադրուածութեան հարցում. կասկած էր հարուցում ալն, որ եթէ իշխանութիւնները մտադրուել էին անցկացնել «Այո»-ն, ապա իրականացնելու էին իրենց մտադրութիւնը, քանի որ կաշիւ դրանք նպատակով դրելէ բոլոր գործօնները, որոնցից զլիաւորը, իհարկէ, հասարակական ապատիան (անտարբեր) է:

Դրան գումարուում էր եւ այն, որ հանրաքուէն ընտրութիւնն էր, ապահին՝ ընտրութիւնն էր ուժեղի եւ անմեղի միջեւ, որը միշտ առանձնապատկուծիւններին էլնելով՝ ըստ էութեան կ'օգնէր հասարակութեան ապագայի (անտարբեր) վիճակը մի փոքր յաղթահարել: Մնացեալ առումներով իշխանութիւնները գործի դրեցին իրենց ողջ գիշանոցը, եւ ընտրակեղծարար մեքենան հերթական անգամ «խիտեց» իր ուզած թիւը:

Մենք կարող ենք ամենակոշտ բնորոշումները տալ այս երեւոյթին, ընտրակեղծարարներին, իշխանութեանը, սակայն ակնյայտ է որ արդէն քսան տարի եւ աւելի շարունակուող այս ցիկլում այդ գործօնը այլեւս խիստ անբաւարար է: Որովհետեւ արդէն առկայ է հարցը՝ լաւ, իսկ չետո՞յ: Այսինքն՝ չետոյ հասարակութիւնը ունա՞կ է գտնել ընտրակեղծարար մեքենայի ընթացքը արգելակելու եւ Հայաստանում օրինական ընտրութեան, օրինական քուէարկութեան մեխանիզմ հաստատելու տարբերակը, հնարաւորութիւնը, ծանապարհը, թէ՛ հասարակութիւնն ունակ է անընդհատ կրկնել իշխանութեան մեքենայի կեղծիքից չետոյ տրուող կոշտ բնորոշումները միայն՝ այդպիսով ընդամէնը թեթեւացնելով վիրաւորուած հոգին:

Համապետական քուէարկութիւնները Հայաստանում վերածուել են հասարակութեան հիւժման, բարոյալքման մի ակտի, եւ այդ քուէարկութիւնների արդիւնքում իշխանութիւնները կրկնակի յաղթանակ են տանում՝ մէկը այն, որ նրանք «խփում» են թուային ինդիքը, միւսն այն, որ բարոյալքման ամէն ակտիք յետոյ իշխանութիւնը եւս մէկ քայլ է անում դէպի հասարակութեան լիակատար կառավարելիութիւն:

Սա է գլխավոր խնդիրը, եւ այստեղ է, որ հասարակութիւնը պէտք է կեդրոնացնի իր ուշադրութիւնը, իր ջանքերը: Բայց ինչպէ՞ս: Դա պէտք է անեն հասարակական առաջատար խմբերը՝ քաղաքական կամ քաղաքացիական, որոնք պէտք է ձեւակերպեն հասարակական շահերն ու այդպիսով ըստ էութեան ապահովեն հանրաքին դիմադրողունակութեան մեխանիզմի աշխատանքը, նախ եւ առաջ իհարկէ՝ վերականգնումը:

Լստ էլութեան, սա է զլիաւոր
հարցը, որ առաջանում է հերթա-
կան համապետական քուէարկու-
թիւնից յետոյ: Այսինքն՝ ոչ թէ
առաջանում է, այլ կրկնում, հեր-
թական անգամ հնչում բարձրա-
ձայն: Եւ այս հարցի ու քուէար-
կութեան ֆոնին ըստ էութեան
առաւել քան տարօրինակ են դառ-
նում մասսաների յեղափոխական
շարժման վերաբերեալ կոչերը, որ
հնչում էին հանրաքուէից առաջ,
հանրաքուէի ընթացքում եւ հան-
րաքուէից յետոյ:

Յեղափոխական պոտենցիալի պայմաններում իշխանությունը ոչ թէ թիւ պետք է «խփի», այլ պետք է թուի համար մարդկանց խփի բառի բուն իմաստով: Եթէ իշխանությունները կարողանում են թիւ «խփել», դա նշանակում է, որ յեղափոխական պոտենցիալ չկայ, եւ այդ պայմաններում, մեղմ սասած, ինքնախաբէություն կամ մոլորություն է մարդկանց հետ յարաբերուել յեղափոխական կոչերով՝ առանց խորամուխ լինելու իրականության բազում նրբերանգնների մէջ ու հասանալու, թէ ինչու չկայ այդ յեղափոխական պոտենցիալը, թէ ինչու ա՛յն չի արտայայտուում, թէ ինչու է հանրային դիմադրողունակությունը նուազել:

Սահմանադրական
հանրաքուէն
Հայաստանում
արտայայտեց
քաղաքական
ճգնաժամը
իր ողջ խորուրթեամբ

ուէն Հայաստանում արտայայտեց քաղաքական ճգնաժամը իր ողջ խորուրթեամբ: Ճգնաժամը այն է, երբ քաղաքական ուժերը միմեանց հետ չեն կարողանում որեւէ բան պայմանաւորուել: Ճգնաժամը այն է, երբ հասարակութիւնը զրկուած լինելով իր շահերն արտայայտող իշխանութիւնից, կորցրած լինելով իր շահերն արտայայտող իշխանութեան ձեւաւորման հնարաւորութիւնը՝ ըստ հոլթեան զրկուած է նաեւ իր շահերը սպասարկող ընդդիմութիւնից: Սա է քաղաքական ճգնաժամը, եւ սա է սահմանադրական հանրաքուէի արդիւնքի ամենաիրական ցուցիչը՝ անկախ «այո»-ի եւ «ոչ»-ի ստացած տոկոսներից:

Սա Հայաստանում կը շարունակուի այնքան՝ անկախ որեւէ Սահմանադրութիւնից կամ կառավարման մօղելից, որքան կը շարունակուի իրերի այս դրութիւնը, եւ չի ձեւաւորուի նոր ընդդիմութիւն, որը հասարակութեան հետ կ'աշխատի նոր մեթոդաբանութեամբ՝ հնարաւորինս լիարժէք արտօրոշելով իրավիճակի եւ հասարակութեանը մեծ պաթոսի փոխարէն՝ կ'առաջարկի թէկուզ փոքր լուծումներ:

«ԱՌԱՋԻՆ ԼՐԱՏՈՒԱԿԱՆ»

ԻՆՇ ՍԿԱՍԵԼ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ԶԱՆՈՒԷԱ

ՀԱՅԿԱԶՆ ՂԱՀՐԻԵԱՆ

Դեկտեմբերի 6-ին տեղի ունեցած Սահմանադրութեան հանրաքուէի քուէարկութեանն արձագանքել են Եւրամիութեան ղեապան Պյոտր Սվիտալսկին եւ Հայաստանում ԱՄՆ ղեապանատունը: Երկու արձագանքն էլ փաստացի ընդունում է հանրաքուէի արդիւնքը, ճանաչում այն, միաժամանակ երկու դէպքում էլ կարեւոր է համարւում ընտրախախտութեանքի վերաբերեալ ահազանգերը քննելը եւ լնտրական օրէնսդրքի վրայ աշխատանքը ըստ ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ չափանիշների:

Հայաստանում Սահմանադրութեան փոփոխութեան նախաձեռնութեան հենց սկզբից դիտարկման ենթարկուող գործօններից մէկը աշխարհաքաղաքական կենտրոնների մօտեցումն էր, թէ ինչպէս են դրանք վերաբերում նախաձեռնութեանը: Այդ իմաստով, մեծ հաշուով մինչև վերջ էլ չեղան յստակ ազդակներ, բացառութեամբ թերեւս Վենետիկի Յանձնաժողովի գնահատականների, որոնք սակայն այդքան էլ չորոշակիացրին Հայաստանի կախիւ հանրութեան համար, թէ ի վերջոյ ինչ է ակնկալիքն արտաքին աշխարհի մօտ: Փոխաբերէնը եղան բազմաթիւ մանիպուլյացիոն մեկնաբանութիւններ արեւմտեան կամ ուսաստանցի այս կամ այն պաշտօնեայի կարծիքների կապակցութեամբ, երբ դրանց հիման վրայ պնդուում էր, թէ ԱՄՆ, Եւրոպան կամ Ռուսաստանը դէմ են փոփոխութիւններին:

Հանրաքուէի քուէարկութեան հանդէպ արձագանքը վկայեց, որ նրանք կամ դէմ չեն, կամ պարզապէս չեն էլ հետաքրքրուած եւ գործընթացները դիտարկում են աւելի լայն համատեքստում, ներքին շրջանակում ազատութիւն տալով հայաստանեան սուբյեկտներին:

ԱՊՀ ղեկավարները յայտարարել էին, որ ընդհանրապես ամէն ինչ անցել է միջազգային չափանիշներին համապատասխան: ԱՊՀ ղեկավարներից թերեւս աւելին սպասել պետք է Հէր: Եւրոպան ու ԱՄՆ, փաստացի, ասում են գրեթէ նոյն բանը, բայց ոչ ուղղակի, եւ իհարկէ նաեւ առաւել ընդգծուած քաղաքական բովանդակութեամբ՝ խօսելով խախտումներին արձագանքի եւ ԲՕ փոփոխութեան մասին:

Հայաստանի հանրութեանը հետաքրքրում է հենց արեւմտեան կենտրոնների դիրքորոշումը, որը չատերին է թերեւս հիասթափեցրել, քանի որ չկայ ընտրախախտումներին տուած կոչոտ գնահատական:

Այդ հանգամանքը ներկայաց-
նում է իբրեւ երկդիմիութիւն,
երկակի ստանդարտի կիրառում,
ինչն էլ շատերի մօտ բերում է
մեղադրանքի, թէ ինչպէս Ռուսաս-
տանն է լեզվախմբացնում հակա-
սահմանադրական համակարգը,
այդպէս էլ նոյն անում են ժողովր-
դավարութեան անունից խօսող ԱՄՆ
ու Եւրոպան:

Առերեւոյթ ստացւում է հենց այդպէս: Սակայն, հարկաւոր է խորամուխ լինել իրավիճակի մէջ եւ հասկանալ, թէ ինչ է կատարւում, ինչ պատճառով, ինչի համար: Վերջին հաշուով, որեւէ մէկը մեղաւոր չէ, եթէ Հայաստանի հասարակութիւնը այդօրինակ գործընթացները պատկերացնում է մանկամոտրային «մաքրութեան» դիրքերից: Վերջին հաշուով, ու՞մ

Համար կարող է պարզ չլինել, որ աշխարհքաղաքական դերակատարները առաջնորդվում են շահերով եւ քաղաքական հաշուարկներով, իսկ հռչակուող արժէքները ուղենիշներ են:

Ըստ այդմ, մինչ համեմատելը, թէ տրուում է նոյն արձագանքը, ինչ Ռուսաստանի ամբողջատիրական համակարգը ներ կայացնող դիտորդների մօտ էր, պէտք է թերեւս փորձել ստանալ պարզ հարցի պատասխան. իսկ ի՞նչ էր լինելու, եթէ օրինակ ԱՄՆ կամ Եւրոպան յայտարարոււմ են, որ քուէարկութիւնը լեգիտիմ չէ, թէ իրենք չեն ընդունում արդիւնքը, եղել է կեղծիք եւ պէտք է չեղարկուի: Հիմա պատկերացնենք, որ Հայաստանի իշխանութիւնն ասում է՝ չէք ընդունում, մի ընդունէք:

Զի՞ կարող Հայաստանի իշխանությունն ասել դա: Իսկ ի՞նչ պետք է անի, թողնի ու գնա՞լ: Իսկ Ռուսաստանը ինչ պետք է անի այդ դեպքում, պետք է թողնի, որ Հայաստանի իշխանությունը գնա՞լ:

Իսկ ինչ պէտք է անեն ԱՄՆ ու Եւրոպան, եթէ Հայաստանի իշխանութիւնը ուղղակի բանի տեղ չդնի իրենց կոշտ գնահատականը: Պէտք է կտրե՞ն Հայաստանի ֆինանսաւորումը, թէ՞ պէտք է հետ պահանջեն Հայաստանի պարտքը: Եթէ ԱՄՆ-ն ու Եւրոպան ունենալին այդօրինակ պահանջների եւ կոշտութեան գործնական հնարաւորութիւն, իհարկէ ողջխտնութեան եւ քաղաքական պրպագմտիչմի շրջանակում, ապա դա կը բանեցնէին օրինակ Սեպտեմբերի 2-ին, որ չլինէր Սեպտեմբերի 3-ը: Կամ Սեպտեմբերի 3-ից յաջորդ

Σωρ.ρ 48 5

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՊԱՇՏՏՈՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՁՍԿԵԱՆ
ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆԴԵԱՆ

MASSIS Weekly

**Organ of the Armenian Social
Democratic Hunchakian Party
of Western USA**
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E-Mail: massis2@earthlink.net
<http://www.massisweekly.com>

(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA \$50.00, \$100.00 (First Class)
Canada \$125.00 (Air Mail)
Overseas \$250.00 (Air Mail).
All payments must be made in
US funds & Drawn on US banks.

Periodicals Postage Paid
at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

Հրատարակելով հայաստանեան մամուլին մէջ լոյս տեսնող տարբեր յօդուածներ «ՄԱՍԻՍ» ամսականնօրէն չի բաժներ հոն արտայայտուող բոլոր միտքերը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Քաղաքացի Դիտորդ»-ը Նախնական Տուեալները Կեղծ Է Գնահատում

«Քաղաքացի Դիտորդ» կազմակերպութեան անդամները մամուլ ասուլիսի ընթացքին

Հայաստանի բոլոր ընտրատարածքներում քուէրակութիւնը դիտարկած չորս տեղական կազմակերպութիւնները միաւորող «Քաղաքացի Դիտորդ»-ը սուտ եւ կեղծուած է գնահատում Կենտրոնական Ընտրական Յանձնաժողովի (ԿԸՅ) նախնական տուեալները՝ հանարքուէի արդիւնքների վերաբերեալ:

«Այն ամբողջ արսենալը՝ կեղծիքների, ճնշումների, ապօրինութիւնների, որը նոյնիսկ չկար 2013 թուականին, իշխանութիւնը ի ցոյց դրեց, եւ ամբողջ բուկետով, ամբողջ փնջով, իրականացրեց երեկուայ ընթացքում: Ես առաջին անգամ արձանագրում եմ՝ նման ճնշումներ մեր դիտորդների նկատմամբ, ես չեմ տեսել, սա ուղղակի աննախադէպ է», - ասաց «Հելսինկեան Քաղաքացիական Ասամբլեայ»-ի վանաձորի գրասենեակի ղեկավար Արթուր Սաքունցը:

Մօտ 1000 դիտորդներից կազմուած «Քաղաքացի Դիտորդ» նախաձեռնութիւնը յայտարարում է՝ տեղի են ունեցել լցոնումներ, իրենց նկատմամբ աննախադէպ ճնշումներ, բացակայ ընտրողների փոխա-

րէն քուէրակութեան դէպքեր, եւ այլ խախտումներ, ընդ որում, նաեւ ընտրատեղամասերից դուրս:

«Իրաւունքի եւրոպա Միաւորում» իրաւապաշտպան հասարակական կազմակերպութեան ներկայացուցիչ Տիգրան Եգորեանը կոպիտ խախտումների օրինակներ բերեց: «Բացի քուէատուփերի լցոնումը, դա՛ ոչ ցանկալի քուէաթերթիկների, արդէն լրացուած քուէաթերթիկների գողանալու դէպքերն են, ստորագրուած քուէարկողների ցուցակների գողանալու դէպքերն են, քուէատուփերի տեղամասերից դուրս բերելու դէպքերը, քուէատուփերի կամ արդէն իսկ տեսակաւորուած քուէաթերթիկների արդէն իսկ կատարուած հաշուարկի գրոյացումը՝ սեղանները շուռ տալու, լոյսերն անջատելու, դիտորդներին մեկուսացնելու, ոստիկանութիւն բերման ենթարկելու եւ այլ միջոցներով», - ասաց Եգորեանը:

Արթուր Սաքունցը վստահեցրեց, որ բազմաթիւ ընտրախաւտումների վերաբերեալ դիտորդներն այսօր ունեն ապացոյցներ՝ տեսագրութիւններ:

Թեան հետ կապուած. «Իւրաքանչիւր իշխանութիւն, եթէ չունի իրեն արժանի ընդդիմութիւն, այդ իշխանութիւնը լուրջ խնդիր ունի երկրի պետականութեան կայացման հետ կապուած»:

Հարցին էլ՝ ԲԿԶ-ն ու Դաշնակցութիւնը ձեզ արժանի՞ են, Վ. Բաղդասարեանը պատասխանեց, որ նրաք էլ դեռ պէտք է ձեւաւորուեն:

Վ. Բաղդասարեանի գնահատմամբ՝ անկախ Հայաստանի պատմութեան մէջ մենք նման տիպի ընտրութիւն, հանրաքուէ չենք ունեցել. «Եթէ դուք ասում էք՝ համատարած խախտումներ, չկան նման տիպի երեւոյթներ»:

Լրագրողներից մէկի հարցին՝ Սերժ Սարգսեանը պատրաստո՞ւմ է Տիգրան Մուկուչեանին տարուայ լաւագոյն նկարիչ մրցանակին արժանացնել. Վ. Բաղդասարեանն այսպէս արձագանգեց. «Տիգրան Մուկուչեանը կատարել է իր գործը՝ բարձր մակարդակով, Տիգրան Մուկուչեանն այնտեղ անելիք չունէր, ինքը հրապարակել է արդիւնքները»:

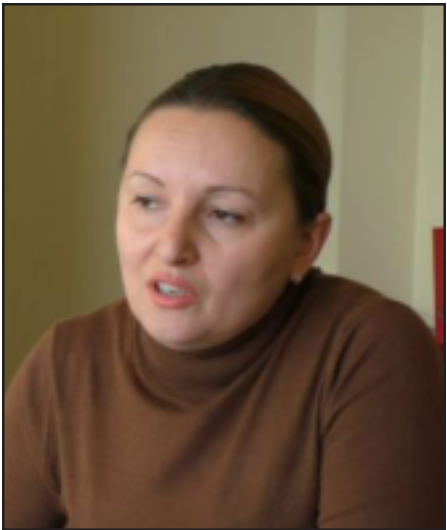
«Առջեւում Բարդ Ժամանակներ Են»

Մինչեւ տարեվերջ խորհրդարանը պէտք է հաստատի 2016թ. պիւտձէ: Մինչ այդ, թէ կառավարութեան ներկայացուցիչները, թէ անկախ փորձագէտները նկատում են, որ առջեւում բարդ ժամանակներ են: Տնտեսական զարգացման եւ հետազօտութիւնների կենտրոնի ծրագրի ղեկավար Կարինէ Յարութիւնեանը «Ազատութեան» հետ զրոյցում մատնանշում է եկամուտների անկումը, պարտքի սպասարկման բարձր տոկոսավճարները:

«Միշտ պիւտձէտային եկամուտների աճ է գրանցուել, մինչդեռ հիմա, փաստօրէն, անկում ենք սպասում: Այս իմաստով կարող ենք ասել, որ իրավիճակը բարդանում է»:

Փորձագէտի խօսքով, 2016-ի պիւտձէն որեւէ կերպ հնարաւոր չէ համարել զարգացման պիւտձէ: Թէեւ նախագծի հիմնական շեշտադրումներն արուած են գործարար միջավայրի բարելաւման եւ արտահանման զարգացման վրայ, այնուամենայնիւ, եկող տարուայ հիմնական ֆինանսական փաստաթղթի այդ դրոյթները, ըստ Կարինէ Յարութիւնեանի, ընդամենը հուշակազրային բնոյթ ունեն: «Պիւտձէտային ծախսերն առանձնապէս էլ ուղղուածութիւնը չունեն, կամ էլ այդ ուղղութեամբ նոր ծրագրեր ու ծախսերի աճ 2016-ի պիւտձէ չի նախատեսուում»:

Ձի աճի թոշակների, նուազագոյն աշխատավարձի չափը, նոյնը կը մնան պետական հատուածի աշխատողների վարձատրութիւնները, իսկ գնաճը կը կազմի շուրջ 4 տոկոս: «2,2 տոկոս տնտեսական աճ՝ 4 տոկոս գնաճի պայմաններում, այսինքն՝ իրական եկամուտներ մենք չենք կարող ակնկալել: Համեմատութեան համար նշեմ, որ հենց Հայաստանի առողջապահութեան նախարարութեան հաշուարկած սպառողական զամբիւղի նուազագոյն արժէքն աւելի բարձր է, քան 55 հազար դրամի նուազա-

Տնտեսագէտ Կարինէ Յարութիւնեան

գոյն աշխատավարձը», - համեմատում է փորձագէտը:

2016 թուականին աճելու է նաեւ Հայաստանի արտաքին պարտքը՝ կազմելով աւելի քան 4,5 միլիարդ դոլար, ինչը գրեթէ երեք անգամ գերազանցում է նախաճգնաժամային՝ 2008 թուականի ցուցանիշը:

2016-ին բարդութիւններ է կանխատեսում նաեւ կառավարութիւնը: Վարչապետ Յովիկ Աբրահամեանը, անցեալ ամիս խորհրդարանում ներկայացնելով պիւտձէի նախագիծը, խօսեց լարուած աշխարհաքաղաքական զարգացումների մասին, որոնք խոչընդոտում են տնտեսական աճին: Կարինէ Յարութիւնեանը համաձայն է՝ Հայաստանի նման փոքր երկրի վրայ արտաքին գործօնները ազդեցութիւն ունենում են, բայց խնդիրները հիմնականում, այնուամենայնիւ, երկրի ներսում են, ասում է նա:

«Մենք պիւտձէի արդիւնաւէտ կատարման, կառավարման որակի լուրջ խնդիրներ ունենք մեր երկրում, որտեղ տնտեսական իրավիճակը միշտ է, որ կարելի է պայմանաւորել տարածաշրջանային գործօններով»:

Սիւնիքի Մարգի Ներքին Խնձորեսկ Գիւղում Բոլորը Մէկ Մարդու Պէս «Այո» Են Քուէարկել «Ոչ» Քուէարկածների Թիւր 0

Սիւնիքի մարգի Ներքին Խնձորեսկ գիւղում սահմանադրական հանրաքուէին մասնակցած 822 ընտրողները միաբերան «այո» են ասել իշխանութեան նախաձեռնութեանը, պաշտօնական տուեալներով դէմ քուէարկածների թիւը 0 է:

Ընդ որում հանրաքուէին մասնակցել է գրանցուած ընտրողների 98 տոկոսը: Գիւղապետ Մարտուն Արզանեանը չի զարմանում: Դեռ 90-ական թուականներից բոլոր ընտրութիւններում իշխանութիւնները Ներքին Խնձորեսկում 100 տոկոսանոց քուէ են ստացել:

«Մարզպետը որ լսեց, որ 100 տոկոս ա, ասաց՝ ամօթ ա, գոնէ մարդկանց հաշուի առէք, չէ որ դէմեր էլ կան էլի, լաւ չի, որ 100 տոկոսով ըլի, բայց դե ժողովուրդը չթողեցին, ասին՝ մեր կամքով ընտրել ենք, իսկ՝ էք մեր ձայնի իրաւունքը կտրոււմ», - պատմեց գիւղապետը:

Ատրէշճաի հետ սահմանակից գիւղում այս անգամ ընտրելու իրաւունք են ստացել նաեւ պայմանագրային գինձառայողները: Մարտուն Արզանեանը, որ գիւղի ղեկավարն է արդէն շուրջ 20 տարի

համոզուած է, առանց նրանց քուէի էլ իր գիւղում արդիւնքները 100 տոկոսանոց էին լինելու. պնդում է՝ հանրաքուէն ազատ, արդար ու թափանցիկ է անցել:

«Անձամբ ես Հանրապետական կուսակցութեան վստահելի անձն եմ եղել: Ներկայ եմ եղել, «այո»-ի մէջ մի խազ կար, ես անձամբ առաջարկեցի, որ անվաւեր համարեն: Ով որ կասկածում ա, թող ստուգեն», - ասաց գիւղապետը:

Բնակիչներից շատերը հաստատեցին, որ գնացել են քուէարկութեան ու «այո» ասել:

«Յոյց են տալիս, ասենք, ղեկավարութիւնը ասում է՝ յանուն վաղուայ ապագայի է: Միգուցէ, ի՞նչ իմանամ: Փորձը փորձանք չի, էս անգամ էլ փորձենք»:

«Ինչ ասում են, ղեկավարութեան ասածը պտի անենք, էդ ա, չանենք... ստեղի ղեկավարը ուզում ա «այո» ըլի, մենք էլ «այո» ենք ասում, ղեկավարը չի ուզում՝ մենք էլ չենք ասում: «Ոչ» ասող չի եղել, մեր գիւղում տենց բան չկայ: Էս գիւղում ամբողջութեամբ մի հոգու ենք ընտրում: Ասում են՝ այո, այո ենք ասում, ասում են՝ ոչ, ոչ ենք ասում:

ԼՈՒՐԵՐ

National Interest. «Ժամանակն է Թուրքիային Զեռացնել ՆԱՏՕ-ից»

ՆԱՏՕ-ն բոլոր հիմքերն ունի ազդեաիւ եւ անյուսալի պահուածքի պատճառով Թուրքիային դաշինքից հեռացնելու շուրջ մտորելու համար: Նման կարծիք է յայտնել Քաթոնի ինստիտուտի աւագ գիտաշխատող, The National Interest-ի խմբագիր Թեդ Գալեն Քարփենթերը: Նրա խօսքով՝ ուսական Սու-24 օդանաւի վրայ յարձակումը ընդամէնը մէկն է այն միջադէպերից, որոնք արդէն վաղուց պէտք է առաջ բերէին ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների մտահոգութիւնը:

Թուրքական օդանաւերը միայն 2014թ. աւելի քան 2 հազար անգամ խախտել են Յունաստանի օդային սահմանը: Յունաստանի իշխանութիւնները բազմիցս յայտարարել են, որ ստիպուած են ռազմական պիւտճէի զգալի մասը տրամադրել օտար օդանաւերը բռնելուն:

Ռուսաստանի օդանաւի միջադէպը տագնապի առիթ է տալիս: Բարեբախտաբար ՌԴ կառավարութիւնը սահմանափակուեց դեռ միայն տնտեսական պատժամիջոցներով: Սակայն ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինը յստակ հասկացնել տուեց, որ նման միջադէպի կրկնութիւնը կը հանգեցնի շատ աւելի լուրջ հետեւանքների: Այժմ ՆԱՏՕ-ի Կանոնակարգի 5-րդ յօդուածի կիրառման հարցը (այն նախատեսում է հաւաքական ինքնապաշտպանութիւն) տեսական հարթակից տեղափոխուում է գործնական, կարծում է հեղինակը:

Յօդուածագիրը յիշեցնում է, որ դեռեւս 1974թ. Թուրքիան ոչ միայն ներթափանցեց Կիպրոս, այլ նաեւ օկուպացրեց կղզու 37 տոկոսը եւ դուրս մղեց տեղաբնակներին իրենց հողերից: Այդ ենթատեքստում հեղինակը նշում է, որ արեւմտեան ուժերը չպէտք է

դատապարտեն Ուզբախիսյում ՌԴ գործողութիւնները, եթէ ՆԱՏՕ-ի անդամ պետութիւնը նմանատիպ արարք է գործել:

ՆԱՏՕ-ի ղեկավարների համար վերջին կաթիլը պէտք է դառնայ ԻՊ-ի նկատմամբ Թուրքիայի քաղաքականութիւնը: Թուրքիան Սաուդեան Արաբիայի եւ Կատարի հետ աջակցում է սուննիական խմբաւորումներին, որոնք արդիւնքում միաւորուեցին ԻՊ-ի հետ, եւ հենց նրանց ցուցաբերած օգնութեան արդիւնքում է ԻՊ-ի ձեռքում այդքան զէնք հաւաքուել: Անգամ հասկանալով, թէ ինչ հրեշաւոր կառոյց է «Իսլամական պետութիւնը»՝ Անգարան մտադիր է պաշարել խմբաւորման դէմ եւ զբաղւում է քրդերի դիրքերի թուլացմամբ: Աւելին՝ Թուրքիան ԻՊ-ին թոյլ է տալիս նաւթ մատակարարել սիրիական սահմանից, որը, դուրս գալով համաշխարհային շուկայ, թոյլ է տալիս ահաբեկչական խմբաւորմանը եկամուտներ ստանալ:

ՆԱՏՕ-ի համար բաւականին վատ իրավիճակ է ստեղծուել, երբ նրանից ակնկալում են ողջամտութիւնը կորցրած, ազդեաիւ դաշնակցի աջակցութիւն, որը կարող է դաշինքի միւս անդամներին ներքաշել միջուկային տէրութեան դէմ աղետալի պատերազմի մէջ: Սակայն ամենավատն այն է, որ այդ «դաշնակիցը» ակնյայտ նշաններ է ցուցադրում, որ ինքը 5-րդ շարասիւն է հանդիսանում՝ օգնելով թշնամուն, որին ՆԱՏՕ-ն խոստացել է ոչնչացնել: ԱՄՆ-ի եւ ՆԱՏՕ-ի համար ժամանակն է սթափ գնահատել իրենց այսպէս կոչուած դաշնակցին: Պէտք է լուրջ վերաբերել նաեւ այն հարցին, թէ չարժի արդեօք Թուրքիային բացառել ՆԱՏՕ-ից, եզրափակում է հեղինակը,

27 Տարի Անց Հայաստանում Յիշում Եմ 1988-ի Սպիտակի Երկրաշարժի Զոհերին

17 տարի առաջ՝ 1988թ. Դեկտեմբերի 7-ին՝ տեղական ժամանակով ժամը 11:41, Հայաստանը ցնցեց Սպիտակի աւերիչ երկրաշարժը: Հզօր ստորգետնեայ ցնցումները կէս րոպէում աւերեցին հանրապետութեան գրեթէ ողջ հիւսիսային մասը՝ ընդգրկելով մօտ 1 մլն բնակչութիւն ունեցող տարածք: Երկրաշարժի էպիկենտրոնում՝ Սպիտակում, ցնցումների ուժգնութիւնը կազմել է 10 բալ (12-բալանոց սանդղակով): Ստորգետնեայ ցնցումները զգացուել էին Երեւանում եւ Թբիլիսիում:

Մասնագէտների հաշուարկներով՝ երկրաշարժի պահին երկրակեղեւի պատուճածքի զօտուց ազատուել է Հիւրոսիմայի վրայ նետած աղոմային ուղմբի նման 10 աղոմային ուղմբի պայթիւնին հաւասարագոր հներգիա: Երկրաշարժի առաջ բերած ալիքը տարածուել էր ողջ երկրով եւ արձանագրուել Եւրոպայի, Ասիայի, Ամերիկայի եւ Աւստրալիայի գիտական լաբորատորիաներում:

Պաշտօնական տեղեկութիւն-

ներով՝ զոհուել է աւելի քան 25 հազար մարդ, 19 հազարը հաշմանդամ է դարձել, անօթեւան է մնացել 530 հազար բնակիչ:

Երկրաշարժի հետեւանքով հիմնովին աւերուեց Սպիտակ քաղաքը: Սպիտակի եւ մօտակայ գիւղերի հետ մեկտեղ բնութեան տարերքը աւերեց 21 քաղաք ու աւան, 324 գիւղ, ոչնչացրել Հայաստանի երկրորդ քաղաք Լենինականի (այժմ Գիւմրի) բնակելի, սոցիալական եւ արդիւնաբերական ֆոնդի 80 տոկոսը: Մեծ աւերածութիւններ եղան նաեւ մեծութեամբ երրորդ քաղաքում՝ Կիրովականում (այժմ Վանաձոր): Երկրաշարժը շարքից հանեց երկրի արդիւնաբերական ներուժի մօտ 40 տոկոսը: Այն ժամանակ Հայաստա-

Սերժ Սարգսեանը Հրաժարուե՞լ է Իր Նախկին Խոստումէն

Նախագահ Սերժ Սարգսեան կը պատասխանէ լրագրողներու հարցերուն

Նախագահ Սերժ Սարգսեանը, որ խոստացել էր ապագայում պաշտօն չստանձնել, այդպէս էլ չի յստակեցնում՝ ի վերջոյ, 2018 թուականին նախագահի լիազօրութիւնները վաճը դնելուց յետոյ ինչո՞վ է զբաղուելու, զբաղեցնելու է վարչապետի՞, Ազգային ժողովի նախագահի՞, թէ նախագահի պաշտօնը:

Հայաստանեան հեռուստաընկերութիւններին տուած ծաւալուն հարցազրոյցում, պատասխանելով հարցին՝ եթէ հանրաքուէից յետոյ անցնենք երկրի ղեկավարման խորհրդարանական մոդելին, ապա ինչո՞վ էք զբաղուելու՞ Սերժ Սարգսեանն արձագանգեց. «Նախ պէտք է ասեմ, որ ես ձեր շտապողականութիւնը չեմ կիսում, եւ ինձ կարող են երեք տարի յետոյ ասել՝ նախկին Նախագահ»:

Լրագրողի դիտարկմանը՝ «Իսկ երեք տարին լրանալուց յետոյ», Սերժ Սարգսեանն այսպէս պատասխանեց. «Դա արդէն այլ բան է: Իսկ դրա մասին ես կարծում եմ՝ կը խօսենք 2017թ. խորհրդարանական ընտրութիւններից յետոյ: Հիմա շատ վաղ է այդ մասին խօսելը, եւ այս կարեւոր թեման, չեմ կարծում, որ համադրելի է իմ քաղաքական ապագայի թեմայի հետ»:

Սերժ Սարգսեանը իր քաղաքական ապագային վերաբերող՝

մէկ այլ լրագրողի նոյնաբովանդակ հարցին կրկին անորոշ պատասխան տուեց, պնդելով, թէ հարցն իրենից հետաքրքրութիւն չի ներկայացնում, եւ դրան կանդորադառնայ յաջորդ խորհրդարանական ընտրութիւններից հետ: «Ես ինչո՞ւ եմ ասում 2017 թուականից յետոյ, որովհետեւ լրջօրէն խօսել վարչապետ դառնալու, կամ կառավարութիւն ձեւաւորելու մասին կարելի է այն ժամանակ, երբ դու խորհրդարանում մեծամասնութիւն ունես: Իսկ եթէ խորհրդարանում մեծամասնութիւն չունես՝ Սահմանադրութիւնը փոխուած է, փոխուած է, ինչպէ՞ս պէտք է վարչապետ աշխատես, ինչպէ՞ս պէտք է վարչապետ դառնաս: Զկայ այդ հնարաւորութիւնը»:

«Հիմա հրաժարուո՞ւմ էք ձեր խօսքերից, որ չէք պատրաստուում դառնալ վարչապետ, նախագահ եւ ԱԺ նախագահ», - այս հարցին ի պատասխան, նախագահը նշեց. «Ոչ, ես իմ խօսքերից, չասեմ երբեք, չեմ հրաժարուել, բայց հիմնականում, լինի դա կենցաղում, թէ քաղաքականութեան մէջ, ոչ մի բանից չեմ հրաժարուում: Ես ուղղակի չեմ ուզում լաւ գործը, սկզբունքային գործը, խառնել մէկ այլ գործի հետ: Սա է իմ ամբողջ նպատակը: Որեւէ բանից չեմ հրաժարուում»:

Լեռնային Ղարաբաղը Պատժիչ Գործողութիւններով Ծնշում Է Հակառակորդի Ակտիւութիւնը

Լեռնային Ղարաբաղի եւ Ատրպէյճանի զօրքերի շփման գծում հակառակորդը շարունակում է ինտենսիվօրէն խախտել հրադարձի ռեժիմը, փոխանցում է Լեռնային Ղարաբաղի պաշտպանութեան նախարարութիւնը:

Հաղորդագրութեան համաձայն՝ Դեկտեմբերի 7-ին եւ լոյս 8-ի գիշերը շփման գծում հակառակորդի կողմից հրադարձի ռեժիմը խախտուել է շուրջ 250 անգամ, տարբեր տրամաչափի հրաձգային զինատեսակներից, 60 (137 արկ), 82 (209 արկ), 120 (52 արկ) միլիմետրանոց ականանետներից,

նին օգնութեան եկան Խորհրդային Միութիւնն ու ողջ աշխարհը:

Այժմ աճել է մի ողջ սերունդ, որը ծնուել է սարսափելի երկրաշարժից յետոյ: Սակայն նրանք, ովքեր վերապրել են 1988թ. Դեկտեմբերի 7-ը, երբեք չեն մոռնալ լուսանկարները, որոնք ցուցադրուել էին աշխարհի բոլոր հեռուս-

ՀԱՆ-17 (93 արկ), ՌԴԳ-7 (11 արկ) տիպի նռնականետներից, ինչպէս նաեւ TR-107 տիպի գնդիթահրթիռային կաեանքից (42 արկ) հայ դիրքապահների ուղղութեամբ արձակուել է աւելի քան 2700 կրակոց:

«Պաշտպանութեան բանակի առաջապահ զօրամասերը շարունակում են վստահօրէն իրականացնել մարտական հերթապահութիւն՝ իրենց պատժիչ գործողութիւններով ճնշելով հակառակորդի նախադրածակ ակտիւութիւնը», - հաղորդում է Լեռնային Ղարաբաղի ռազմական գերատեսչութեան մամուլի ծառայութիւնը:

տատեսութիւններով: Դրանցից մէկում փողոցում դրուած էր դատարկ դագաղների երկար շարք, իսկ միւսում փլատակների տակից դուրս էր ցցուել սիւն, որի վրայ ժամացոյցի սլաքները կանգ էին առել 11:41-ի վրայ. հենց այդ րոպէին Սպիտակի ու 58 գիւղեր վերացան երկրի երեսից:

Միջազգային Մամուլն Անդրադառնում Է Հայաստանեան Հանրաքուէին

Նոյն անձի՞ք՝ տարբեր հագուստով կը ֆուէարկեմ առնուզմ երկու անգամ՝

«Եւրոպացի դիտորդներն ու ընդդիմադիր պատգամաւորները լուրջ խախտումներ արձանագրեցին Կիրակի օրը Հայաստանում կայացած սահմանադրական փոփոխութիւնների հանրաքուէի ընթացքում», - գրում է բրիտանական

BBC-ին՝ մէջբերելով կիրակնօրեայ քուէարկութիւնը դիտարկած եւրոպացի դիտորդներից մէկի՝ նորվեկուհի Լենէ Վետտելանդի հետեւեալ խօսքերը. - «Թէ քարոզարշաւը, եւ թէ բուն քուէարկութիւնը մեզ հիասթափութիւն են

պատճառել: Հանրապետական կուսակցութիւնը լուրջ ճնշումներ գործադրեց թէ դիտորդների, եւ թէ լրագրողների նկատմամբ»:

BBC-ին չի շրջանցում նաեւ Եւրոպայի Խորհրդի Խորհրդարանական Վեհաժողովի (ԵՆԽՎ) դիտորդների գնահատականը:

«Սահմանադրական այս փոփոխութիւնները Հայաստանի քաղաքացիներից շատ շատերի կողմից ընկալում են որպէս գործող նախագահի կողմից կիրառուող միջոց՝ սեփական իշխանութիւնը երկրորդ եւ վերջին նախագահական ժամկէտից յետոյ երկարաձգելու համար», - դիտորդների յայտարարութեան այս հատուածն է մէջբերում բրիտանական լրատուամիջոցը՝ յիշեցնելով, որ ԵՆԽՎ-ն Եւրոպայի առաջատար իրաւապաշտպան կառույցն է:

Բրիտանական մէկ այլ հեղինակաւոր լրատուամիջոց՝ The Guardian-ը, անդրադառնալով Կիրակի օրը կայացած սահմանադրական հանրաքուէին, մէջբերում է տեղացի դիտորդների Twitter-ում արուած գրառումները: «Սրանք իմ դիտարկած թուով հինգերորդ հայաստանեան ընտրութիւններն էին: Իմ տեսածների շարքում այս քուէարկութիւնը միանշանակօրէն ամենաբռնին էր, փտանգաւորն ու կեղծիքներով աչքի ընկնողը», - Բաբգէն Տէր-Գրիգորեանի թուիթերեան գրառումն է մէջբերում The Guardian-ը:

Թերթը մէջբերում է նաեւ Կարենայ Աւեդիսեանի խօսքերը. - «Զգալի թուով տեղամասերում «ոչ»-ը 0 քուէ է ստացել: Զգիտես անգամ լաս, թէ խնդաս»: The Guardian-ը նաեւ գրում է՝ «վիճալարոյց այս քուէարկութեան արդիւնքները քննադատում են նաեւ ընդդիմութեան ներկայացուցիչները, ովքեր պնդում են, որ այս ամէնի իրական նպատակը գործող նախագահին իշխանութեան դեկին թողնելն է նրա պաշտօնավարման ժամկէտի աւարտից յետոյ եւս»:

New-York Times-ը արտապել է արեւմտեան առաջատար լրատուական գործակալութիւններ-

րից մէկի՝ Reuters-ի յօդուածը, որում կարդում ենք. - «Հայաստանցիները քուէարկեցին վարչապետի լիազօրութիւնների ընդլայնման օգտին: Կողմնակիցները պնդում են, որ սա կը նպաստի երկրում կայունութեան հաստատմանը: Հակառակորդների խօսքով, սակայն, այս քայլը էլ աւելի կ'ամրապնդի նախկին խորհրդային հանրապետութեան նկատմամբ իշխող կուսակցութեան կողմից սահմանուած վերահսկողութիւնը»:

New-York Times-ի տպագիր տարբերակի ութերորդ էջում հրապարկուած յօդուածում նաեւ նշուած է. - «Սահմանադրական այս փոփոխութիւնները ընդդիմութիւնը հնարք է որակում, որը հնարաւորութիւն պէտք է տա Սերժ Սարգսեանին 2018-ին՝ իր նախագահական ժամկէտի աւարտից յետոյ, սահուն կերպով տեղափոխուել ընդլայնուած լիազօրութիւններ ունեցող վարչապետի աթոռին»:

«Երկուշաբթի օրը մօտ չորս հազար մարդ դուրս եկաւ Երեւանի փողոցները՝ բողոքելով վիճալարոյց հանրաքուէի ընթացքում ընդունուած սահմանադրական փոփոխութիւնների դէմ, որոնք սահմանափակում են նախագահի լիազօրութիւնները», - գրում է AFP գործակալութիւնը:

«Յուշարարները բարձրախօսով վանկարկում էին. - «Դուրս արի՝ փողոց, մասնակցի՛ր յեղափոխութեանը»: AFP-ն իր ընթերցողներին նաեւ յիշեցնում է, որ Սերժ Սարգսեանը նախագահի պաշտօնը ստանձնել է 2008-ին: «Այդ մի ընտրութիւններին յաջորդած բախումների ընթացքում 10 մարդ զոհուեց», - յիշեցնում է ֆրանսիական գործակալութիւնը:

Eurasianet կայքն էլ, անդրադառնալով ընտրացուցակների ուղծացուածութեան խնդրին մէջբերում է Transparency International կազմակերպութեան հայաստանեան մասնաճիւղի ղեկավար Վարուժան Հոկտանեանի խօսքը. - «Ես չեմ զարմանայ, եթէ 2017-ին Հայաստանի բնակչութեան 110-120 տոկոսը յայտնուի ընտրացուցակներում»:

Ինչ Սպասել Հայաստանի Հանդէպ

Շաբաուակուած էջ 2-էն

Երկու տարիների ընթացքում:

ԱՄՆ ու Եւրոպան չունեն այդ հնարաւորութիւնը, որովհետեւ Հայաստանը փաստացի ռուսական կայսրութեան տարածք է: Գուցէ թուայ կոպիտ համեմատութիւն, բայց ԱՄՆ ու Եւրոպան չեն ծանաչում Աբխազիայի եւ Հարաւային Օսիայի ընտրութիւնների արդիւնքները, եւ ի՞նչ:

Փոխարէնը, Հայաստանում տեղի ունեցած քուէարկութեան, եւ ընդհանրապէս ընթացող պրոցէսների հանդէպ այդօրինակ փափուկ վերաբերմունքով նրանք պահում են այդ գործընթացների վրայ առաւելագոյն արդիւնաւէտ ազդեցութեան հնարաւորութիւնը, որը թոյլ կը տայ թէկուզ դանդաղ, թէկուզ փոքր քայլով, բայց Հայաստանում իրավիճակ փոխել եւ իրականացնել որոշակի արդիականացման գործընթաց: Հայաստանի խնդիրների ու հրամայականների համեմատութեամբ, դա իհարկէ խիստ անհամարժէք է պետութեան ու հասարակութեան համար անհրաժեշտ ծաւալներին, որ քաղաքացիներն ու Հայաստանի շահով, ապագայով ու անվտանգութեամբ մտահոգ հան-

րութեան մի շօշափելի մասն ակնկալում է Եւրաստլանտեան հանրոյթի հետ գործակցութիւնից:

Բայց դրա այլընտրանքը եւրասիական հանրոյթի տակ առաւել խորը խրուելն է: Եւ այդ իմաստով, Հայաստանի արդիականացման հեռանկարով մտահոգ հանրութեանը թերեւս պէտք է աւելի շատ հենց եւրատլանտեան հանրութեան կոշտ եւ կտրուկ գնահատականը մտահոգեր՝ քանի դեռ Հայաստանը ԵՏՄ համակենտրոնացման ճամբարում է, ոչ թէ համեմատաբար փափուկ ու զուսպ գնահատականը, որ հնչում է վաշինգտոնից ու Բրիւսելից, այդպիսով պահելով Հայաստանի շահից բխող գործակցութեան թելերը:

Վերջին հաշուով, Հայաստանի ակտիւ հանրութեան համար հարկ է հասնել մի պարզ գիտակցութեան՝ արտաքին դերակատարները արձագանքում են ներքին իրողութիւններին, ու իրենց վարքը կառուցում հենց դրանցից բխող հաշուարկով: Հետեւաբար արտաքին արձագանքը կախուած է այն իրողութիւնից ու արդիւնքից, որ Հայաստանի քաղաքացին ինքը կ'արձանագրի իր պետութեան ներսում:

«ԼՐԱԳԻՐ»

Հայաստանի Նոր Սահմանադրութեան «Այո»

Շաբաուակուած էջ 1-էն

բայց նախ պէտք է ունենան փաստական հիմք: Կր ներկայացուէ՞ն՝ դրանք բոլորը սահմանուած ժամկէտներում կը քննարկուեն եւ դրանց վերաբերեալ իրաւական դիրքորոշումներ կը լինեն», - «Ազատութեան» հետ գրոյցի ընթացքին մեկնաբանեց Մուկուչեան: Հանրաքուէին «ոչ» քարոզող՝ «Նոր Հայաստան» համախմբումի ղեկավարներէն Բաֆֆի Յովհաննիսեան իր կարգին յայտարարեց որ, Դեկտեմբեր 6-ին կատարուածը պետական դաւաճանութիւն էր:

«Աւելի ահաւոր, աւելի տմարդի, աւելի հակահայկական պետական դաւաճանութիւն, իշխանական մակարդակով ահաբեկչութիւն մեր պատմութեան մէջ երբեք տեղի չի ունեցել: Այսօր Հայաստանում ծայրից ծայր ՀՀԿ-ն, որը գտնուում է հոգեվարքի մէջ, իջեցրել է հրաման՝ պատերազմ տալ սեփական ժողովրդի դէմ», - ըսաւ ան: Յովհաննիսեանի համաձայն, կատարուածէն յետոյ պէտք է հրաժարական տան Սերժ Սարգսեանը, վարչապետ Յովիկ Աբրահամեանը եւ պատասխանատուութեան ենթարկուին բոլոր այն գիւղապետերը, քաղաքապետերը, մարզպետները, յանձնաժողովներու նախագահներուն հետ, որոնք «հազարաւոր հայերու մասնակից դարձուցին մեղաւորութեանը»:

Հայաստանի բոլոր տեղամասերուն մէջ աւելի քան 1000 անկախ

դիտորդներ ունեցող տեղական «Քաղաքացի Դիտորդ» կազմակերպութիւնը ԿԸՅ-ի նախնական տուեալները գնահատեց «կեղծ»:

Իշխող Հանրապետական կուսակցութեան գնահատականը բնականաբար տարբեր էր: «Ընդհանուր առմամբ մէկ քայլ առաջ եւ ժողովրդավարական չափանիշներուն համապատասխանող» համարելով քուէարկութիւնը:

Միջազգային դիտորդական կազմակերպութիւններէն ԵՆԽՎ-ի պատուիրակութիւնը հրապարակելով իր եզրակացութիւնը հաստատեց, որ ընտրողներու համեմատաբար ցած մասնակցութիւնը կ'արտացոլէ այն փաստը, որ այս հանրաքուէն պայմանաւորուած էր քաղաքական շահերով, այլ ոչ թէ երկրի բնակչութեան հասարակական կարիքներով: Անցումը նախագահական համակարգէն խորհրդարանական համակարգին, բազմաթիւ քաղաքացիներու կողմէ ընկալուած է որպէս միջոց գործող նախագահի համար՝ իշխանութեան մնալու իր նախագահութեան երկրորդ եւ վերջին ժամկէտի աւարտէն յետոյ:

«Ընտրացուցակներու անճշդութիւնները, որոնք կը պարունակեն արտերկրի մէջ մշտապէս բնակող անհատներու, նոյնիսկ մացացածներու անուններ՝ հանգցնելով այն պնդումներուն, որ այս անունները կ'օգտագործուին ունեց կողմէ մի քանի անգամ քուէարկելուն», ըսուած է եւրոպական կառույցի յայտարարութեան մէջ:

ՏԱՅԷՇ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՔԱՐԻԻՂՈ

Վերջերս Ռուսիոյ կողմէ շարք մը ամբաստանութեանց թիւրախ հանդիսացաւ Թուրքիայի նախագահ՝ Ռեճէպ Թայյպ Էրտողանի անմիջական մերձաւորները, որոնք սերտ գործակցութեան մէջ են իսլամական պետութիւն կոչուող ծայրայեղական խմբակցութեան՝ Տահէշի (այլ անունով ISIS) հետ:

Արդարեւ Սուրիոյ եւ Իրաքի տարածքին ինքնակոչ խալիֆայութիւն յայտարարող այս ծայրայեղական խմբաւորումը իր ֆինանսաւորումն ապահովելու համար դիմած էր այդ շրջաններու քարիւղի ապօրէն շահագործումին: Այս գործարքը կասեցնելու համար վերջին շաբաթներուն ամերիկեան օդուժն սկսաւ օդային ռմբակոծումներ կատարել քարիւղ արտահանող կեդրոններու վրայ: Նշենք նաեւ որ Տահէշը 2014էն ի վեր իր հակակշռին տակ առած է Սուրիոյ արեւելքը գտնուող Տէր Ջօրի նաւթի արդիւնաբերութեան կեդրոնը, նոյն տարին անոնք գրաւեցին նաեւ Թանաքի, Օմարի եւ Ժաֆրայի նաւթահանքերը:

Միւս կողմէ իսլամական պետութեան գինեալները իրենց կռիւները շարունակելով վարչակարգի ոյժերուն դէմ, Սուրիոյ Հոմա գաւառի ժազալի քարիւղահանքն ալ գրաւման տակ առին, սպառնալով նոյն ժամանակ Փալմիրի քարիւղի հանքերուն:

Յամենայն դէպս նաւթարդիւնաբերութեան ներկայ տարողութիւնն այն չէ ինչ որ էր նախապատերազմեան շրջանին: Ուժանիւթի վերլուծաբաններուն համաձայն ներկայիս քարիւղի արտահանութիւնը օրական 30,000 էն 40,000 տակաւ է, նախապատերազմեան շրջանի օրական 385,000 տակաւի դիմաց:

Ուժանիւթի ճարտարարուեստի Rigzone թերթի համաձայն

նախապատերազմեան շրջանին հետ բաղդատելով քարիւղի արտադրութիւնն առ նուազն 40 առ հարիւր անկում արձանագրած է:

ՔԱՐԻԻՂԸ ԻՆՋՊԷՄ ԿԸ ՁՏՈՒԻ, ԿԸ ՓՈՈԱԴՐՈՒԻ ԵՒ ԿԸ ԾԱՆՈՒԻ

Մեծ մասամբ քարիւղը կը ծախուի փոքր եւ մասնաւոր սեփականութիւններու պատկանող գտաւորաններու ինքնասպասարկող գործառնութիւններու միջոցով, որոնք կը գործեն հիւսիս արեւելեան Սուրիոյ քարիւղահան հորերու հողատարածքին մօտ: Այդ ձեռնարկը բանեցնողները ոչ մէկ առնչութիւն չունին իսլամական պետութեան հետ: Անոնք նաւթահորերէն հոմ քարիւղն առնելով կը գտնեն եւ ապա կը վաճառեն սեւ շուկայի մէջ: Զուտ տեղաբնակ մարդիկ են, որոնց կեանքի պայմանները հիմնովին ջնջուած են կռիւներու պատճառով: Այս քաղաքայինները բանալի անձեր են, որոնք իսլամական պետութեան համար քարիւղը կը գտնեն եւ կը փոխադրեն:

Արտադրուած քարիւղի մեծ մասը ներքին շուկայի սպառման համար է եւ երբեք արտաքին շուկայ չի հասնիր, նաեւ չի հասնիր ընդդիմադիր այլ խմբակներու կամ սուրիական կառավարութեան: Սակայն, տեղեկութիւններ կան, որոնք կը բացայայտեն որ քարիւղի մէկ մասը որ կ'արտածուի իսլամամ պետութեան հակաշռին ներքեւ գտնուող շրջանէն կը հասնի միւսեւ Յորդանան եւ Թուրքիա:

Դաշնակից ոյժերը նրեկայիս թիրախ ընտրած են վերոյիշեալ շրջանները: Փենթակոնի համաձայն անցնող երկու շաբաթներու ընթացքին իսլամական պետութեան շրջանգիծէն ներս փճացուած են աւելի քան 300 քարիւղատար փոխադրակառքեր:

Անցեալ Հինգշաբթի Օմարի

ՀԱՅ ՊԱՏԳԱՄԱԻՈՐՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆՈՒՄ

Նոյեմբերի 1-ի ընտրութիւններով Թուրքիայի մեծ ազգային ժողովի (ԹԱՄԺ) կազմի մէջ ընդգրկուած հայ պատգամաւորներին աշխատանքին հետեւելու եւ համայնքի սպասելիքների մասին նրանց տեղեկացնելու համար մոնիտորինգի խումբ է ստեղծուել:

Այս նախաձեռնութեան հեղինակ Բոյաջըզլի Սուրբ Երից Մանկաց եկեղեցու հիմնադրամի նախագահ Նազարէթ Օզսահակեանը նշել է, որ այս նախագիծն իրականացնելու համար ԱՄՆ-ի Կոնգրեսի մոնիտորինգի խմբերից է ոգեշնչուել: Օզսահակեանն ասաց. «Մոնիտորինգի խումբը ստեղծուեց այն բանից յետոյ, երբ երեք պատգամաւորներն էլ ընդունեցին այս ծրագրին իրենց մասնակցութիւնը: Կարծում եմ, որ այս խումբը պատգամաւորների եւ հասարակութեան միջեւ երկխօսութեան եւ համակարգման տեսանկիւնից շատ օգտակար է լինելու»:

Թուրքական խորհրդարանի հայ պատգամաւորներ Կարօ Պալլանի, Սելինա Դողանի եւ Մարգար Եսայեանի աշխատանքները հետեւելու նպատակով ստեղծուած այս խմբին կարող էք անդամագրուել «hay-vekwatch-subscribe@yahoo.com» հասցէին էլեկտրոնային նամակ ուղարկելով:

Խմբում սկզբում երգման արարողութեան եւ խորհրդարանի նա-

խարարի ընտրութեան մասին է տեղեկութիւններ տարածուել, իսկ ԹԱՄԺ-ի աշխատանքները սկսելուց յետոյ, պատգամաւորներին դպրոցների «առեւտրային կազմակերպութիւն» համարուելու հարցի շուրջ նախաձեռնութիւններով հանդէս գալու պահանջներ են ներկայացուել:

Օզսահակեանը նշել է, որ պատգամաւորները կարող են խմբի միջոցով հետեւել եւ տեղեկանալ հասարակութեան սպասելիքներին: Նա խմբում գրառում է արել. «Փոքրամասնութիւնների հինադրամներն արդէն երեք տարի է ղեկավար խորհրդի ընտրութիւններ չեն կարողանում անցկացնել: Զեղեալ յայտարարուած ընտրութեան կանոնակարգը երեք տարի է չի թարմացուած: Սահմանադրութեան համաձայն սա յանցագործութիւն է: Ակնկալում ենք մեր պատգամաւորների օգնութիւնը: Խնդրում եմ, խորհրդարանում քայլեր ձեռնարկէք այս թեմայի շուրջ»:

Օզսահակեանը նշեց. «Առաջիկայ միայն Սելինա Դողանից ենք պատասխան ստանում: Առաջիկայ օրերին մեր միւս պատգամաւորներն էլ են սկսելու խումբն ակտիւօրէն օգտագործել: Շատ կարեւոր է, որ երեք պատգամաւորներն էլ իրենց համաձայնութիւնն են տուել այս նախաձեռնութեանը»:

«Ակօս»

նաւթահորերը յարձակման ենթարկուեցան բրիտանական օդուժի կողմէ: Կը կարծուի թէ օրական 2էն 3 միլիոն տոլարի եկամուտ մը կ'ապահովուէր, սակայն ռուսական ռմբակոծումներէն ետք այս գումարը կէսի իջաւ: Կ'ըսուի թէ 2014 թուականին իսլամական պետութիւնը 800 միլիոն տոլարի շահ ունեցած է: Արդարեւ Տահէշը իրաքեան եւ սուրիական քարիւղը Թուրքիոյ սեւ շուկային մէջ կը վաճառէ կէս գինով:

Թուրքիոյ կողմէ ռուսական

սաւառնակին վրայ եղած յարձակումէն ետք կ'ըսուի թէ Թրքական կառավարական շրջանակներ առնչութիւն ունին քարիւղային գործարքին հետ: Սուրիոյ քրտական Ռոժաւա շրջանի ուժանիւթի պատասխանատու Սալման Խալաֆի համաձայն Տահէշի միակ բաց սահմանը Թուրքիան է: Իսկ Իրաքի ուժանիւթի նախարարի խօսնակ Ասիմ Ժիհատի համաձայն իսլամական պետութիւնը չի կրնար առանձին գործել:

Քաղեց՝ Գ.Մ.

Bedros S. Maronian
818/500-9585

Siamanto B. Maronian
818/269-0909

SERVING THE COMMUNITY SINCE 1975
More locations and more ways to service your insurance and financial needs

6300 Wilshire Blvd. Suite 1900
Los Angeles, CA 90048

805 East Broadway
Glendale, CA 91205

300 N. Lake Ave. Suite 500
Pasadena, CA 91101

• Life Insurance

• Health Insurance

• Group & Individual

• Long Term Care

• Disability

• Estate Planning

• Will & Living Trust

• Full Annual Review

• Mortgage Protection

• College Planning

• Workman's Compensation

• Employee Benefits

• Annuity

• IRA

• 401K & 403B

Seniors 65 & Up Medicare Supplements • Insurance • Prescriptions Drugs RX • Benefits

Insurance coverage can help you financially!
Ապահովագրութիւնը Աճիրաժեղս է
Coverage & Protection should be on the top of your priority list.

**ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՃԱՆՉՑԱԾ
ԶԱՐԱԲՈԼՈՒՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ Է ԴԱՆԻԱԿԱՆ
ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐԳԵԻՆ**

Հայոց Ֆեդասպանութիւնը ճանչցած թուրք հրապարակիչ Ռա-կրփ Ջարաքոլուն արժանացած է Դանիալի PL հիմնադրամի խաղաղութեան պարգեւին: Այս մասին, ըստ Armen-press.am-ի, յայտնած է թրքական DemokratHaber կայքը՝ նշելով, որ պարգեւը Դեկտեմբեր 10-ին Ջարաքոլուն պիտի յանձնէ PL հիմնադրամի նախագահ Փոլ Սոկաարտը: PL հիմնադրամի խաղաղութեան պարգեւը Ռաւրփ Ջարաքոլուն կը յանձնուի մտքի եւ արտայայտուելու ազատութեան եւ մարդու իրաւունքներու բնագաւառներուն մէջ անոր ցուցաբերած արտակարգ ջանքերուն շնորհիւ:

PL Հիմնադրամի Խաղաղութեան պարգևեր կր տրուի ՄԱԿ-ի

Համամարդկային իրաւունքներու
յայտարարագրի ծիրին մէջ ոչ
բռնութեան ճանապարհով ժողովր-
դավարութեան համար պայքարող
մարդոց եւ կազմակերպութիւննե-
րուն:

Ռազմի Զարաքույուն 2005
 Թուականին ստացած էր նաեւ Նոր-
 վեկիայի գրողներու միութեան եւ
 Նորվեկիայի մշակոյթի նախարա-
 րութեան կողմէ տրուող «Արտա-
 յայտուելու ազատութեան պար-
 գեւ»-ը:

**Ռաիլը Զարաքյուհին Հայոց
Ցեղասպանութեան մասին հրատա-
րակած է բազմաթիւ գիրքեր: Ան
քանի մը անգամ այցելած է Հայաս-
տան եւ Ցեղասպանութեան յուշա-
համալիր:**

ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԸ ՎԻՐԱԴՈՐԵԼՈՒՆ
ՀԱՄԱՐ ՀԱՅԿՕ ՊԱՂՏԱՏԸ ԴԱՏԱՐԱՆԸ
ՄԵՂԱԴՈՐ ՃԱՆՉՑԱԾ Է

**Թրքական դատարանը Անգա-
րայի քաղաքապետ Մելիհ Կեօքչեքը
վիրավորելու մեղադրանքով 1160
լիրա (400 տոլար) տուգանք
վճարելու որոշում կայացուցած է
պոլսահայ յայտնի լրագրող Հայկո
Պաղտատի դեմ:**

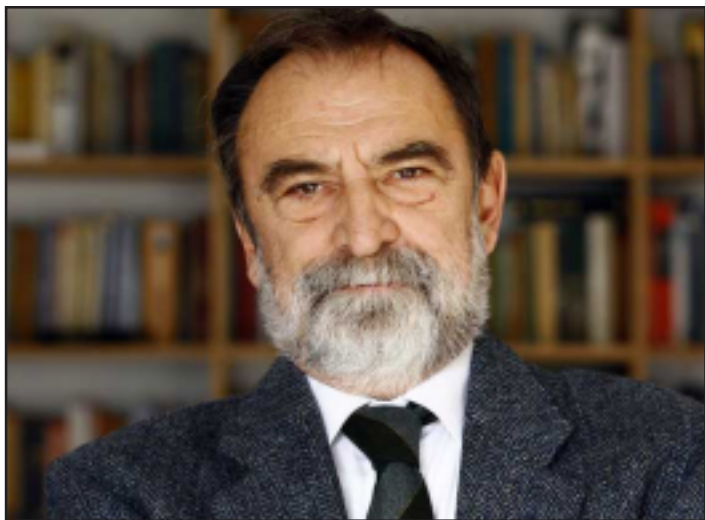
Ըստ News.am-ի՝ Թրքական Samanyolu կայքը կը փոխանցէ, որ Հայկո Պաղտատի փաստաբանը դատարանին մէջ շէշտած է, որ Անգարայի քաղաքապետը միշտ իրեն տհաճ մարդոց վերաբերելու համար զանոնք «հայ» անուանած է, որուն ի պատասխան Հայկո Պաղտատ Անգարայի քաղաքապետը «զգուշի» անուանած է:

Սակայն դատարանը որոշած է, որ Հայկո Պաղտատը դիտա-
ւորեալ վիրաւորած է Անգարայի
քաղաքապետը՝ նշանակելով 1160
յիրա տուգանք:

Կրկին նույն նիւթով, բայց
Անգարայի քաղաքապետին կողմէ

ՄՈՒՐԱՏ ՊԵԼԿԷ.
ՍԵՒ ՕՐԵՐ ԿԸ ՄՊԱՍԵՆ ՍԵՋԻ

Թուրքիա-
(«Թուտէյզ
Ձաման»- Պոլիս)
Ձախ թեքումներ
ունեցող Մուրատ
Պէլլէն «Today's
Zaman»-ին իր
տուած հարցա-
զրոյցին ընթաց-
քին յայտարարած
է, որ ինք չի
հաւատար, որ
թրքական հասրա-
կութիւնը ժողո-
վրդավարական
մշակոյթ ունի, եւ
հետեւեալը դեռ

Ժամանակ պէտք է, մինչև եւ որ իսկական ժողովրդավարութիւնը թուրքիա հասնի: Ան նշած է նաեւ, որ ինք կ'ենթադրէ, որ սեւ օրեր կը սպասեն թուրքիոյ, եւ այդ մէկը բնական երեւոյթ է երկար տարիներ խնամակալ իշխութեան ներքոյ ապրող հասարակութեան մը համար, չնայած ան համոզուած է, որ ընկերութիւնը դուրս պիտի գայ այս վիճակէն, եւ ճամբայ պիտի հարթէ ժողովրդավարութեան առջեւ:

Անդրադառնալով Թուրքիոյ մէջ վերջերս արձանագրուած դէպքերուն ան ըսած է, «Սովորական դարձած է արդէն, արթննալ նոր ցաւալի լուրերու վրայ՝ Չարդեր, ձերքակալութիւն, մահապատիժներու: Վերջերս, Տիարպէքիւրի իրաւաբաններու ընկերակցութեան նախագահը՝ Թահիր էլէիւն սպաննուած է, անկէ առաջ Թուրքիոյ երկու ամենակարեւոր յրազրողներէ՝

Ճան Տիւնտար եւ Էրտէմ Կիւլ, ձերբակալուած են, ներկայիս, մեր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Ռուսիոյ հետ փլուզման եզրին հասած են, եւ ասոնք միայն նախորդ շաբաթներու գլխաւոր պատահարներն են: Ըստ երեւոյթին մենք սխալ ուղղութեամբ կ'երթանք եւ տեղական եւ միջազգային գետնի վրայ»:

Պէտէկէ յայտնած է, թէ ինք չի հաւատար, որ Թուրքիոյ ընկերութիւնը ժողովրդավարական մշակոյթ ունի, այս ուղղութեամբ, ան նշած է նաեւ , թէ Թուրքիոյ բնակչութեան մեծամասնութիւնը կը մտածէ ոչ թէ՝ սկզբունքային, այլ անձանական շահերու տեսանկիւնէ:

Զրույցի վերջաւորութեան Պէլէկէ նշած է, որ պէտք է տեսնել այն իրականութիւնը, որ մեզի կը պակսի եւ այդ մէկը Թուրքիոյ ժողովրդավարական համակարգն է:

ՀԲՄ ՍԱԹԱՄԻԱՆ
ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄ
AGBU SATAMIAN THEATRE GROUP

Կը ներկայացնե՝

Դրամը Ինչե՛ր Կ'ընէ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՄԵԿ ԱՐԱՐՈՎ

Հեղինակ՝ ՌԷՅ ԳՈՒՆԻ   Բեմադրիչ՝ ԳՐԻԳՈՐ ՍԱԹԱՄԻԱՆ

Յունուար 9 - 10 - 16 - 17, 2016
Հ.Բ.Ը.Մ. Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան Կեդրոն
2495 E. Mountain Street, Pasadena, CA 91104

Յունուար 24 - 30 - 31, 2016
Հ.Բ.Ը.Մ. Մանուկեան-Տեմիրճեան Վարժարան
6844 Oakdale Avenue, Canoga Park, CA 91306

Հաճաք օրերը ժամը 8:00-ին / Կիրակի օրերը ժամը 6:00-ին

Տոմսերը կարելի է ապահովել՝
Հ.Բ.Ը.Մ. Ի ԳՐԱՍՏԵՆԱԿԸ (626) 794-7942
ՊԵՐՏ ԳՐԱՏՈՒՆ (818) 244-3830
ԱՊՐԻԼ ԳՐԱՏՈՒՆ (818) 243-4112
ITSMYSEAT.COM/FUNNYMONEY

Մուտքի նուէր \$25

ԼԻԲԱՆԱՆ

«ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵՆԵՆ ՎԵՐԱՊՐԱԾ՝ ՈՒՐՈՒԿՈՒԷՅԻ ՀԱՅԵՐՆ ԱՅՍՕՐ» ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Լիբանանահայ մտաւորական ընտրանին, հայ գաղթօճախներու ապագայով մտահոգ ընթերցողներ, հայրենասէրներ, ունկնդիրներ հաւաքուած էին Ձորեքշաբթի 2 Դեկտեմբեր 2015-ի երեկոյեան, Նոր Հաճնոյ Հ.Կ.Բ.Մ.-ի դարմանատան սրահին մէջ, ներկայ ըլլալու շահեկան դասախօսութեան մը:

Հայոց Յեղասպանութենէն վերապրած, գլխաւորաբար հայկական Կիլիկիայէն եւ Ալեքսանտրէթի «Մանճագ»-էն անցեալ դարու 20-ական թուականներուն, հեռաւոր Ուրուկուէյի ափերը ապաստանած հայորդիներու մասին էր, որ գեկուցեցին լրագրող Համօ Մոսկոֆեան եւ Տոքթ. Էտի Ռազուպեան:

2014-ին ապրիլեան ցեղասպանութեան ոգեկոչման օրերուն, որպէս «Դիտակ» հեղինակաւոր ամսագրի թղթակիցներ՝ անոնք այցելեցին Մոնթեվիտէօ եւ ժամանման առաջին երեկոյին իսկ դասախօսութեամբ հանդէս եկան Ուրուկուէյի մայրաքաղաքի, Ս.Դ.Հնչակեան Կուսակցութեան կեդրոնին մէջ (Սանթրօ), կազմակերպութեամբ նուիրեալ հայրենասէր Տիէկօ Գարամանուկեանի եւ վաղամեռիկ Տոքթ. Մարսէլ Քէօշկերեանի:

Երեկոյին բացումը կատարեց «Արարատ» օրաթերթի տնօրէնուհի Տիկ. Անի Սարաֆեան Եփրեմեան, որ ներկաներուն ծանօթացուց օրաթերթի կատարած աշխատանքները, եւ յիշեցուց թէ այս հանդիպումը տարեշրջանի առաջին հանդիպումն է եւ խոստացաւ թէ պիտի շարունակուին նման հանդիպումներ տարուան ընթացքին: Ապա ան նշեց, թէ մենք վերապրած ժողովուրդի մը գաւազներն ենք եւ աշխարհի չորս անկիւններուն մէջ արմատներ ձգած ենք, ստեղծած ենք համայնքներ եւ այսօրուան դասախօսութիւնը կը վերաբերի այդ համայնքներէն, Ուրուկուէյի հայութեան:

Ան, դասախօսութեան մասնակից հիւրերը ներկաներուն ծանօթացնելէ ետք, բեմ հրաւրեց Տոքթ. Էտի Ռազուպեանը, որ ներկայացուց իր տպաւորութիւնը այդ հիւրընկալ «դրախտերկիր» Ուրուկուէյի մասին: Զեկուցեց այնտեղ ապրող բնակչութեան եւ հայու-

թեան կենցաղին մասին, սովորութիւններուն, աշխարհագրական դիրքին ու դերին Լատինական Ամերիկայի մէջ:

Ապա միջազգային լրագրող Համօ Մոսկոֆեան պատմեց իրենց կատարած պատմական առաքելութեան, ճամբորդութեան մանրամասնութիւնները, որպէս «սրտի ու խղճի» պարտք այն հազարաւոր Յեղասպանութենէն վերապրած ու այդ ովկիանոսեան ափերը ապաստանած հայերուն մասին, որոնցմէ շատեր ունին բազմաթիւ հարազատներ այսօր՝ Պէյրութի թէ Միջին Արեւելքի քաղաքներուն մէջ:

Նկարագրուեցաւ նաեւ 23 Ապրիլ 2014-ին Ս.Դ.Հնչակեան Կուսակցութեան կեդրոնին մէջ տեղի

ունեցած դասախօսական հանդիպումը, որուն մասնակից էին հայ բոլոր կուսակցութիւններու ու կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, որոնք յաջորդ օրը՝ զանգուածային կերպով, Ուրուկուէյի քաղաքական, ազգային, մշակութային ղեկավարութեան մասնակցութեամբ՝ գիշերային քայլարշաւի մասնակցեցան Մոնթեվիտէոյի գլխաւոր պողոտային վրայ, հանգրուանելով անկախութեան հրապարակ:

Ապա մի քանի օր յետոյ՝ հանդիպումներ թուրք նշանաւոր հայասէր մտաւորական ու գրող Ռազիպ Չարա-քոլուի ու Պոլիվիոյ խորհրդարանին մէջ Հայոց Յեղասպանութեան հարցը ընդունիլ տուած քիւրտ մտաւորական Մեհմէտ Տօղանի հետ, հարցազրոյցներ «Ռատիօ Արաքս»-ի «ամենահաս» Տիէկօ Գարամանուկեանի աջակցութեամբ, «պատմական» հանդիպումներ երկրի զբօսաշրջութեան հայազգի նախարարուհի Լիլիամ Քէշիշեանի, Հայոց Յեղասպանութեան թանգարանի հիմնադիր, փոխնախարար Տէթրինիտտի, Ուրուկուէյի գեղեցիկուհի հայուհի Ժոաննա Կարապետեանի եւ բազմաթիւ այլ դէմքերու հետ: Դասախօսութեան աւարտին տեղի ունեցաւ ֆիլմի ցուցադրութիւն, որմէ ետք հիւրերն ու ներկաները շնորհաւորեցին կազմակերպիչները եւ դասախօսները ու ակամայ մեկնեցան այս յիշարժան երեկոյէն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԱՅԱՆՋՈՒՄ ԵՆ ՁՄԵՌ ՊԱՊԻԿՆԵՐ

Ձորեքշաբթի՝ նոյեմբերի 25-ին, ONEArmenia-ն սկսում է իր «Պահանջուած են Ձմեռ Պապիկներ» նախաձեռնութիւնը, որը հնարաւորութիւն կը տայ մարդկանց աշխարհի տարբեր ծայրերից Նոր Տարուայ նուէրներ հասցնել Հայաստանի գիւղերում բնակուող երեխաներին:

Այս արշաւը երեխաներին կը տայ ամանորեայ նուէրներ ստանալու ուրախութիւնը. մի բան, ինչի հնարաւորութիւնը իրենք յաճախ չեն ունենում: ONEArmenia-ն ընտրել է իրեր, որ կարեւոր կը լինեն ոչ միայն երեխաների համար, այլեւ դրանք արտադրող մեծահասակների ու նուիրողների:

Դուք կարող էք գտնել տեղական արտադրողի բոլոր ապրանքները արշաւի էջում՝ ձեռք բերելով հենց այն իրը, որ կ'ուզէիք նուիրել: Նուէրը ձեռք բերելուն պէս, ONEArmenia-ն, Children of Armenia Fund-ի (COAF) հետ համագործակցութեամբ, կը հասցնի դրանք Հայաստանի հեռավոր գիւղերի կարիքաւոր երեխաներին: Արտադրողներից իւրաքանչիւրն ունի իր առաքելութիւնն ու արտադրանքը, բայց դրանք բոլորը մէկ ընդհանրութիւն ունեն՝ ստեղծում են Հայաստանում:

Նուէրների ցանկը ներառում է տարբեր իրեր, որ կ'ուրախացնեն ցանկացած երեխայի: Դուք կարող էք ընտրել Երեւանում աշխատող Զանգակ հրատարակչութեան գրքերից, որ օգուտ կը տան ոչ միայն մէկ երեխայի, այլեւ մի ամբողջ դասարանի Հայաստանի այն 33 դպրոցներում, որոնց հետ աշխատում է COAF-ը:

Կամ, դուք կարող էք ընտրել ցուրտ ձմեռներին երեխաներին ոտքից գլուխ տաքացնող մի նուէր՝ ձեռք բերելով Homeland Development Initiative Foundation-ի արտադրանքը, որը ստեղծուած է Հայաստանի գիւղական համայնքներում բնակուող կանանց կողմից եւ նրանց հնարաւորութիւն է տալիս սեփական հմտութիւնների ու բիզնէսի շնորհիւ հոգ տանել իրենց ընտանիքների մասին: Նաեւ կարող էք ձեռք բերել որակեալ կօշիկներ, որոնք ձմեռային կախարդական ձիւնը կը կանխեն մեծ, սառեցնող, ցեխոտ պատմութիւն դառնալուց: AVA Shoes-ը եւ Եղուարդը

որակեալ, ոճային կօշիկներ են արտադրում, որ ընտիր կը լինեն երեխաների համար: ONEArmenia-ն ընտրել է ամենաամուր ու դիմացկուն կօշիկները այս երկու ընկերութիւններից՝ Սիրիայից Հայաստան տեղափոխուած Անդրանիկի, Վիգէնի եւ Անդոյի (AVA) 2014-ին հիմնադրած արտադրամասից կամ սովետական դասական «Եղուարդի բոթասներից»:

Եթէ ձեզ դուր է գալիս սահմանամերձ գիւղերի տնտեսութիւնները աջակցելու գաղափարը, նաեւ կարող էք պատուիրել մէկ աման մեղր Honey.am կայքից: Արտադրանքի ստեղծումն ու տարածումը նպաստում է «կենսունակ, ինքնակազմակերպուող համայնքների» ձեւաւորմանը, միեւնոյն ժամանակ քաջալերելով առողջ սննդի մշակոյթը՝ վերամշակուած շաքարաւազը փոխարինելով բնական ու տեղական մեղրով: Այս մեղրի մէկ ամանը կարող է ծառայել մի ամբողջ ընտանիքի շաքաթներով կամ, ասենք, մի շաքաթ. այն շատ համեղ է, համ էլ առաքում է սահմանամերձ գիւղերում բնակուող կանանց պատրաստած փոքրիկ խաղալիք մեղուի հետ միասին:

Ու վերջապէս՝ ONEArmenia-ն համագործակցում է ArmTab-ի հետ՝ շարունակելով Օրբանի հետ անցեալ տարի անցկացրած արշաւը, որի շնորհիւ 100 հայ պատանի ստացաւ 100 հայկական պլանշետ: Այս տարի 1A-ը ուզում է շարունակել տեխնոլոգիաները Հայաստանի երիտասարդութեանը հասցնելու գործը, այնպէս որ «Պահանջուած են Ձմեռ Պապիկներ»-ի ամենավառ նուէրն է ArmTab պլանշետը, որը տեղ կը հասնի երիտասարդներին անվճար կրթական յաւելուածներով:

ONEArmenia-ն ստեղծել է մի հարթակ, որի շնորհիւ մարդիկ ամբողջ աշխարհից կարող են նուէրներ ուղարկել Հայաստանի երեխաներին, ու դա նրանցից կը խլի ընդամէնը մի քանի օնլայն քայլ: Այնպէս որ, հագէք Ձմեռ Պապի գլխարկը, միացէք ցանցին ու սկսէք տարածել այդքան կարեւոր տօնական տրամադրութիւնը:

Հետեւէ՛ք մեր բլոգի հրապարակումներին ու իմացէ՛ք աւելին բոլոր արտադրող կազմակերպութիւնների մասին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

1060 North Allen Ave Pasadena, CA 91104

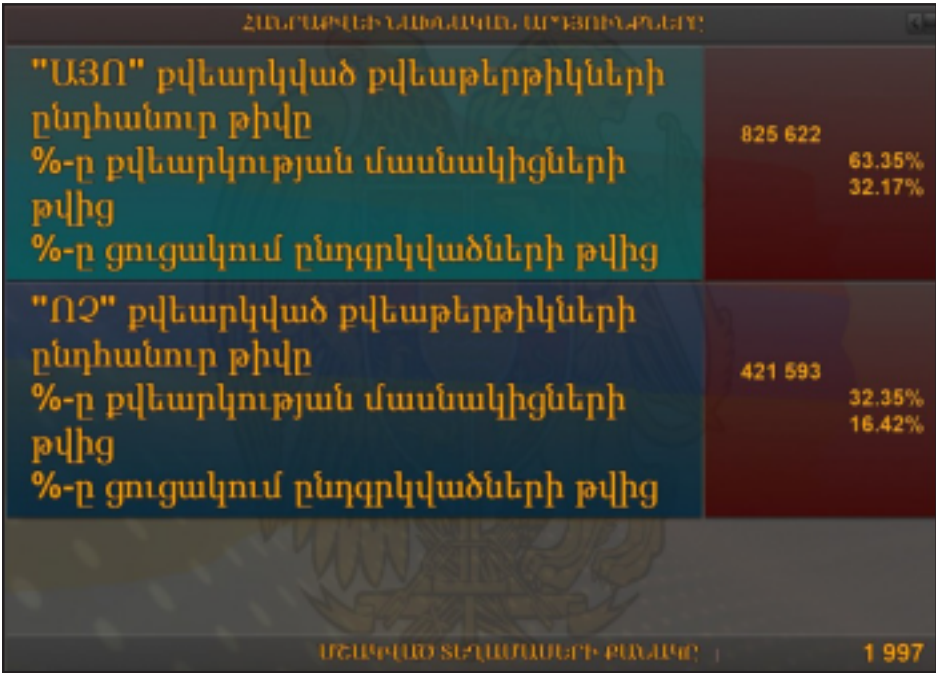
Գրասենեակները վերանորոգուած եւ յարմար վարձքերով հեռաձայնել՝ (626) 398-0506

Զեր Ծանուցումները Վստահեցէ՛ք «Մասիս» Շաբաթաթերթին

T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863

Official Results: Armenia Votes in Favor of Constitutional Changes

YEREVAN -- Armenia held a referendum Sunday on proposed constitutional changes that would give more powers to the prime minister and parliament at the expense of the president, who would become largely a figure-head.

According to preliminary results by Armenia’s Central Election Commission (CEC) 63.5 percent voted in favor of the changes. The CEC said that results from 1997 polling station show that 825,851 people voted for and 421,600 people voted against constitutional reforms.

The vote results were rejected as fraudulent by Armenian opposition

groups that have campaigned against the controversial constitutional reform. They alleged serious irregularities in and outside many polling stations throughout the day. They claimed that the official voter turnout was not compatible with the country’s demography.

The CEC challenged the opposition to present documentary evidence of fraud in writing as hundreds of opposition supporters rallied on Sunday night near the commission’s offices in downtown Yerevan.

Sunday's referendum took place two months after it was approved by Armenia's parliament in a 104-10 vote, with three abstentions.

U.S. and EU Urge the Armenian Government to Carry Out Transparent Investigations

YEREVAN -- The United States and the European Union urged the Armenian authorities on Tuesday to investigate major irregularities reported during the weekend referendum, saying that is essential for the legitimacy of constitutional reform.

The U.S. Embassy in Yerevan was particularly concerned about the conduct of the referendum, describing allegations of vote rigging as “credible.”

“The credible allegations of electoral irregularities reported by both non-partisan observers as well as Armenian political parties are of concern, however, and need to be fully investigated to ensure that the Armenian people can see the outcome of the referendum as credible and legitimate,” the embassy stressed in a statement.

“We urge the Electoral Commission and the Armenian government to carry out transparent investigations of all credible reports of irregularities,” it said.

“We encourage the authorities to fully investigate fraud allegations, for the referendum process to be credible,” Piotr Switalski, the head of the EU Delegation in Yerevan, said in written comments to RFE/RL’s Armenian

service (Azatutyun.am).

Switalski said at the same time that the EU “took note” of the official referendum results indicating a “Yes” vote for the controversial constitutional changes. “Is now important to implement the new constitution, in particular the human rights chapter, the new checks and balances and minority rights for the opposition, so that it does not just remain on paper,” he added.

Both Switalski and the U.S. Embassy said the authorities should enact a new Electoral Code meeting democratic standards in advance of Armenia’s next parliamentary elections due in May 2017. The authorities must also ensure that the elections are “viewed by the Armenian people as credible, legitimate, and a true reflection of their will,” stressed the embassy statement.

The 2017 elections will determine who will govern Armenia after President Serzh Sarkisian completes his second and final term in 2018. The constitutional amendments envisage the country’s transformation into a parliamentary republic with a largely ceremonial president.

Peoples' Democratic Congress Calls on Turkey to Recognize Armenian Genocide

YEREVAN (ARMENPRESS) -- Peoples' Democratic Congress of Turkey (HDK) issued a statement addressed to the Turkish state on December 9 on the occasion of the International Day of Commemoration and Dignity of the Victims of the Crime of Genocide and of the Prevention of this Crime, Turkish Demokrathaber.net reports.

The statement signed by HDK Co-spokespersons Sebahat Tuncel and Ertugrul Kürkcü calls on Turkey to face its own history and apologize for committing the Genocide.

“The genocide of Armenians and Assyrians committed in 1915 during the World War I under the command of the then leadership “Ittihat ve Terakki” (Committee of Union and Progress) was a planned, organized and universal crime aimed at eliminating the ethnic and religious identities of Ottoman Armenians”, reads the statement of HDK. It states that during the

genocide launched by the arrest of Istanbul Armenian intellectuals on April 24, 1915 the Armenian nation, one of the oldest inhabitants of those territories, was deprived of their motherland. “After 100 years Turkey continues to deny the genocide”, reads the statement.

The authors documented that genocides were repeated after the 20th century. Today we witness how ISIL tries to eliminate Yazidis, but both the UN and Turkey keep silence.

“Peoples' Democratic Congress bows in front of the memory of all the victims of genocides and reminds that Turkey is among the states that have signed the international convention on the prevention of genocides.

We call on Turkey to end denying the Armenian and Assyrian genocides, apologize for those universal crimes committed against the Ottoman nations whose political successor is modern Turkey”, reads the statement.

Lavrov, Kerry and Desir Issue Joint Statement on Karabakh

BELEGRADE -- The Heads of Delegation of the OSCE Minsk Group Co-Chair Countries – Foreign Minister of the Russian Federation Sergey Lavrov, Secretary of State of the United States John Kerry, State Secretary for European Affairs of France Harlem Desir- have issued a joint statement reaffirming their commitment to mediating a peaceful settlement of the Nagorno-Karabakh conflict.

In the joint statement, the Ministers welcomed the upcoming meeting between President of Azerbaijan Ilham Aliyev and President of Armenia Serzh Sarkisian under the auspices of the Minsk Group Co-Chairs.

“In light of the recent rise in tensions, we appeal to the sides to recommit themselves to the peaceful resolution of the conflict and dispel any misperceptions that they are not serious about reaching a negotiated settlement. The sides should continue discussions from the Sochi, Wales, and Paris Summits of 2014 on ele-

ments of a comprehensive settlement, and should intensify their dialogue in 2016 on the basis of proposals currently under discussion”.

They noted that with the significant escalation in violence along the contact line and Armenia-Azerbaijan border this year, “the status quo has become unsustainable”.

“We especially condemn the use of mortars and other heavy weaponry, and regret deeply the civilian casualties these weapons have caused. There is no military solution to the Nagorno-Karabakh conflict, and there is no justification for the death and injury of innocent civilians. We appeal to the sides in the strongest possible terms to reduce tensions and protect lives. The Co-Chairs have proposed risk-reduction measures that we encourage the sides to adopt, including an OSCE investigation mechanism”, the statement reads.

Continued on page 2

Davutoglu: "Liberation" of Azerbaijani Territories Most Important Issue for Turkey

BAKU -- Turkey will continue to support Azerbaijan in the settlement of the Karabakh conflict, Turkish PM Ahmet Davutoglu said December 3 during a joint press conference with Azerbaijani President Ilham Aliyev in Baku.

He said one of the most important issues for Turkey is the liberation of the Azerbaijani territories occupied by Armenia. “Problems are solved on the basis of mutual respect for borders. There are difficulties arising from the occupation of 20 percent of Azerbaijani territory.” Davutoglu said.

Speaking about the bilateral relations between Azerbaijan and Turkey, Davutoglu said they are developing day by day. According to him the restoration of peace in the Caucasus depends on the cooperation between Turkey and Azerbaijan.

San Gabriel Valley ACA Hosts Holiday Open House

PASADENA, CA – The Armenian Council of America – San Gabriel Valley Branch (ACA) celebrated their annual Holiday open house on December 4 at the Garo Soghanalian Armenian Educational Benevolent Union Center.

Among the participants were ACA members, elected officials, community leaders and constituents from the San Gabriel Valley including Congresswoman Judy Chu, Pasadena Councilmember Tyron Hampton, Nat Nehdar from the Pasadena Human Relations Commission, and Garo Manjikian representing Assemblymember Chris Holden's office.

ACA Chairman Mr. Sevak Khatchadorian introduced Congresswoman Chu who in her address to the attendees, re-affirmed her longstanding support for the Armenian American community and pledged to stand by Armenian causes and concerns both domestically and internationally. She discussed various issues and provided an update on the state of affairs on Congressional issues in Washington. Upon closing, the Congresswoman presented former ACA Pasadena Board Member, Mr. Vahe Atchabahian, a certificate honoring his dedication to the community through his work in various non-profit organizations and City Commissions.

Mr. Atchabahian expressed his gratitude for the recognition. "I am humbled by this important recognition by Congresswoman Chu who has always been proactively supporting our community and protecting our inter-

ests in the nation's capitol," said Mr. Atchabahian. "I am also thankful to the ACA Board and membership and I'm optimistic about our future and the good work that we will continue to do."

The Armenian Council of America is a grassroots organization dedicated to working with all political leaders, offering Armenian related news, analysis and resources for policymakers, media, students and activists, advocating issues important to Armenian Americans. The Armenian Council of America aims to strengthen U.S. – Armenia and U.S. – Nagorno Karabakh ties, the development of programs promoting sustainable economic growth and good governance in Armenia, while promoting the values and responsibilities of global citizenship.

Joint Statement on Karabakh

Continued from page 1

The heads of delegations hailed the progress made by the sides in implementing the data exchange on missing persons under the auspices of the International Committee of the Red Cross (ICRC).

"We encourage further cooperation with ICRC and must ensure that it has sufficient funding to fully implement this important humanitarian measure. Azerbaijani authorities' decision to return an Armenian soldier who crossed the Line of Contact and an Armenian civilian who crossed the international border was a helpful humanitarian gesture and consistent with

international humanitarian obligations. We urge the sides to return all remaining prisoners in the spirit of the Astrakhan Declaration of October 2010 issued by the Presidents of Armenia, Azerbaijan, and the Russian Federation. There must also be dialogue between Armenians and Azerbaijanis to build trust between neighboring peoples. We encourage the sides to work with the Co-Chairs to support programs that bring together people affected by the conflict."

The Foreign Ministers of the co-chairing countries pointed out that over the past year, they witnessed increasingly vocal attacks on the Co-Chairs and the Minsk Group format.

Armenia, EU Open Talks on New Cooperation Deal

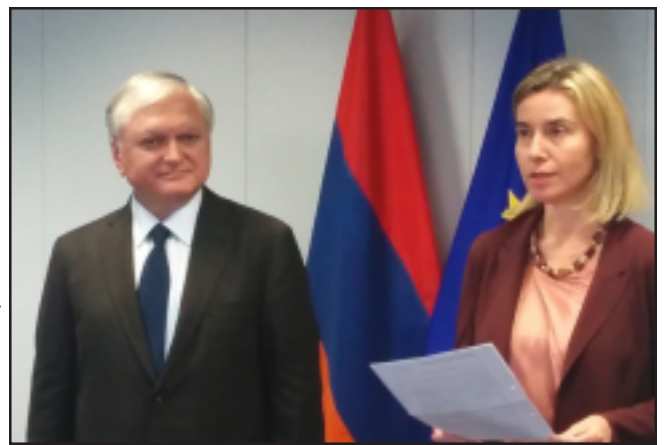
B R U S S E L S

(Tert.am) -- On December 7 Edward Nalbandian, Minister of Foreign Affairs of Armenia and Federica Mogherini, High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy, Vice-President of the Commission, announced the launch of negotiations on a new Armenia-European Union framework agreement.

In his statement on the occasion of the launch of negotiations Edward Nalbandian noted, that he hopes that the long-awaited deal will best reflect the depth and essence of the cooperation. Admitting that the European Union's move to revise the framework of its relations with Armenia opens up a path for a real progress, the minister reaffirmed the country's interest to develop and strengthen the comprehensive cooperation in all areas of interest.

The minister also reiterated Armenia's commitment to continue promoting democracy and rule of law, strengthening democratic institutions and enhancing the judiciary, as well as fostering the mechanisms of effective governance, fight against corruption and civil society building. He thanked the EU for its continued support to such initiatives in the country.

Addressing the constitutional reforms in Armenia, the minister noted

that that the changes proposed to the country's basic law received the Venice Commission's highest appreciation earlier this year, being characterized as an initiative in line with international standards. He said he finds the preliminary returns of the Sunday referendum the best proof that the reforms were really needed.

Highlighting the importance of expanding the EU-Armenia trade relations and facilitating mobility, the minister said Armenia realizes well the significance of a comprehensive cooperation in different formats.

Nalbandian said he strongly believes that by embarking on a new round of talks, Armenia is opening up a promising chapter in the mutually advantageous cooperation with the Union.

Wishing success to the joint efforts, the minister said he is confident that the country will follow the right track in developing a successful partnership.

Azeri Grand Mufti Blames Armenia for Islamist Violence

BAKU (RFE/RL) -- Azerbaijan's government-linked Shi'ite Muslim leader has suggested that Armenia was behind violence in a traditional Shi'ite stronghold near Baku which left two police officers and five alleged Islamists dead last week.

Azerbaijani interior troops and other police units raided the village of Nardaran on Tuesday in a sweeping security operation which they said is aimed at "protecting citizens' legal rights and freedoms" and confiscating weapons and explosives from "criminals." The operation came just days after a deadly clash between police and local supporters of Taleh Bagirzade, the Iranian-educated leader of a group called the Movement for Muslim Unity.

Azerbaijan-Unrest Bagirzade, who is highly critical of Azerbaijan's leadership, and at least 13 other men were arrested during the clash for allegedly plotting religiously motivated "terrorist acts and mass disturbances." The November 26 arrests prompted hundreds of angry Nardaran residents to take to the streets and build barricades.

Some pro-government Azerbaijani politicians and media accused Iran of fomenting the unrest in one of Azerbaijan's most conservative communities. But Sheikh-ul-Islam Allahshukur Pashazade, the head of the Baku-based Caucasus Board of Muslims, pointed the finger at Armenia when he spoke to journalists on Thursday.

"The roots of the events in

Nardaran lie abroad," Pashazade said, according to the APA news agency. "By that many mean neighboring states. But neither Turkey nor Iran support disturbances in Azerbaijan."

Azerbaijan's number one enemy, Pashazade went on, is Armenia. "They may also want to organize disturbances here," he claimed. "The tattoos on the bodies of arrested individuals are symbols of the Armenians."

The clergyman, who is a staunch backer of Azerbaijan's ruling family, did not elaborate on the tattoos. The Azerbaijani government has not echoed his allegations that are certain to be laughed off by Yerevan.

Nardaran has long been seen as a bastion of Iranian-influenced fundamentalists in Azerbaijan. Many women in the village wear the full Islamic veil and girls wear the hijab, or head scarf, to school despite a national ban. Local residents have repeatedly burned U.S., Israeli and Armenian flags during anti-Western demonstrations.

Understand and Recognize the Past Deeds of U.S. Politicians

When Hillary Rodham Clinton was running for president in 2008, her views on the Armenian Genocide were clear. In fact, she issued a statement bragging that “alone among the presidential candidates, I have been a long-standing supporter of the Armenian Genocide Resolution.... I believe the horrible events perpetrated by the Ottoman Empire against Armenians constitute a clear case of genocide.” But, as Secretary of State, Clinton refrained from using the word Genocide. In July 2010, during an official five-day trip to Armenia, Secretary Clinton paid a visit to the Armenian Genocide memorial complex. For us Armenians, it was a symbolic moment.

In 2011, diplomatic cables disclosed by Wikileaks and investigated by ACA, point out, while having information on important documents on the Armenian Genocide being destroyed in the Turkish archives, Clinton encouraged the Republics of Armenia and Turkey to engage in the Armenian-Turkish Protocols which included a provision “implementing a dialogue on the historical dimension with the aim to restore historical confidence between the two nations, including an impartial scientific examination of the historical records and archives to define existing problems and formulate recommendations.” The State Department and Hillary Clinton were com-

pletely aware that Turkish archives containing important documents related to the Armenian Genocide had been purged by Turkish officials, yet they continued the façade that the Protocols as a right step towards bilateral relations.

On the Republican side, surprisingly, Donald Trump has so far maintained his lead over the large field of Republican candidates for U.S. President. While there is not much to examine in terms of issues exclusively important for Armenian Americans, considering foreign policy, that in itself is alarming. The next president of the United States should at the very least have some familiarity with the complexity of the world’s history and politics. This is key for Armenian Americans who want to see, a peaceful resolution to the Nagorno-Karabakh conflict based on people’s right of self-determination, a peaceful resolution to the Syrian conflict where their Armenian brethren are continuously being put in harm’s way, and a President who acknowledges the Armenian Genocide and is an impartial and an honest broker to foster harmony and good-will between Armenia and Turkey.

Azerbaijan is considered one of the world’s most corrupt regimes and Mammadov’s wealth has resulted in

part from his father’s political connections. While the Azeri Dictator Aliyev, continues to escalate his rhetoric and violence on the borders of Armenia/ Artsakh and Azerbaijan, Mammadov has mounted a campaign to rehabilitate Azerbaijan’s kleptocratic image in the West by courting some of Washington’s most powerful politicians.

More significantly for Armenians, Mother Jones reports that Mammadov “heads the Azerbaijan American Alliance, a group that at one point was registered with the US Department of Justice as a foreign lobbyist. Last year, the Alliance spent more than \$2.8 million lobbying Congress and State Department to improve US- Azerbaijan relations.” An Alliance, according to OpenSecrets.org, which has spent \$11.5 million in the last four years on lobbying US lawmakers and officials. Thus, as contender for the President of the United States, Trump’s relationship and partnership with Mammadov is disturbing to what may come if he were to win.

The original version of this article was published in ACA’s Armenian Advocate Vol. 1 No. 3. The article was updated to reflect the time remaining for the U.S. Presidential elections.

The ECHR Judgment Regarding Perinçek v. Switzerland: Who Won?

Introduction

In reaction to the European Court of Human Rights (ECHR) Grand Chamber’s judgment, the public has been reading statements such as, “we won” and “victory” in newspaper headlines, declarations by high government officials of Turkey and Armenia, as well as interviews by Mr. Perinçek and the lawyers involved, on TV, in print and electronic media, each declaring victory.

What has been achieved?

First, it is important to recognize that we, the Turkish Human Rights Association (IHD), The Truth, Justice and Memory Center (HAHM) and The International Institute for Genocide and Human Rights Studies (A Division of the Zoryan Institute), known as the Coalition of Armenian-Turkish human rights organizations, entered into close cooperation in:

- a) Forming a coalition to take action together and with one voice against the denial of the Armenian Genocide and, in particular, the apparent endorsement of that denial by the European Court of Human Rights, and
- b) Making submission before the Grand Chamber of the ECHR (as an Amicus Curiae/third party friend of

the Court), in order to correct the historical record and demonstrate to the Court the wider, very real and intended impact of denial of the Armenian Genocide by people like Perinçek on the daily lives of Armenians in Turkey.

This collaboration is itself a significant accomplishment. It has sent an important message of solidarity to the ECHR, as well as to the international community and the Armenian-Turkish human rights community. The Coalition will form the foundation for future collaboration in challenging anti-Armenian Genocide denial and hate speech, including within Turkey itself.

Second, with the limited means available to a third party intervener before the Court, the Coalition has made a significant contribution to the fact that:

- a) the Grand Chamber made clear at the very outset of its judgment that: “... [The Court is] not required to determine whether the massacres and mass deportations suffered by the Armenian people at the hands of the Ottoman Empire from 1915 onwards can be characterised as genocide within the meaning of that term under international law, but has no authority to make legally binding pronouncements,

one way or the other, on this point.” [102]

The above passage contradicts the claim by certain segments of the Turkish media that both the initial ECHR ruling in favor of Perinçek’s freedom of expression and the Grand Chamber’s ruling on 15 October 2015 serve as evidence for the ECHR’s confirmation of the view that there was no Armenian Genocide. In other words, for the Turkish ultranationalists’ claims that the ECHR also denies Genocide. This prevarication, that the ruling of the ECHR Grand Chamber disproves the “claims” of the Armenian Genocide, is intentional as well as blatant, because it aims to encourage individuals, circles, and even public servants who provoke hatred against the Armenians in Turkey; it seeks to obstruct investigations on such declarations or acts, and to prevent the perpetrators from being brought to justice.

b) a significant minority of the Court, including its highly respected President, in the clearest possible terms stated that, while it was not the Court’s role to adjudicate on this issue:

“That the massacres and deportations suffered by the Armenian people constituted genocide is self-evident. The Armenian genocide is a clearly established historical fact. To deny it is to deny the obvious.”

This clearly expressed opinion of a significant minority of the Grand Chamber plainly provides important support to the efforts of the Coalition and the wider Armenian Community in its fight for due recognition of the Armenian genocide.

Third, it was only the Coalition who, through its written submissions, sought to expand the geographical enquiry of the Court’s analysis of the impact of Perinçek’s statements to

take full account of the (intended) impact of those statements within Turkey and, in particular, on the Armenian minority in Turkey. While it is, of course, disappointing that the majority of the Grand Chamber did not follow the approach mapped out for them by the Coalition, this debate has only just started and, importantly, the minority Opinion (again) provides great encouragement for the approach outlined by the Coalition and provides strong reasoning why it is, in fact, the better/correct approach to take:

Minimising the significance of the applicant’s statements by seeking to limit their geographical reach amounts to seriously watering down the universal, erga omnes scope of human rights – their quintessential defining factor today. ... Drawing all the logical inferences from the geographically restricted approach apparently adopted by the majority, one might come to the view that denial in Europe of genocides perpetrated in other continents, such as the Rwandan genocide or the genocide carried out by the Khmer Rouge regime in Cambodia, would be protected by freedom of expression without any limits, or with scarcely any. We do not believe that such a vision reflects the universal values enshrined in the Convention.

To give a most recent example, during the curfew and siege between 4-12 September 2015 of Cizre, one of the towns suffering the same following the resumption of the armed clashes between the Turkish security forces and the PKK guerrillas in June, announcements to the inhabitants on the megaphone by an armoured police vehicle “You are Armenian, you are all Armenians, you are Armenian bas-

Calouste Gulbenkian Fondation Launching Armenian Translation Series

LISBON -- The Armenian Communities Department of the Calouste Gulbenkian Foundation is launching a translation series, which aims to make seminal texts in the humanities and the social sciences available in Armenian, as well as to make significant Armenian texts accessible in other languages.

The “Calouste Gulbenkian Translation Series” will focus on texts from the late 19th century to the contemporary period. It will cover four areas of translations:

- Foreign Languages into Armenian, the focus will be on translating canonical social science/humanities texts which have not been translated into Armenian, primarily from European languages. A wide range of fields will be considered based on their (inter)disciplinary impact.

- Armenian into Foreign Languages, the focus will be on translating texts from current significant debates within the Armenian world, once again primarily into European languages.

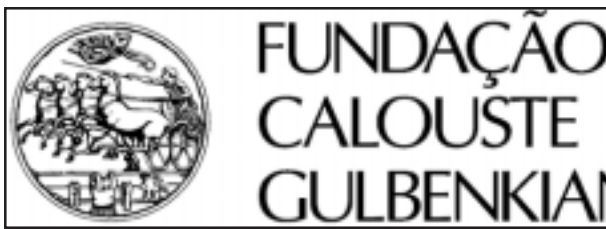
- Turkish into Armenian, the focus will be on translating a selection of contemporary Turkish social and political thought, preferably in the form of edited anthologies.

- Armenian into Turkish, the same approach as above will be employed, providing translations of major debates within Armenia and the diaspora.

The translations may be in Eastern or Western Armenian, depending on the availability of translators. Through this initiative we aim to make texts available to scholars and students principally in Armenia, with the aim of facilitating the advancement of intellectual discourse.

This initiative will also contribute to the modernisation of the Armenian language, incorporating into it new vocabulary, and increase the pool of translators into and out of Armenian. We will develop and disseminate tools and resources, as well as consider supporting training schemes for translators.

An internationally based committee of experts has been established to recommend the texts for translation. The committee members are: · Shushan Avagyan - Literary translator and lec-

turer, Translation Certificate Program, College of Humanities and Social Sciences, American University of Armenia.

- Vardan Azatyan - Associate Professor, Yerevan State Academy of Fine Arts; Lecturer, Institute of Contemporary Art, Yerevan; President, The Ashot Johanissyan Research Institute in the Humanities, Armenia.

- Hagop Gulludjian - Lecturer in Armenian Studies, Department of Near Eastern Languages & Cultures, UCLA, USA.

- Smbat Hovhannisyan - Lecturer at the Chair of World History, Department of History, Yerevan State University, Armenia.

- Armine Ishkanian - Assistant Professor and Programme Director of the MSc in Social Policy and Development, London School of Economics and Political Science, UK.

- Raymond Kévorkian - Directeur émérite de recherche, Institut Français de Géopolitique, Université Paris VIII, Saint-Denis.

- Ardashes Margosyan - Formerly of Aras Yayincilik Publishing, Istanbul.

- Ara Sanjian - Associate Professor in Armenian and Middle Eastern History, Director of the Armenian Research Center, University of Michigan at Dearborn, USA.

The “Calouste Gulbenkian Translation Series” will launch a dedicated webpage that will offer electronic versions of the translations (wherever possible), translations of new terminologies, discussions of translational issues, resources and opportunities for translators and publishers, as well as regular news about the development of the initiative.

The official launch of the “Calouste Gulbenkian Translation Series” will be in February 2016, at that point we will announce the initial list of texts to be translated and published. In early 2016, we will also begin to select a pool of translators and publishers to collaborate with through a mixed process of tendering and direct commissioning.

The ECHR Judgment Regarding Perinçek v. Switzerland

Continued from page 1

tards,” clearly demonstrate the connection between the hate speech against Armenians – even by public officers – stemming from the denial of the Armenian Genocide and the current living conditions of the Armenian people who are deprived of the security of life.

As human rights defenders, we witness this connection every single day. For example, the Deputy Prime Minister’s statement, “PKK terrorists are Armenian, evidenced by the dead terrorists which are mostly uncircumcised,” followed by the Ankara Mayor’s statements during a TV interview, “Kurds are being deceived to vote for HDP (pro-Kurdish party) whose lead-

ers have made a secret deal with Armenians to give Kurdish populated lands to Armenians.”

The fact that the Armenian people have no security of life in Turkey, a country of denial, is further evidenced by the murders of Hrant Dink, Sevag Balýkçý, and Maritsa Küçük in Samatya, all of which took place in recent years. In fact, the ECHR is already aware of the life threatening denialist environment in Turkey through the Hrant Dink case, where the Court convicted Turkey for, inter alia, the violation of the right to life in September 2010. Moreover the more recent murders of Sevag Balýkçý and Maritsa Küçük will most probably also find their way to the ECHR, which will have to take into

ONEArmenia Launches Santas Wanted!

YEREVAN -- Starting on November 25th, ONEArmenia has launched Santas Wanted! a platform that will enable people around the world to gift Christmas presents to children in villages in Armenia.

This campaign will give children the joy of opening a brand new gift, something which they may not otherwise get the opportunity to do very often. ONEArmenia has hand picked products that are meaningful not only for the children who will receive them, but also for the adults that produce them and, by extension, the people that gift them.

You can browse the products from local businesses on the campaign page online and find that perfect gift you would like to give. Once you have purchased it, ONEArmenia, in partnership with Children of Armenia Fund (COAF), will distribute them to the children in underdeveloped villages. Each business has its own unique mission and products, but they all have one thing in common: everything is made in Armenia.

The gifts include a variety of products to put a smile on any child’s face. You can purchase books published by Zangak, a publishing house located in Yerevan, that will not only benefit one student, but a whole classroom in some of the 33 schools that COAF serves in villages in Armenia.

Or you can purchase the gift of warmth for children from head to toe, who go to school in harsh winters, by purchasing products from Homeland Development Initiative Foundation who work to create sustainable development in rural villages in Armenia by empowering women to turn their skills into profitable businesses allowing them to support their families. You can also make sure that they are fitted with proper footwear so that all that beauti-

ful magical snow doesn’t turn into a major, freezing, slushy pain in the, well, foot.

AVA Shoes and Yeghvard are two quality, stylish shoe options available for purchase. ONEArmenia has selected the more sturdy, durable and naturally stylish boots from AVA, named after Syrian Armenian founders Antranig, Viken, and Anto, who opened their factory in 2014, or the classic iconic Soviet era sneaker from the Yeghvard shoe factory.

And if you like the idea of supporting the economies in border villages, you can purchase a pot of honey from Honey.am, who take a more sticky approach to creating positive social impact. The production and distribution of their products contributes to the formation of “viable, self-organizing communities” while also encouraging the development of a healthier culture of eating by substituting processed sugar with natural, local honey. A jar of this honey can serve an entire family weeks, or maybe just one week, it is pretty delicious, and it comes with a cute little bee toy made by women living in border villages.

Last, but not least, ONEArmenia has partnered with ArmTab once again, following last year’s campaign with Orran to bring the first tablets made in Armenia to 100 Armenian teens. This year 1A wants to continue making the latest technology available to Armenia’s youth and so the flashiest Santas Wanted! gift available for purchase is a tablet that will be equipped with free, educational apps.

ONEArmenia has created the platform for people all around the world to purchase gifts for children in Armenia, and it’s as easy as a few clicks of the mouse. So put on your Santa hat, get online and start spreading that holiday cheer!

consideration the consequences of genocide denial in Turkey.

Where do we go from here?

Their response to the Grand Chamber judgment underscores the value attached to the ECHR by Turkish ultranationalists, as a tool to be utilised/abused by them to redefine the discourse and context of their anti-Armenian propaganda campaign. This attitude, therefore, calls for a vigilant, sustained, and focused counter-campaign by Turkish and Armenian organizations, such as the Coalition, acting in concert, including well-conceived, well-documented, and persuasive cases before Turkish courts, to maintain the pressure on the Turkish Government and ultranationalist groups.

At the very least, this initial attempt to engage the ECHR has demonstrated the need to reframe the genocide denial issue in terms of hate speech rather than simple questions of historical truth and legal classification. Perhaps the best way forward would be to consider challenging Perinçek’s statements before Turkish courts, based on the elements within the Grand Chamber’s Judgment, or even to challenge the teaching of genocide denial in the history books of Turkish children, with a view to strike at the heart of the hate-mongering that is the real motivation behind such denial.

Human Rights Association
Truth Justice Memory Center
The International Institute for Genocide and Human Rights Studies

ԲԱՅԱՌԻԿ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝
ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆՈՒՄ

2014 թվականին Մատենադարանը համաձայնագիր է կնքել Գերմանիայում բնակվող Սելրուզեանների ժառանգորդ Էմանուէլ Սելրուզեանի հետ, որի համաձայն էլ միջազգային ճանաչում վայելող իրանահայ հայր եւ որդի արուեստագետներ՝ լուսանկարիչ Անթուան խան Սելրուզեանի եւ գեղանկարիչ Անդրէ Սելրուզեանի լուսանկարչական ու գեղանկարչական շուրջ 100 աշխատանք նուիրաբերուել է Մատենադարանին: Այսօր էլ կայացել է այդ նկարների անդրանիկ ցուցահանդէսը:

Մատենադարանը հարստացել է բացառիկ արժէք ներկայացնող արուեստի գործերով՝ իրանահայ հայր եւ որդի արուեստագետներ՝ լուսանկարիչ Անթուան խան Սելրուզեանի եւ գեղանկարիչ Անդրէ Սելրուզեանի լուսանկարչական ու գեղանկարչական աշխատանքներով, որոնք նրանց ժառանգորդ գերմանաբնակ Էմանուէլ Սելրուզեանը նուիրաբերել է հայկական հին ձեռագրերի պահոց Մատենադարանին:

Աշխարհի հեղինակաւոր թանգարաններում են պահուում այս արուեստագետների նկարները, սակայն Հայաստանում նրանց նկարների ցուցահանդէսը կազմակերպւում է առաջին անգամ: Դեռեւս 2005 թվականին է եղել նուիրատու թեան մտադրութիւնը, երբ նախնիների հայ լինելու փաստը հաստատելու համար առաջին անգամ ժամանել է Հայաստան, սակայն տարբեր մշակութային օճախների են դիմել ու մերժուել: Միայն Մատենադարանն էր, որ նուիրատու թեան ընդունեց մեծ ուրախութեամբ, ասում է Էմանուէլ Սելրուզեանը:

«Իմ փափաքն էր, որ այն նկարները, որոնց մի մասն իմ մօտ էր, ներկայացուէր Հայաստանում, որովհետեւ այստեղ չկար ոչինչ, իսկ արտասահմանում շատ են նրանց նկարները: Այդ պատճառով ես որոշեցի, որ տեղափոխուի Մատենադարան»:

Ծննդով իրանից իվէտ Թաշարեանը, ով արդէն 20 տարի է գեղուում է այս երկու արուեստագետների արուեստի ուսումնասիրմամբ, նշեց, որ Պարսկաստանի թանգարաններից մէկում, երբ 2002 թվականին կազմակերպուել է ցուցահանդէս, առաջարկութիւն է եղել այդ ցուցասրահը կոչել արուեստագետների անուամբ, սակայն յաւելեց, որ առաջարկը չեն ընդունել, քանի որ Պարսկաստանն իրենց նպատակը չէր, այլ Հայաստանն էր:

Գեղանկարիչ Անդրէ Սելրուզեանը պարսկական կերպարուեստում նորարարութիւններ մուծած նկարիչների սերնդին է պատկանում: Նրա նկարների թեմաները հիմնականում վերցուած են միջնադարեան հռչակաւոր պարսիկ բանաստեղծներ՝ Ֆիրդուսու, խայամի, Հաֆեզի, Բաբա Թահերի, ինչպէս նաեւ հայ աշուղ-բանաստեղծ Սալաթ-Նուրաի ստեղծագործութիւններից, որոնցից մի քանիսն էլ ընդգրկուած են Մատենադարանին նուիրաբերած նկարներում:

Պաշտակաւ լուսանկարիչ Անթուան խան Սելրուզեան իր դիմանկարների համար դարձել է Նասեր էլ Դին շահի անձնական լուսանկարիչը եւ նոյնիսկ հարեմից ունի լուսանկարներ: Հարուստ

ՔԱՐՎԱՃԱՌՈՒՄ ԱՌԿԱՅ ԺԱՅՈՒՊԱՏԿԵՐՆԵՐԸ
ՅՈԳԱԾՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԻՔ ՈՒՆԵՆ

ԹԱՄԱՐԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Ատրպէյճանական տիրապետութեան տարիներին, խորհրդային ժամանակաշրջանում, Արցախի Քարվաճառ քաղաքում կառուցուել է ատրպէյճանական թանգարան: Ըստ Քարվաճառի բնակիչների շրջանում տարածուած գրուցների՝ թանգարանը կառուցուել է հայկական աւերուած եկեղեցու տեղում՝ վերջինիս հետքն ընդմիշտ կորցնելու նպատակով: Քարվաճառի ազատագրման ժամանակ, պատերազմի արդիւնքում ինչպէս քաղաքի միւս շինութիւնները, թանգարանը եւս հիմնադրուած աւերուել է:

Թանգարանից դուրս են բերուել նախապատմական ժայռապատկերներ, որոնք ժամանակին ատրպէյճանցիների կողմից տեղափոխուել են շրջանի Մաւալք լճի մօտակայքից ու պահուել են թանգարանում որպէս հնագոյն ատրպէյճանական գտածոներ:

Քաղաքի ազատագրումից յետոյ ժայռապատկերներն արդէն քսան տարուց աւելի է ընկած են աւերակների մէջ: Տարածքում երբեմն անգամ շինարարական աղբ է թափուում:

Ժայռապատկերների ապագայ ճակատագրի մասին գրուցեցինք Շահումեանի շրջանի վարչակազմի աշխատակազմի մշակոյթի եւ երիտասարդութեան բաժնի վարիչ Վարսիկ Կաֆեանի հետ:

Ըստ մեր գրուցակցի, ժայռապատկերների մասին մասնագիտական գնահատական տալու, ուսումնասիրելու եւ անհրաժեշտ պահպանութիւն ապահովելու վերաբերեալ որեւէ ծրագիր Շահումեանի շրջանի մշակոյթի եւ երիտասարդութեան բաժնի է ունի:

«Սակայն բաժինը հետաքրքր-

ուած է շրջանի պատմամշակութային արժէքները բացայայտելով ու պահպանմամբ: Յանկալի կը լինէր, եթէ հանրային քննարկումներ անցկացնէինք, մասնագէտների կարծիքներ լսէինք», նշեց Վարսիկ Կաֆեանն ու ընդգծեց, որ առաջիկայում, սակայն, որեւէ ծրագիր չկայ: Որեւէ ուսումնասիրութիւն ու մասնագիտական կարծիք եւս Քարվաճառում եղած ժայռապատկերների վերաբերեալ մշակոյթի բաժինը չունի. հարցը մինչեւ այժմ չի քննարկուել:

Մեր գրուցակցի խօսքով՝ հնարաւոր է՝ առաջիկայում բաժինն սկսի զբաղուել ժայռապատկերների ուսումնասիրութեան հարցով եւ հանրային քննարկումներ կազմակերպի՝ մասնագէտների կարծիք լսելու համար:

Քարվաճառում առկայ ժայռապատկերների վերաբերեալ հարց ուղղեցինք նաեւ ԼՂՀ էկոնոմիկայի նախարարի տեղակալ Սերգէյ Շահ-վերդեանին: «Քարվաճառի շրջանում ժայռապատկերներ առկայ են հիմնականում Մեծ եւ Փոքր Ալ լճերի շրջակայքում: Մենք ամէն տարի շարունակական ծրագիր ունենք, որի շրջանակներում ուսումնասիրում ենք նորայայտ յուշարձանները, ստեղծում պահպանական գօտիներ: Հերթը կը հասնի նաեւ Քարվաճառի շրջանում եղած ժայռապատկերներին, որոնք կ'ուսումնասիրուեն եւ կ'նկարագրուեն», նշեց մեր գրուցակիցը: Սերգէյ Շահ-վերդեանը նաեւ յաւելեց, որ Քարվաճառի շրջանի պատմամշակութային յուշարձանների պետականօրէն պահպանուող ցանկը դեռեւս ամբողջութեամբ պատրաստ չէ. շրջանում նոր յուշարձաններ են յայտնաբերուում, որոնք ուսումնասիրուում են, նկարագրուում:

եւ շքեղ ցուցադրութիւնների բացման առթիւ շնորհաւորեց Մատենադարանի տնօրէն Հրաչեայ Թամրազեանն ու Մատենադարանին

նուիրաբերած արժէքաւոր նիւթի համար Էմանուէլ Սելրուզեանին պարգեւատրեց Մեսրոպ Մաշտոցի անուան յուշամետալով:

MEHER BABIAN, D.D.S.
General Dentistry

1111 S. Glendale Avenue
Suite 206
Glendale, CA 91205

Tel: (818) 547-0884
Tel: (818) 547-0476

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ ԴՈԿՏ. ԱԲԷԼ ՔՅՆՅ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ ՀԵՏ

Օսմանեան Կայսրութեան Մէջ Հայոց Ցեղասպանութեան տարիներուն Զուիցերիոյ Ցուցաբերած Մարդասիրական Օժանդակութիւնը 1894-1923 թուականներուն

«ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՆԵՐԸ»

ԳԻՐՔԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ Է ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ 100-ՐԴ ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻ

Հարց.- Ի՞նչ առթիւ լոյս տեսաւ այս վաւերագրական գիրքը եւ ի՞նչ լեզուով:

Պատ.- Նախ պէտք է ըսել, որ Հայոց Ցեղապանութեան 100–րդ տարելիցին առթիւ, գերմանախօս երկիրներու, յատկապէս Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ մէջ Ցեղասպանութեան մասին տասնեակ մը գիրքեր լոյս տեսան: Գերմանիոյ մէջ հրատարակուած գիրքերը հիմնականօրէն կ’ուզէին բացայայտել Գերմանիոյ համապատասխանատուութիւնը Հայոց Ցեղասպանութեան մէջ, նկատի ունենալով որ Առաջին Համաշխարհային Պատերազմի տարիներուն Գերմանա-Աւստրիական խմբաւորումին մէջ Օսմանեան Կայսրութիւնը նմանապէս դաշնակից պետութիւն մըն էր Անտանտի գինակից ուժերուն՝ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Ռուսաստանի դէմ:

Նոյն շրջանին ուրիշ կարեւոր հրատարակութիւն մը եւս լոյս տեսաւ գերմաներէն լեզուով, որ կը բացայայտէր Վատիկանի արխիւներուն մէջ պահպանուած փաստաթուղթերը Հայոց Ցեղասպանութեան վերաբերեալ: Նկատի ունենալով որ Զուիցերիա դեռ Սուլթան Ապտուլ Համիտ Բ.ի կողմէ հրահանգուած, Կ. Պոլսոյ եւ հայկական վիլայէթներուն մէջ իրականացած համատարած կոտորածներու տարիներուն, սկեռլ 1894 թուականէն եւ հետեւեալ ամբողջ շրջանին, մարդասիրական շատ կարեւոր ներդրում ունեցած է կարելիք եւ տառապեալ հայ ժողովուրդին օգնութեան հասնելու իմաստով, Զուիցերիոյ Աւետարանական Բարեկարգեալ Եկեղեցիներու Միութիւնը ինծի մասնաւոր պարտականութիւն մը փոխանցեց ուսումնասիրելու եւ գիտական մակարդակով պատրաստելու հատոր մը, որ վեր պիտի հանէր Օսմանեան Կայսրութեան տարածքին ցեղասպանուող հայ ժողովուրդին նկատմամբ զուիցերիացի ժողովուրդին ցուցաբերած մարդասիրական օժանդակութիւնը: Առ այս, բնականօրէն, ոսկի առիթը Հայոց Ցեղասպանութեան 100–րդ տարելիցն էր: Սովորաբար, նման վիթխարի գործ մը իրականացնելու համար, մենք, գործրինակ, Ֆրիբուրգի համալսարանի մէջ իրենց ղոկտորական աւարտաճառը պատրաստողներուն կու տանք 4–6

տարիներու աշխատանքային ժամանակամիջոց մը: Սոյնը, իմ պարագային, բացառուած էր, քանի որ ընդամէնը տարի մը ետք արդէն Հայոց Ցեղասպանութեան 100–րդ տարին էր, իսկ այս պատմական պահը նշելու ծրագրին մէջ նկատի առնուած էր Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի պաշտօնական այցելութիւնը Զուիցերիոյ Համադաշնութիւն, Զուիցերիոյ Աւետարանական Բարեկարգեալ Եկեղեցիներու Խորհուրդին հրաւերով: Բայց յարատեւ եւ տքնաշան աշխատանքը արդիւնաւորուեցաւ դրականօրէն եւ որոշուած ժամկէտին կարելի եղաւ Զուիցերիոյ ընթերցասէր հասարակութեան, ինչպէս նաեւ քաղաքական եւ մշակութային գործիչներուն ներկայացնել աւելի քան 500 էջերէ կազմուած տպագրեալ հատորը:

Հարց.- Արդեօք ի՞նչ է պատճառը, որ Զուիցերիոյ Աւետարանական Բարեկարգեալ Եկեղեցւոյ Խորհուրդը այս յանձնարութիւնը ձեռք փոխանցեց:

Պատ.- Թէպէտ այս հարցին արդէն համառօտ անդրադարձայ, բայց կ’արժէ անգամ մը եւս մանրամասնել. նախ, նկատի ունենալով որ 1915 թուականը Հայոց Ցեղասպանութեան 100–րդ տարելիցն էր եւ հայ ժողովուրդը համազգային եւ պետական մակարդակով պիտի նշէր այս կարեւոր եւ անկիւնադարձային տարեթիւրը, Զուիցերիոյ Աւետարանական Բարեկարգեալ Եկեղեցւոյ Խորհուրդը փափաքեցաւ Եղեռնի, ապա Ցեղասպանութեան տարիներուն զուիցերիացի ժողովուրդին ցուցաբերած հզօր զօրակցութիւնը եւ նպաստամատոց ծառայութիւնները հայ ժողովուրդին նկատմամբ վերստին թարմացնել նոյնինքն զուիցերիացի ժողովուրդի գիտակցութեան մէջ, նկատի ունենալով որ դար մը ամբողջ անցած է տիտեր իրադարձութեան վրայէն եւ քանի մը սերնդափոխութիւն ալ կատարուած է, հետեւաբար նոր սերունդը դժուար թէ փայլուն փորձութիւն մը ունենար «հեռաւոր» անցեալէն:

Առաջին՝ բուն շարժառիթը ահաւասիկ այս էր, իսկ երկրորդը, որ նոյնքան կարեւոր է, այս նպատակին համար Զուիցերիոյ Աւետարանական Բարեկարգեալ

Եկեղեցիներու Խորհուրդը, ինչպէս վերը ընդգծեցի, Զուիցերիա հրաւիրած էր Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը, որպէսզի իր պատուիրակութեամբ միասնաբար նշէ Հայոց Ցեղասպանութեան տարելիցը: Արամ Ա. Վեհափառը հայ ժողովուրդին անունով իր մասնաշատուկ երախտագիտութիւնը փոխանցեց Զուիցերիոյ իշխանութիւններուն եւ ժողովուրդին, նաեւ ամէնուրեք, ուր պաշտօնական ձեռնարկներ կազմակերպուած էին Զուիցերիոյ Պեռն մայրաքաղաքին, Պենիէնի (Begnins), Հունսվիլի (Hundwill) եւ Վալցընհաուզընի (Walzenhausen) մէջ, իր իմաստալից պատգամներով մեծապէս տպաւորեց զուիցերիացի ունկնդիրները անխտիր, եւ անգամ մը եւս ամրապնդեց Զուիցերիոյ եւ հայ ժողովուրդին միջեւ դարաւոր բարեկամութիւնը:

Անդրադառնալով թէ ինչո՞ւ համար ես ստանձնեցի այս յանձնառութիւնը, պէտք է ըսեմ, որ ատիկա 100–ամեակի սեմին իմ ազգասիրական եւ հայրենասիրական ներդրումս էր: Ինչպէս շատ մը հայ ընտանիքներ, նոյնպէս եւ իմ ընտանիքը կրկնակի տարագրուած եւ ջարդուած է նախ 1915 թուականին Երիտթուրք ոճրագործներու, ապա 1920–ին Հաճընի մէջ՝ Քէմալական թուրք ազգայնականներու կողմէ: Ըլլալով ցեղասպանութիւն վերապրած սերունդի ժառանգորդ, երբ աչքերս լոյսին բացի մեր հայաշունչ օձախի շուշան ստուերին մէջ, թերեւս մօրս ու հօրս դէմքերը ճանշնալուծ գուգահեռ, մեր բնակարանի պատին վրայ կախուած տեսայ Մայր Հայաստանի եւ ձիւնափառ Արարատի գեղատիպ նկարները: Մայր Հայաստանը հերարձակ կնոջ կերպարով կ’ողբայ իր երբեմնի շէն քաղաքներու աւերակներուն վրայ: Այդ նկարը գիս դեռ ի տղայի տիոց եւ ցայսօր միշտ տպաւորած է եւ դարձած է զգացումներուս ներշնչարան բիւրեղ հայրենասիրութեան ու անդաւաճան ազգասիրութեան:

Հայրենասիրութիւնն ու ազգասիրութիւնը սուրբ աւանդներ են, որոնք կու գան դարերու խորքէն՝ փոխանցուելով սերունդներուն արեան կանչով ու կենսաբոցով բջիջներով: Այս աւանդն, ահաւասիկ, նաեւ հաւատքը Հայոց, ես ժառանգած եմ Կիլիկեան Տաւրոսի լանջերուն իմ հերոսածին պապերու թափած արիւնով: Ուստի, անոնք ինքնութեանս անբաժան եւ անկապտելի ստացւածքներն են, որոնցմէ գիս ոչ ոք կրնայ զրկել, կամ ինչպէս ոմանք պիտի յանդգնէին ըսել՝ «լուծարել»: Մեր հայրերը մեզի նիւթական ուրիշ ինչ հարստութիւն ալ կտակէին, ժամանակի հոլովոյթին մէջ ստոյգ պիտի մաշէինք կամ սպառէինք զայն: Բայց սէրը առ ազգն ու հայրենիքը, ինչպէս նաեւ հաւատքը, ինչքան ալ վատնել փորձենք, ընդհակառակը՝ անոնք մեր հոգիին մէջ առաւել եւս կ’ուռճանան, կը շատնան:

Բաց աստի, նախապէս, 2009–ին, հայերէն, ֆրանսերէն եւ գերմաներէն լեզուներով հրատարա-

կած էի ժընեւի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ հիմնադրութեան 40–ամեակին նուիրուած յուշամատեան մը, որ կը կրէր «Զուիցերիոյ Հայ Գաղութը, Աւելի Քան 100 Տարիներու Պատմութիւն Մը» խորագիրը: Ըստ երեւոյթին, սոյնը հանդիսացաւ յաւելեալ ապացոյց մը այն մասին, որ յանձնարարող կողմը համոզուած էր թէ քաջատեղեակ եմ նիւթին եւ ունիմ համապատասխան փորձառութիւն՝ իրականացնելու նման պատսխանատու աշխատանք մը:

Հարց.- Կ’ուզեմք անդրադառնաք գիրքին բովանդակութեան եւ ի՞նչ նշանակութիւն եւ վաւերագրական նորութիւններ կան այնտեղ:

Պատ.- Նկատի ունենալով որ աւելի քան 20 տարիներ է ի վեր Զուիցերիա կ’ապրիմ, յաճախ նկատած եմ որ տեղացիներ քիչ տեղեկութիւն ունին հայոց ծագումնաբանութեան եւ պատմութեան մասին: Հայ ժողովուրդ կամ Հայաստան անունը յաճախ զուգորդուած է պատահաբար սա կամ նա հանրածանօթ անձին կամ դէպքին հետ: Երբ հայ եմ կ’ըսես, հայ անունը լաւագոյն պարագային անմիջապէս կը կապեն սիրուած երգիչ Շառլ Ազնաւուրի կամ յոռեգոյնին՝ «Ռատիօ Երեւան» անուն կատակներու շարքին հետ: Ուստի, Փրոֆ. Տոքթ. Մարթին Գէորգէյի հետ, որ Պեռնի համալսարանէն այս հրատարակութեան գիտական ուղեկցութիւնը ապահովեց, որոշեցի ներկայացնել աւելի լայն ներածական մը հայ ժողովուրդի վերեւ նշուած ծագումնաբանութեան եւ պատմութեան մասին:

Հայաստան հայրենիքն է հայ ժողովուրդին: Հայոց ազգային աւանդութիւնը եւ գիտութեան ձեռք բերած արդի բազմաթիւ տուեալները անհերքելի կերպով կ’ապացուցեն, որ Փոքր Ասիոյ արեւելեան տարածաշրջանը մինչեւ Կովկասեան լեռներուն լանջերը, Կուռ գետի բնական սահմանագիծով, եղած է հայ ժողովուրդի բազմադարեան օրրանը: Հայ եւ օտար զրակաւնութեան մէջ «Հայկական Բարձրաւանդակ» անունը աշխարհագրական տարածուած եւ ընդունուած ըմբռնում մըն է բոլոր ժողովուրդներուն համար: «Օսմանեան» կամ «Թրքական Բարձրաւանդակ» չ’ըսուի երբեք, այլ, գորօրինակ, գերմաներէն՝ «Armenisches Hochland», անգլերէն՝ «Armenian Highlands» կամ «Armenian Plateau», ֆրանսերէն՝ «Haut-plateau Armenien», եւայլն:

Այս բառակապակցութիւնն իսկ կը մատնանշէ այն մասին, որ սոյն անուանումը սկիզբէն ի վեր պայմանաւորուած է այդ տարածաշրջանին մէջ ապրող հայ ժողովուրդի գոյութեամբ: Հայը հարուստ մշակոյթի տէր եւ աւելի քան 5.000 տարուան անցեալ ունեցող ժողովուրդ մըն է, որ դեռեւս Ուրարտական Թագաւորութեան սկզբնաւորումով աշխատած է միշտ ստեղծել իր պետականութիւնը, հակառակ պատմութեան ընթացքին իր շուրջ ստեղծուած դժուակ պայմաններուն: Բազմաթիւ ցեղեր

«ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՆԵՐԸ»

Շարունակուած էջ 14-էն

եւ նուաճող ազգեր աւերած ու գրաւած են իր երկիրը։ Անոնք խրած են իրենց նիզակներն ու տէգերը բազմաչարչար հայութեան արիւնաքամ սրտին մէջ, չեն յաջողած սակայն ստրկացնել զայն, անկախանալու եւ ուրոյն պետակա-նութիւն մը վերստեղծելու իր ձգտումը չեն յաջողած խեղդել թէկուզ իր իսկ արեան մէջ։

Հիմնուելով պատմագիտական տուեալներու վրայ, առկայ հատորը բաւական ընդարձակ ներածութեամբ մը կարելիութիւն կ'ընձեռէ, յատկապէս օտար ընթերցողներուն, կազմելու լաւ պատկերացում մը հայ ժողովուրդի պատմութեան վերաբերեալ, որուն ընդմէջէն կարմիր թելի պէս կ'անցնի հիմնական պատգամ մը. հայ ժողովուրդը այլոց նման եկուոր ցեղ մը չէ Հայկական Բարձրա-ւանդակին մէջ, այլ` ընդոծին է, իսկ աշխարհագրական այդ կենսատարածքը` իր իւրայինն է։

1453 թուականին Կ. Պոլսոյ անկումը եւ յետագային Արեւմտեան Հայաստանի գաւթումը Օսմանեան ուժերուն կողմէ, յատկապէս հայութեան համար ունեցաւ ճակատագրական հետեւանք։ Սուլթան Սելիմ Ա.-ի հրամանով, Արեւմտեան Հայաստանի կեդրո-նական շրջաններուն Վանի, Կարնոյ, Սեբաստիոյ եւ այլ տարածքներուն մէջ քաղաքական նպատակներով իրենց բնակութիւնը հաստատեցին պարսկական եւ Միջագետքի քրտական տարածքներէն բերուած սիւննի դաւանանքի տէր քիւրտ ցեղեր, որոնք ուռճանալով, կողոպուտի, աստրանութիւններու եւ սպանութիւններու ճամբով հետզհետէ թուաքանակով նսեմա-ցուցին հայ ժողովուրդը իր բնօրրանին մէջ, դարձան ուղղակի պատուհաս քրիստոնեայ խաղաղ բնակչութեան համար եւ ազդու գէնք մը սուլթաններու ձեռքին։

Համիտեան համատարած կոտորածները 1894–1896 թուական-ներուն նոյն միտումը կը հետապնդէին հայկական գաւառ-ներուն մէջ՝ մահմետական տարրին համեմատութեամբ հայութիւնը վերածել կորստուող փոքրա-մասնութեան մը, արեան մէջ խեղդել հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարը՝ ոչնչացնելով ենթական, վերացնել նաեւ անոր հետ կապուած եւ դիւանագիտական միջազգային մակարդակի բարձրացած Հայկական Հարցը։ Հայ եւ օտար ցեղասպանա-գիտութեան մէջ այսօր յստակ ու մեկին է, որ հայ ժողովուրդին հանդէպ համիտեան կոտորածները կը հանդիսանան Հայոց Յեղաս-պանութեան առաջին փուլը։

Այս միջոցին էր որ քրիս-տոնեայ ազգեր, յատկապէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, ինչպէս նաեւ Զուիցերիոյ մէջ, մարդասիրական կազմակերպութ-իւններ ստեղծեցին, օգնութեան փութալով հայ ժողովուրդի կարեւլէր գաւակներուն։ Երբ հայանպաստ օժանդակութիւնները եւ որբախնամութեան զանազան աշխատանքները Արեւմտեան Հայաստանի շատ մը գիւղերուն, քաղաքներուն եւ հայաշատ կեդրոններուն մէջ կը զարգանային, իրականացաւ Երիտթուրք եռա-պետութեան՝ «Միութիւն եւ Յառաջդիմութիւն» կուսակ-

ցութեան պարագլուխներու հայութեան դէմ մշակած համաբնա-ջնջման ծրագիրը։ Ան իրագործո-ւեցաւ Միջագետքի եւ Սուրիոյ անապատները ստոյգ դէպի մահ առաջնորդող համատարած տեղա-հանութիւններով, հիւծումէ, սովէ ու տարաբնոյթ հիւանդութիւններէ յառաջացած հազարաւոր աքսոր-եալներու մահով, առեւանգում-ներով, բռնի մահմետականա-ցումներով, նաեւ ուղղակի անգէն ծերունիներու, կանանց եւ մանուկներու դէմ գործադրուած վայրագ ոճիրներով։

Օտարագդի շարք մը միս-իոնաւներու հետ Արեւմտեան Հայաստանի, Կիլիկիոյ, Միջագետքի եւ Սուրիոյ զանազան վայրերուն մէջ կը գտնուէին նաեւ զուիցերիացի մարդասէր գործիչներ, որոնք այդ ժամանակ ականատեսն ու ակամայ վկան դարձան հայ ժողովուրդի դէմ իրագործուող ցեղասպա-նութեան։

Առկայ հատորը, հիմնուելով ցարդ չհրապարակուած արխիւային եզակի փաստաթուղթերու վրայ, կը ներկայացնէ զուիցերիական հայանպաստ կազմակերպութ-իւններու եւ զուիցերիացի առանձին անհատներու ծաւալած գործու-նէութեան պատմութիւնը 1894–էն մինչեւ 1923 թուականները։

Գիրքին 150 էջերը փաստօրէն կը բովանդակեն հայ ժողովուրդի պատմութեան վերաբերեալ ներածութիւն մը, իսկ հետեւեալ 350 էջերուն մէջ կը ներկայացուի զուիցերիացի ժողովուրդին հայանպաստ գործունէութեան պատմութիւնը՝ մինչեւ Լոզանի 1923 թուականի դաշնագիրը։

Յարց.- Ինչքանո՞վ նպաստեցին այդ նիւթական օժանդակութիւնները հայ ժողովուրդի փրկութեան։

Պատ.- Յատկապէս 1894–96 թ.թ. հայկական վիլայէթներուն մէջ իրագործուած համատարած կոտորածներու ընթացքին, ամբողջ Զուիցերիայի տարածքին բողոքի եւ ընդվզումի աննախընթաց ալիք մը բարձրացաւ` հայոց իրաւունք-ներու պաշտպանութեան համար։ Զուիցերիոյ կարեւորագոյն քաղաքներուն մէջ կազմա-կերպուեցան հայասիրական միութիւններ, որոնք նպատակ դարձուցին օգնութեան փութալ իրաւագրկուած եւ կարեւլէր հայ ժողովուրդին։

Զուիցերիոյ հայանպաստ օգնութիւններու մարմինը յատուկ պահանջագիր մը մեկնարկեց ամբողջ Զուիցերիոյ քաղաքա-ցիներուն մէջ, եւ շուրջ կէս միլիոն զուիցերիացիներ մտիաներ շարու-նակ տարբեր հանգրուաններով ստորագրեցին այդ պահանջագիր-բողոքագիրը, ուր Զուիցերիոյ պետութենէն կը խնդրուէր միջամտել եւրոպական մեծ տէրութիւններու մօտ, որպէսզի անոնք ճշշում բանեցնեն սուլթանին վրայ` հայկական ջարդերը դադրեցնելու համար։

Ճիշդ է, որ Զուիցերիոյ իշխանութիւնը, մեկնելով երկրին քաղաքական չէզոքութենէն, գործնական ընթացք չկրցաւ տալ այս պահանջագրին, բայց միւս կողմէ արգելք ալ չեղաւ, որ զուիցերիական բարեսիրական միութիւնները իրենց լայն մարդա-սիրական օգնութիւնը հասցնեն հայ ժողովուրդին։ 1897թ.-ի Մարտ ամիսէն սկսեալ, կարճ ժամանակա-միջոցի մը մէջ աւելի քան 1

միլիոն զուիցեր-իական ֆրանք հան-գանակուեցաւ ի նպաստ հայ ժողո-վուրդին։

Սոյն հաւաքին իրենց մասնակ-ցութիւնը բերին ժողովուրդի բոլոր խաւերը անխտիր, եւ յիշատակութեան արժանի է միջադէպ մը, որ պատահած էր Նէօշաթէլ (Neuchâtel) քաղաքին մէջ, երբ հանգանակութեան սեղանին կը մօտենայ տիկին մը` յայտարարելով թէ ինք դրամական միջոցներ չունի նուիրատուութեան մասնակցելու, բայց իր մատէն կը հանէ իր ամուսնական մատանին, որուն վրայ փոքրիկ ադամանդ քար մը կար, ու կը նուիրէ զայն, որպէսզի ատոր փոխարժէքով հայ որբուկ մը կտոր մը հաց ունենայ։

1897թ.-էն սկսեալ զուիցեր-իացիները սկսան Արեւմտեան Հայաստանի տարբեր շրջաններուն մէջ որբանոցներ հիմնել։ Կոստանդ-նուպոլսոյ մէջ հաստատուած Ամերիկայի Աստուածաշունչի Տան նախագահի թելադրութեամբ, անոնք իրենց բարեսիրական օգնութիւններու կեդրոն դարձուցին Սեբաստիա (Սվազ) քաղաքը, ուր տղոց եւ աղջկանց համար որբանոցներ հիմնեցին, ինչպէս նաեւ` Խարբերդի, Կիւրիւնի, Պարտիզակի եւ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ։ Ասկէ բացի, անոնք նաեւ հայկական տարբեր հաստատութ-իւններու, որբանոցներու, հիւանդա-նոցներու նիւթական նպաստներ ուղարկեցին, շրջեցան հայաբնակ զանազան վայրեր, տրամադրեցին հարիւր հազարներու հասնող գումարներ, որպէսզի հայ գիւղացին ունենայ իր կեանքի տարրական ապրելու միջոցները, գնելու եզներ, արօր, սերմնացու, բահ, եւայլն, որոնք հայ գիւղացիէն կողոպտած էին ջարդարար թուրքն ու քիւրտը, լազն ու չէրքէզը, ինչպէս նաեւ վայրենաբարոյ այլ ցեղեր։

Այստեղ արժանի է յիշատակել բոլոր այն անձերը, որոնք երկար տարիներ Արեւմտեան Հայաստանի տարբեր շրջաններու մէջ որբա-խնամութեան եւ ի նպաստ հայութեան մարդասիրական, ինչու չէ, ուղղակի հայասիրական տարաբնոյթ աշխատանքներ ծաւալեցին։ Յեղասպանութեան տարիներուն, ահաւասիկ, այս մարդասէրները, որոնք հիւանդա-նոցներու, որբանոցներու մէջ կ'աշխատէին, ակամայ դարձան առաջին վկաները քաղաքականօրէն ծրագրուած տեղահանումներուն եւ հայոց բնաջնջումին։ Այս բոլոր հայասէրները պահած են օրագրութ-իւններ, գրած են տասնեակ տեղեկագրեր եւ յղած են նամակներ իրենց ընտանիքներուն կամ եկեղեցական կեդրոններուն, որոնց մէջ ականատեսի անհերքելի վկայութիւններով նկարագրած են կատարուող ահասարսուռ բարբա-րոսութիւն ները հայ ժողովուրդին դէմ։

Յատկանշական են Ուրֆայի մէջ գտնուող զուիցերիացի սարկաւագ, ապա բժիշկ Եագոբ Քիւնցլէրի եւ նոյնպէս զուիցերիացի միսիոնարուհի Պէաթրիս Բօնըրի նամակները ուղղուած Հալէպի մէջ Գերմանիոյ հիւպատոս Վալթէր Ռէօալէրին։ Եագոբ Քիւնցլէր կը տեղեկացնէ Ուրֆայի հայութեան տարագրութիւնը եւ բնաջնջումը,

իսկ Պէաթրիս Բօնըր, որ Կ. Պոլսոյ մէջ Ամերիկայի Աստուածաշունչի Տան կառավարիչին գաղտնի յանձնարարութեամբ հաստատուած էր Հալէպի մէջ, բարեսիրական եւ նիւթական զանազան օգնութիւններ կը հասցնէ, Եփրատի երկայնքով, հիւսիսային Միջագետքի եւ Սուրիոյ անապատներով դէպի մահ տարագ-րուած հայութեան բեկորներուն։ Ան տեղւոյն վրայ, նաեւ ուրիշ շարք մը միսիոնարուհիներու հետ, ականատեսօր եղաւ ամէնէն սահմուկեցուցիչ տեսարաններուն` սովէ, հիւծումէ, համաճարակներէ, նաեւ ուղղակի թուրք զինուորներու ձեռքով առանձնակի եւ հաւաքական բնաջնջումը հայ ժողովուրդին։

Պէաթրիս Բօնըր Հալէպի մէջ կը հիմնէ որբանոց մը, եւ մինչեւ 1916թ.-ը հոն կը խնամէ շուրջ 850 հայ որբեր։ Բայց երբ Երիտ-թուրքերու կողմէ նոր նշանակուած Հալէպի կառավարիչը կու գայ եւ, կարելի է ըսել, ուղղակի կը բռնագրաւէ իր խնամած որբուկ-ները, Պէաթրիս Բօնըր ջղալին խանգարում կ'ունենայ ու կ'ենթար-կուի հոգեկան ծանր հիւանդութե-ան։ Զուիցերիոյ Հայանպաստ կազմակերպութեան Խորհուրդին յատուկ հրահանգով միայն, Եագոբ Քիւնցլէր օգնութեան կը փութայ եւ գինք Կ. Պոլսոյ ճամբով Զուիցերիա կը փոխադրէ, ուր երկար տարիներ զանազան բուժումներու ենթարկուելէ ետք` նոր կը կազդուրուի եւ կը սկսի Հայոց Յեղասպանութեան ընթացքին իր տեսած սահմուկեցուցիչ իրողութիւններուն մասին դասա-խօսութիւններ կարդալ Զուիցերիոյ եւ Գերմանիոյ շատ մը քաղաքներուն մէջ։

Յարց.- Ի՞նչ առանձնայատուկ կարեւորութիւն կը ներկայացնէ Ձեր հատորը Յայոց պատմութեան եւ ցեղասպանագիտութեան մէջ։

Շատ մը արխիւներ, ներառեալ գերմանականները, բարեբախ-տաբար ուսումնասիրուած եւ հրապարակուած են հայ եւ օտար պատմաբաններու եւ գիտնական-ներու կողմէ։ Սակայն Զուիցերիոյ պարագան այս բարեբախտութիւնը չէր ունեցած։ Ահագին նիւթեր ցարդ ուսումնասիրուած եւ հանրութեան ներկայացուած չէին։ Բախտը ըսեմ, թէ՛ ծանր բեռը, ինծի վիճակուեցաւ, որ այդ ծառայութիւնը ես ընէի՝ երեւան բերելու եւ հրապարակելու համար շատ մը նիւթեր, որոնք մինչեւ դեռ օրերս մնացած էին անձանօթ, ոչ միայն մեր պատմութեան, այլ նաեւ առհասարակ Եւրոպայի գիտական հետազօտութեան։ Ի վերջոյ Զուիցերիոյ արխիւներուն մէջ պահպանուած բազմաթիւ փաստա-թուղթերը կը ներկայացնեն իրողութիւն մը, որ Հայոց Յեղասպանութիւնը պատմական անհերքելի փաստ մըն է։ Եւ սոյնը

Շար.ը էջ 19

ՊԱՏԱՌԻԿՆԵՐ՝ ԵՐԱԶԱՅԻՆ ԱՐԵՒՄՏԱՐԱՅԱՅԱՏԱՆԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԴԵՊԻ ԻՍԹԱՆՊՈՒԼ

ՎԱՐԴԳԷՍԳՈՒՐՈՒՆԱՆ

Յուլիս 18-ին, ճոխ նախաճաշէ մը ետք, հրաժեշտ առնելով մեր կորսուած պապենական Արեւմտա-հայաստանին, եկանք օդակայան իսթանպուլ վերադառնալու:

Պահը շատ յուզիչ էր: Հիշն, կորսուած բայց մտերիմ հարազատէ մը բաժանումի պահն էր կարծես: Անհասկնալի փոթորիկ մը եւ մեղամաղձոտութիւն մը կլանած էր հոգիս: Պապենական հողերուս, արիւնաթաթախ Հայրենիքիս ,ցտեսութիւնե պիտի ըսէի քանի մը ժամէն: «Հայաստան Երկիր Դրախտավայր»ը քանի մը օր վայելելէս ետք, կարծես յանցաւոր կը զգայի որ պիտի «լքեմ» զինք: Բայց ո՛չ: Օր մը, օ՛ր մը տարբեր հանգամանքով վերադառնալու խոստումով կը մեկնէի ես: Եթէ ոչ ես, իմ զաւակներս, եթէ ոչ զաւակներս, ուրեմն թոռներս կամ ծոռերս կամ անոնց զաւակներն ու թոռները պիտի վերադառնան իմ նախահայրերուս արիւնաբոյր հայրենիքը, որպէս իրա՛ւ տէրերը այդ երկրին: Անոնք Արարատը պիտի վայելեն նաեւ արեւմուտքէն: Անոնք պիտի աղօթեն մեր հազարամէկ եկեղեցիներուն մէջ: Անոնք պիտի լողան Վանայ Լիճի զուլալ ջուրերուն մէջ: Անոնք պիտի ըմպեն ջինջ ջուրերը «պին կէօլ»ի աղբիւրներուն: Անոնք պիտի վայելեն բիւրաւոր բարիքները հայրենի մեր դաշտերուն եւ հիւթեղ պտուղները մեր մրգաստաններուն: Անոնք պիտի գինովնան մեր այգիներուն արեւահամ գինիով: Անոնք իրենց քրտինքով պիտի շաղախեն հողը մեր մայրենի եւ ,պիտի կերտեն նոր արշալոյսե: Եւ անոնք, կտրիչները մեր քաջարի եւ հեզաճկուն աղջիկները մեր սիրասուն, ձեռք ձեռքի, գիրկ գիրկի պիտի պարեն հայրենի պարարտ հողին վրայ եւ իրենք ալ պարարտանալով պիտի լեցնեն աշխարհը մեր Նայիրեան:

Օդակայանի ապահովութեան հսկիչներու քննչական գործիքներէն մին, մեր խումբի անդամներու մէկուն վալիզին մէջ մետաղեայ, գէնքի նմանող գործիքի մը ստուերը տեսեր է: Մարդը առին տարին: Դոկտ. Կարպիսը հետեւեցաւ անոնց որպէսզի հարցը լուծէ: Մի ըսեր, մեր ճամբորդին նուէր մը տուեր են, տուփի մը մէջ, որը մետաղեայ գործնական «միակապուած» գործիք մըն էր (դանակ, պատարաքաղ, տուփ բանալիք, շիշ բանալիք, մկրատ, փոքր մուրճ եւ կացին եւայլն...) պտոյտներու կամ տան մէջ գործածելու: Երբ ճամպուրկը բացին եւ ստուգեցին, ամէնքս շուռնչ մը քաշեցինք: Խեղճ մարդը քրտինքներու մէջ, լոլիկի պէս կարմրեցած եւ վախցած, վերադարձաւ:

Իսթանպուլի «Քէմալ Աթաթիւրք Օդակայան»ը հասանք

կ.ե. ժամը 5:30-ին: Քանի որ Ռամազանի շրջանն էր եւ ընթրիքի ժամը, բեռնակիրները եւ օդակայանին պաշտօնեաներէն շատերը ընթրելու գացեր էին, ուրեմն մեծ իրարանցում կար օդակայանին մէջ: Հարիւրաւոր ճամպուրկներ մէջտեղերը, խճողում, դուրսը թրաֆիք, հրմշտուք, կատարեալ լաբիւրինթոս: Կ'արժէր տեսնել Քաթիային ջղայնութիւնը: Այդ յուզական աղջիկը անցնող երկու շաբաթներու յուզումներն ու բարկութիւնը կարծէս հոս կ'ուզեր թափել: "This country is a zoo and you are the animals living in this zoo" կը պոռար: Եւ այս՝ քանի մը անգամ վալիզները փնտռելու հոս-հոն վազվզելով: Խեղճ ամուսինը, Տիգրանը, կը փորձէր հանդարտեցնել զինք: «Ձգէ այս սուրկա-ներուն դասը ես պիտի տամ» կ'ըսէր Քաթիան: Մեր խումբին ուղեկցորդը շատ նեղուեցաւ այս անարգական խօսքերէն եւ դէմքը կախեց: Ան Քաթիային ըսաւ որ անգամ մըն ալ թուրքիա չէ կրնար գալ, քանի որ մեզի հետեւող լրտեսները նշմարած եւ արձանագրած էին իր խօսքերը: Որո՞ւ հօգը:

Երբ վերջապէս օրակայանէն դուրս ելանք, տեսանք որ քանի մը թուրք շարժավարներ իրարու հայհոյելով կը կռուէին: Ինչ լաւ պիտի ըլլար եթէ ես ալ կարենայի այդ կռիւին մասնակցիլ եւ քանի մը թուրք շուներու գլուխները ջարդել...:

Պանդոկ տեղաւորուելէ ետք ճամբայ ելանք նախապէս ապահովուած ճաշարան մը երթալու: Ծովեզերքի հանրային կանանչ-ապատ եւ ծառերով յագեցած զբօսավայրերը խճողուած էին ընտանիքներով որոնք Ռամազանի օրուայ աւարտին եկած էին ընտանեօք եւ բարեկամներով ընթրելու: Ոմանք փոքր սեղանիկ-ներու վրայ, ուրիշներ գետինը գորգ մը կամ ծածկոց մը փռած տեղաւորուած էին: Ամէն քայլա-փոխին խորովածի ,մանղալենները փայտածուխի եւ իւղոտ միսի այրուածքի անուշահոտ բուրմունքով մեր ուռնգերը կը լեցնէին: Որքա՞ն պիտի ուզէի ես ալ հոն ըլլալ եւ անոնց հետ վայելել խորովածի քիչ մը իւղոտ միսերը...: Անշուշտ թրքական «շարքի»ները (եր-սերը) ամէն տեղ էին, կարծես ծառերու ճիւղերուն եւ տերեւ-ներուն մէջէն մեր ականջները ծակելու:

Պասէն իջնելով մտանք լուսազարդարուած փողոց մը: Բազմաթիւ ճաշարաններ քով քովի շարուած էին: Ընքանիքներ, բարեկամական խումբեր, երիտասարդներ, գրաւած էին սեղանները: Մենք այն օրը ձուկ պիտի ուտէինք: Օդը տաք եւ շատ խոնաւ էր:

«ՀԱՄՈՎ ՓԱՌԱՏՕՆ ԱՌԱՋԱԶՈՐՈՒՄ»

ՄԱՐԻԱՄ ՓԻԼԱՖԵԱՆ

Օրերս Արցախի Մարտակերտի շրջանի Առաջաձոր համայնքի դպրոցում տեղի ունեցաւ հերթական միջոցառումը նուիրուած արցախեան ազգային կերակրատեսակներին, որը կրում էր «Համով փառատօն» խորագիրը: Հիւրերին ներկայացուցին կերակրատեսակների բաղադրութիւնների բացատրութիւնները, պատրաստման եղանակները եւ նրանց հետ կապուած ժողովրդական աւանդութիւնները: Միջոցառման մտայղացումը Հայ Առաքելական Եկեղեցու սպա-

սաւոր, դպրոցի Մանկապատանեկան Կազմակերպութեան Կազմակերպիչ Արթուր Աբրահամեանինն էր: Գեղեցիկ եւ ախորժալի բուրմունքով օժուած դահլիճը անտարբեր չթողեց ոչ ոքի: Միջոցառման ընթացքում դպրոցի սաները ներկաներին մատուցեցին բանահիւսական նշխարհներ համեմուած ազգային երգ ու պարով:

Նմանատիպ միջոցառումները Արթուրին շատ հոգեհարազատ են, եւ իւրաքանչիւր տաղաւար թէ հոգեւոր տօն, նա մեծ ակնածանքով է նշում:

Տեղաւորուեցանք ճամբուն վրայ գետեղուած երկար սեղանի մը վրայ որ մեծ հովահարէ մը հոսող օդով կը զովանար քիչ մը: Վստահաբար այս ճամբայէն գիշերային որոշ ժամէ մը ետք ինքնաշարժ չէր անցներ: Մէզէները («աղցան»ը նոյն համը չտար...) եկան թրքական օղիով: Շատ համեղ էին: Եկաւ տապկուած թարմ ձուկը իր զարդարանքներով: Իմ սովորութեանս համաձայն, եթէ ճաշը շատ համով ըլլայ, չեմ խօսիր շուրջիններուս հետ եւ գլուխս կախած պնակիս վրայ, կը կեդրոնանամ ճաշին համը անընդմիջ վայելելու, «քիչ մը» արագ ծամելով: Պատառները մէկը միւսին ետեւէն կ'աճապարեն վար սահելու: «Ետեւէդ ձիււոր չի գար կոր, քիչ մը կամաց կեր»

Կ'ըսէր լուսահոգի մայրս: Այս ճաշարաններու յաճախորդները զբօսեցնելու համար, շրջուն նուագախումբեր եւ երգիչներ ման կու գային: Բնականաբար մօտեցան նաեւ մեր խումբին եւ մեզի ծանօթ երգեր սկսան երգել, ինչպէս «Եա Մուստաֆա, եա Մուստաֆա», թրքերէնով «աղջիկս քեզի Ալին կ'ուզե՞ս տա՞մ. – Ձեմ ուզեր հայրիկ ճան չեմ ուզեր», թրքերէնի թարգմանուած եւրոպական երգեր, եւայլն: Այս նուագախումբերը «պախշիշ»ով (նուէր) կը վճարուէին, այնպէս որ ճաշարանապետերը անվճար «entertainer»ներ ունէին:

Պատով գիշերային աղուոր պտոյտ մըն ալ ընելով Պոլսոյ թաղերուն մէջ, վերադարձանք մեր պանդոկը հանգստանալու:

ԳԻՄՐԻԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ 27ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻ ԱԻԵՐ ՏԵՍԱՅ...

Ն. ՏԵՐԵԱՆ

Ես իմ կեանքում հազար անգամ չազար, հազար ցաւեր տեսայ. Այդքան ցաւը քաւակաւ չէր, չազար, հազար դաւեր տեսայ.

Մղկտացող ու սիրտ մաշող Սրտիս փլած յոյզերի պէս, Մի, իմ երկիր ամենասուրբ, Գո շէնքերը աւեր տեսայ...

SEROP'S CAFE

GREEK & LEBANESE FOOD

SERVING BATON ROUGE SINCE 1979

ԱՄՈՒՄՆԱՆԱԼՈՒ 9 ՊԱՏՃԱՌ

Ներկայիս ամուսնութիւնը շատերու կողմէ կը դիտուի իբրեւ հինցած սովորութիւն, այդուհանդերձ, հասարակութիւնը բարեհամբոյր վերաբերմունք ունի անոնց նկատմամբ, որոնք որոշած են օրինականացնել իրենց յարաբերութիւնները:

Օրինական կերպով ամուսնանալու 9 պատճառ, որոնք որեւէ կապ չունին կրօնի կամ ավանդոյթներու հետ:

1. Դուք լուրջ պարտականութիւններ կը ստանձնէք. երբ դուք պաշտօնապէս կը ձեւակերպէք ձեր յարաբերութիւնները, ձեր կեանքին մէջ իրապէս կը սկսի նոր փուլ: Նոյնիսկ անոնք, որոնք մեծեցած են ոչ լիարժէք ընտանիքներու մէջ, կը շահին հարսանիք ընելով, քանի որ կը զգան իրենց յարաբերութիւններուն լրջու թիւնը:

2. Ամուսնութիւնը կրնայ ըլլալ այն բանը, որ ձեզի պէտք էր. Շատ մարդիկ, որոնք կը մերժեն ամուսնութիւնը եւ չեն փափաքիր արձանագրել իրենց յարաբերութիւնները, կը մոռնան, որ իրենք են ընտանիք կազմողը՝ ըստ իրենց հայեցողութեան: Դուք իրաւական երաշխիքներ կը ստանաք, սակայն զգացմունքային մասը կը ձեւաւորուի ձեր եւ ձեր զուգընկերոջ միջեւ հաստատուած փոխզիջման հիման վրայ: Կարեւորը՝ որ ամուսնութիւնը ձեռնտու ըլլայ երկու ամուսիններուն ալ, այլ ոչ թէ շրջապատող մարդոց:

3. Դուք կը սկսիք աւելի շատ աշխատիլ յարաբերութիւններուն վրայ. Շատ առումներով ամուսնութիւնը անվտանգութիւն կ'ապահովէ երկու կողմերուն համար ալ: Անիկա կ'երաշխաւորէ, որ նախքան բաժնուիլը դուք աւելի շատ ջանք գործադրէք յարաբերութիւններու պահպանման համար: Ամուսնալուծումը դիւրին գործ չէ, այնպէս որ՝ անձնագրի մէջ եղած կնիքը մեծ արժէք է երկու զոյգերու յարաբերութիւններուն մէջ:

4. Ամուսնութիւնը կ'ապահովէ նիւթական անվտանգութիւն. Նիւթական արտօնութիւնները լաւ առիթ են ամուսնութիւնը արձանագրելու համար, ի հարկէ,

եթէ դուք սիրահարուած էք:

Եթէ անգամ դուք երիտասարդի հետ երջանիկ էք քաղաքացիական ամուսնութեամբ, յարաբերութիւններու արձանագրութիւնը ձեր երկուքին ալ զալիք ժամանակներուն նկատմամբ վստահութիւն կու տայ:

5. Դուք ոչինչ կը կորսնցնէք. Եթէ կը կարծէք, որ ամուսնութեամբ դուք կը կորսնցնէք ձեր ազատութիւնը, չիշեցնենք, որ ամուսնական յարաբերութիւնները կ'ըլլան այնպիսին, ինչպիսին կը փափաքին կողմերը: Եթէ ձեր զուգընկերը կը պահանջէ տալ աւելին, քան կրնաք, ամուսնութեան արձանագրութիւնը ոչ պիտի բարելաւէ, ոչ ալ պիտի վստացնէ իրավիճակը:

6. Դուք լաւ օրինակ կը ծառայէք երեխաներու համար. Եթէ երեխաներ ունիք կամ կը ծրագրէք ունենալ, ուստի յարաբերութիւնները արձանագրելով, դուք անոնց համար կը ծառայէք իբրեւ ընտանեկան արժէքներու եւ պատասխանատուութեան լաւագոյն օրինակ:

7. Ամուսնութիւնը կ'երկարացնէ կեանքը. Գիտէ՞ք արդեօք, որ ամուսնացած մարդիկ աւելի երկար կ'ապրին: Բացի վաղուայ օրուան նկատմամբ վստահութենէն, որ մարդուն կու տայ ընտանիքը, կան այդ երեւոյթին բացառապէս բժշկական պատճառները: Ամուսինները յաճախ իրարու կը ստիպեն բժիշկի դիմել հիւանդութեան առաջին իսկ խտանիշներու ի յայտ գալուն, որ էապէս կը բարելաւէ առողջութիւնը:

8. Ամբողջ ընտանիքով հաւաքուելու առիթ. Հարսանիքը կրնայ հրաշալի առիթ դառնալ, որպէսզի մէկտեղ հաւաքուին ձեր ամենասիրելի մարդիկ՝ տօնելու ձեր ու ձեր սիրելիի միութիւնը:

9. Հպարտութիւն՝ նուաճման համար. Ամուսնութիւնը յարաբերութիւններու կարեւորագոյն փուլ է, որ կը բերէ զգացմունքային կայունութեան զգացողութիւն: Սովորաբար անիկա կ'ուղեկցուի հպարտութեան զգացումով, ինչպէս նաեւ կը փոխուի շրջապատին վերաբերմունքը ձեր եւ ձեր ամուսինին նկատմամբ:

բայց ոչ այն անունով, որ պիտի ստիպէ զինք աւելի փոքր զգալ:

4.Յաճախ կարճ հասակը կը զուգորդուի բնաւորութեան ուժեղ գիծերով: Այդ պատճառով մի' զարմանաք, եթէ փոքրա մարմին ընկերուհին ըլլայ կամային աղջիկ մը, որ համարձակ կ'երթայ դէպի իր նպատակը:

5. Ամբոխի մէջ բռնեցէք անոր ձեռքը, հակառակ պարագային ան կրնայ ինքզինք այնքան ալ յարմարաւէտ չզգալ օտար թիկունքներու այդ անտառին մէջ:

6. Մի' միխլթարէք զինք: Ան գիտէ, որ իր հասակը նաեւ առաւելութիւններ ունի: Ան կրնայ բարձրակրունկ կօշիկներ կրել՝ առանց վախնալու, որ ընկերոջմէ բարձր պիտի ըլլայ: Անոր համար շատ դիւրին է իրմէ բարձրահասակ ընկեր գտնել, եւ այլն:

7.Եթէ ժամադրութեան ժամանակ դուք կը ծրագրէք երկար զբօսանք, նախազգուշացուցէք զինք: Հակառակ պարագային ան ամենայն հաւանականութեամբ զայ բարձրակրունկ կօշիկներով:

ԻՆՉՊԵՍ ՈՐՈՇԵԼ ԲՆԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻԾԵՐԸ ԱՐՏԱՔԻՆԻ ՄԻՋՈՑՈՎ

Յայտնի փաստ է, որ մարդու մասին շատ բան կ'ըսեն անոր ժեստերը-շարժուձեւերը: Բայց անգամ չիմանալով ժեստերու լեզուն, կարելի է բնութագրել մարդիկ՝ անոնց արտաքին տեսքին միջոցով: Պարանոց- Կարճ պարանոցը կը խօսի մարդու կամակորութեան եւ անհեռատեսութեան մասին, իսկ երկար պարանոց սովորաբար կ'ուսննան մեղամաղձոտ բնաւորութեան մարդիկ: Հաստ պարանոցը կը խօսի մարդու անվախ ըլլալու մասին: Իսկ բարակ պարանոց ունեցողները կարելի է համարել ուժմանթիկ եւ ամչկոտ:

Ուսեր- Խօսելու ընթացքին ուշադրութիւն դարձուցէք մարդու ուսերուն վրայ: Եթէ մարդու ուսերը նեղ են, ուրեմն այդ անձը ամչկոտ է: Լայն ուսերը կը խօսին այն մասին, որ անձը չափազանց քաջ է: Անոնք յաճախ վստահութիւն կը ներշնչեն շրջապատին:

Ազդեր- Խոշոր եւ լայն ազդերը սովորաբար կը խօսին չզիջող անձի մասին: Կլոր ազդերը ունեցողները մեծ մասամբ փափուկ են եւ կամք չունեցող: Իսկ նեղ ազդերը կը խօսին ուժեղ բնաւորութեան եւ դիմացկունութեան մասին: Ի դէպ, երկար, գեղեցիկ ոտքերը կը խօսին այն մասին, որ մարդը ունի իր նպատակներուն հասնելու ունակութիւն:

Ճակատ- Խնայքի մարդիկ կ'ուսննան երկար եւ քիչ մը փոքր առաջ եկած ճակատ: Իսկ նեղ ճակատ ունեցողները կ'առանձնանան բռնկունութեամբ: Եթէ մարդու ճակատը քառակուսի է, ուրեմն

ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՐԵՔ ԱՄԵՆԱՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԸՍՏ ՏՂԱՄԱՐԴՈՑ

Կանացի թերութիւններու եռեակը՝ ըստ տղամարդոց, որոնց կարծիքը պարզուած է վերջերս կատարուած հարցաշարի մը իբրեւ արդիւնք:

1. Յիմարութիւն. Կը պարզուի, որ կիներու յիմարութիւնը սխալ տեղաբաշխուած գերակայութիւններն են:

Օրինակ՝ այն տեսակէտը, որ եթէ դուն հրաշալի տեսք ունիս, ուրեմն բոլորովին պարտադիր չէ, որ կրնաս խօսակցութիւն վարել, լայն մտահորիզոն ունենալ, միտքերը շարադրելու ունակութիւն, կարեւորը միայն լաւ տեսքն է: Ի դէպ, կիներ կրնան թէկուզ երեք բարձրագոյն կրթութիւն ունենալ ու գլխաւոր տնօրէնի պաշտօն, բայց միեւնոյն է, ըլլալ յիմար եւ այդ յիմարու-

գործ ունիք ազնիւ մարդու հետ: Յօնքեր- Բարակ յօնքերը կը խօսին զոռոզ բնաւորութեան մասին: Խառն աճած յօնքերը՝ դաժանութեան եւ կոպտութեան մասին, իսկ հաստ յօնքերը՝ պարզութեան եւ անկեղծութեան մասին:

Աչքեր- Խորունկ աչքերը կը բնութագրեն ժլատ եւ կախալ մարդիկ: Լայն բացուած աչքերը կը վկայեն պերճախօսութեան մասին, ինչպէս նաեւ՝ հետաքրքրասիրութեան: Նեղ աչքերը կը խօսին դաժան անձի մասին:

Քիթ- սուր եւ երկար քիթը կը խօսի խստութեան եւ բռնկոռոզ ակնութեան մասին: Անլուրջ եւ քմահաճ մարդոց յատուկ է քիչ մը վեր ցցուած քիթը:

Մեծ, հաստ քիթը կը խօսի մարդու դաժանութեան մասին:

Բերան- փոքր բերան սովորաբար կ'ունենան թոյլ բնաւորութիւն ունեցող մարդիկ: Եթէ անձի վերին շրթունքը քիչ մը մեծ է ներքեւինէն, ուրեմն ան իսկական անձնասէր է: Եթէ ներքեւի շրթունքը աւելի մեծ է, ուրեմն ան սովոր է կեանքէն ստանալ ցանկալին: Նեղ շուրթերը կը խօսին փակուածութեան մասին: Մեծ շուրթերը կը խօսին մարդու քաջութեան մասին:

Ծնօտ- ուժեղ մարդիկ, որոնք ինքնուրոյն կը հասնին իրենց նպատակներուն, յաճախ կ'ունենան մեծ եւ լաւ արտայայտուած ծնօտ: Համեստ եւ անվստահ մարդոց առաւել բնորոշ է փոքր եւ չարտայայտուած ծնօտը:

Պատրաստեց՝ ՆԱՐԻՆԷ Ն.

ՓԱՍՏԵՐ, ԶՈՐ ՊԵՏՔ Է ԻՄԱՆԱՅ ԿԱՐԾ ԶԱՍԱԿ ՌԻՆԵՑՈՂ ԱՂԶԿԱՅ ԴԵՏ ԶԱՆԴԻՊՈՂ ՏՂԱՄԱՐԴԸ

Կարճ հասակ ունեցող աղջիկը ինքն իրեն աւելի լաւ պիտի զգայ ձեր կողքին, եթէ դուք չիշէք այս քանի մը ոչ խորամանկ կանոնները:

1. Երբ դուք առաջին անգամ տեսնէք զինք, պէտք չէ բացականչել. «Օ ինչ փոքրիկ ես դուն»: Ան արդէն գիտէ այդ մէկը: Պատկերացուցէք, թէ ինչ պիտի զգայ ան, երբ ամէն անգամ իր հետ ծանօթուացողէն լսէ այդ բառերը: Իսկ եթէ դուք անոր հետ ծանօթացած էք առ ցանց, պէտք չէ հանդիպման ժամանակ ըսել, թէ լուսանկարներուն մէջ ան աւելի բարձրահասակ կը թուէր:

2.Ամէն բան, որ ան կ'ընէ, ձեզի հաճելի եւ զուարճալի կը թուի: Սակայն ձեր մտքէն անգամ չ'անցնի անոր ըսել, թէ ան հաճելի եւ զուարճալի աղջիկ է: Ան կ'ուզէ ըլլալ սիրոյ աստուածուհի եւ ոչ թէ զուարճալի աղջնակ, եւ որ դուք անոր նայելով հիանաք, այլ ոչ թէ զուարճանաք:

3. Փոքրիկս եւ նման այլ հոմանիշները անոր համար այնքան ալ լաւ քնքշանք արտայայտող բառեր չեն: Կոչեցէք զայն արեւս կամ այլ բան մը,

ԱՍՏՂԵՐԸ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՄԵՆ

ԽՈՅ Մարտ 21-Ապրիլ 19
Անցեալը յիշելու բացառիկ կարողութիւններ ունեցող անձ մըն ես:
Նախանձ անձերէ հեռու պէտք է մնաս: Գործի յաջողութիւն մը
նիւթական մեծ շահեր պիտի ապահովէ քեզի եւ ընտանիքիդ:
Հանգիստի պէտք ունիս:

ՅՈՒՆ Ապրիլ 20-Մայիս 20
 Աքանջելի եւ հաւատարիմ բարեկամներ ունիս, որոնք պատրաստ են քեզի օգնելու, մի վարանիր անոնցմէ օգնութիւն խնդրելու: Խոստումներուդ վրայ մնացիր, որպէսզի յարգուիս: Սիրայիմ զեւտնի վրայ շատ բախտաւոր ես:

ԵՐԿՈՐԵԱԿ Մայիս 21-30-նիս 20
Անորոշութեան մէջ կորսուած ես եւ չես կրնար նպատակդ գործադրել: Աւանդութիւններ պահելը շատ կը սիրես, հակառակ անոր որ ընտանիքիդ անդամները չեն համաձայնիր հետդ: Նամակ մը պիտի ստանաս:

ԽԱՅԳԵՏԻՆ   ՅՈՒՆԻՍ 21-ՅՈՒԼԻՍ 22
Տնտեսական տագնապի մը մէջ ես եւ չես կրնար հանդուրժել
ծախսերուդ: Ստիպուած ես փոխելու գործեակերպդ: Մտքիդ
մէջ շատ հարցումներ կան գորոնք կը վարանիս հարցնուլ կողա-
կիցիդ: Մի քաշուիր եւ անկեղծ եղիր:

ԱՌԻԺ **Յուլիս 23-Օգոստոս 22**
Սրտիդ զգացումները արտայայտելը անկարելի կը թուի՝ ըլլալ քեզի, ինքնավստահ եղիր եւ սիրտդ բաց հարազատի մը: Մարդ-կային բարի արարք մը ընելով, անձի մը յաջողութեան պատճառ պիտի ռաբնայ: Հաբաթավեցոյն պտուտի պատրաստուի:

ԿՈՅՍ **Օգոստոս 22-Սեպտեմբեր 22**
 Բարեկամական յարաբերություններդ վստահութեան վրայ հիմն-
 ուած ըլլալով, երբեք չես հանդուրժեր դաւաճանութիւն: Միտքդ
 արթուն պահելու համար կարող ես գծագրութեամբ զբաղուել:
 Անակնկալ մը պիտի ուրախագնէ քեզ:

ԿՇԻՈՔ   Սեպտեմբերի 23-հոկտեմբերի 22
Կեղդորոնական վայրերէ միշտ կը խուսափիս, եւ սակայն յաճախ
ուշադրութեան առարկայ կը դառնաս: Դատողութիւնդ շատ զօ-
րաւոր է, բայց նիւթական որոշում մը առնելու մէջ, պիտի սխալիս:
Այգեյիւ մը քեզ անակնկալի դիմաց պիտի դնէ:

ԿԱՐԻՃ   **Հոկտեմբեր 23-Նոյեմբեր 21**

Ամեն բանի մէջ մանրամասնութիւն կը փնտռես, եւ միտքդ շատ կը
զբաղեցնես չնչին հարցերով: Նամակատուոնի միջոցով կառավա-
րական հրահանգ մը պիտի ստանաս:
Սիրելիներուդ կողքին մնացիր եթէ նոյնիսկ անոնք նշդ են քեզի:

ԱՂԵՂՆԱԲՈՐ   **Նոյեմբեր 22-դեկտեմբեր 21**
Յոգնածութիւն մը կայ ներսիդիդ որմէ չես կրնար ձերբազատուիլ:
Հարկ ըլլալու պարագային, դիմէ կղերականի մը: Ինքնագով մի
ըլլար, այլ ձգէ որ ուրիշներ քեզ բարձրացնեն: Պատասխանա-
տուութիւններո ճիշտ ձեւով կատարէ:

ԱՅԾԵՂՁԻՐ Դեկտեմբեր 22-Յունուար 19
Գործունեություններդ արձանագրել ապագայի օգտագործման հա-
մար: Տկարություններուդ վրայ կեդրոնացիր եւ սխալներդ բարե-
լաւ: Ընտանիքդ պիտի մեծնայ եւ շատանայ: Շուտով կեանքդ
պիտի փոխուի:

ԾՈՎԱԼՆՈՅՇ   **Յունուար 20-Փետրուար 19**
 Զօրաւոր յիշողութիւնդ երբեք քեզ չի խաբեր: Ուրիշներու սխալ-
 ները գտնելը քեզի ժամանց մը ըրած ես եւ շատերը կը նեղացնես:
 Վրէժխնդիր մի ըլլար, ներող եղիր: Սիրային կեանքդ լաւ ընթաց-
 քի մէջ է:

ՉՈՒԿ **Փետրուար 20-Մարտ 20**
Ամենօրեայ կեանքդ քեզ շատ կը յոգնեցնէ: Անպայման պակսեց-
նելու ես գործերդ: Ոեւէ մէկու մի դատեր եւ մի դատապարտեր,
անոնց նեղութեան պատճառ դառնալով:
Գործի մէջ բախումներ պիտի նեղագնեն քեզ:

«ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ՎԿԱՆԵՐԸ»

Շարունակուած էջ 15-էն

ոչ թէ կը վկայուի հայ հեղինակներու կողմէ, զոր թուրքն ու ազերին «հայկական քարոզչութիւն» պիտակով պիտի խեղաթիւրեն, այլ՝ բոլորովին չէզոք գոլիցերիացին, երկիր մը՝ այդ ժամանակ ամենեւին հեռու ծաւալապաշտական հակումներէ, նաեւ՝ քաղաքական կամ տնտեսական հետաքրքրու թիւններէ:

Հարք - Ի՞նչպիսի գնահատւեցաւ հատորը Զուիցերլանդ ընթերցասիր հասարակութեան կողմէ:

Պատ.- Նախ գոհունակութիւններ ունիմ ըսելու, որ գիրքին մասին Զուլիցերիոյ մամուլին մէջ գրախօսական շատ դրական յօդուածներ լոյս տեսան եւ Զուլիցերիոյ մամուլը բարձր մակարդակով անդրադարձաւ այս գիրքին, ստեղծելով նաեւ համապատասխան հետաքրքրութիւն գրական եւ համալսարանական շրջանակներուն մէջ: Զուլիցերիոյ գրախանութիւնները արդէն վաճառքի դրած են հատորը, եւ ուրախ եմ ըսելու, որ ան ընթերցասէներու լայն շրջանակի մը տրամադրուած է:

Նոյեմբեր 22-ին, Աւստրիոյ մէջ բաւականին յաջող կերպով կազմակերպուեցաւ շնորհահանդէս մը, որուն ան թիւն ես հանդէս եկայ գրական լայն անդրադարձով մը, ուր ներկայացուցի Հայոց Յեղափոխութեան պատմութիւնը, դրդապատճառները, Թուրքիոյ կողմէ մեր արեւմտեան հայրենիքի եւ Կիլիկիոյ բռնագրաւումը, եւ

երէկուան ու այսօրուան թուրքիոյ իշխանութիւններուն կողմէ վարդապետութեան վերածուած ցեղասպանութեան պատմական փաստին ուրացումները: Պիտի ընդգծեմ, որ այս ձեռնարկին մասնակցողները մեծաւ մասամբ ընդկ աւատորիացիներ էին, իսկ ներկայ հայերու թիւը հազիւ 10 տոկոս կը կազմէր:

Նոյեմբեր 28-ին սակայն, նմանօրինակ ձեռնարկ մը կազմակերպուեցաւ նաեւ Զուիցերիոյ Աւարաու քանթոնի Օպերլնթֆելտըն բնակավայրի Հայ Դպրոցական եւ Ընտանեկան Միութեան սրահին մէջ, ուր նորէն գուիցերիացի ընթերցող հասարակութեան ներկայացուեցաւ հատորը, որուն հետեւեցաւ գիրքէն քանի մը տասնեակ օրինակներ մակագրելու արարողութիւնը:

Նկատի առնուած է անպայման,
ու հաւանաբար մինչեւ Զատիկի
2016-ը, ընթերցող հասարակութեան
ներկայացնել հատորին նախ
անգլերէն, ասոր զուգահեռ
ֆրանսերէն եւ հայերէն թարգմա-
նութիւնները:

Շնորհակալութիւն կը յայտնենք Դոկտ. Աբէլ Քհչյ. Մանուկեանին այս խիստ կարեւոր եւ հետաքրքրական հարցազրոյցին համար, եւ յաջողութիւն կը մաղթենք իրեն յառաջիկայի բոլոր ծրագիրներու իրագործման մէջ:

**Հարցազրույցը վարեց
Անի Եփրեմյան
«ԱՐԱՐԱՏ»**

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ

ՅԱՆՈՐ ՊԷՔԱՐԵԱՆԻ ողբերգական մահուան տխուր առիթով (մահացած Յուլյաստան) Ս.Դ.Հ.Կ. Արսեն Կիտուր մասնաճիւղի փարչուծիւնն ու անդամները իրենց խորագրաց ցաւակցուծիւնները իւր յայտներն չանդուցեալի ընտանեկան չամայն պարագաներուն, մասնաորոբար Տէր եւ Տիկ. ընկ. Կարո Պէքարեանին:

Առ այդ փոխան ծաղկեպսակի 200 տոլար կը նուիրէ «Մասիս»ի բարգաւաճման ֆոնտին:

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՊԵՔԱՐԵԱՆԻ մահուան տխուր առթիւ Հ.Մ.Մ.ի վարչութիւնը իր խորագգաց ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընտանեկան պարագաներուն ու յատկապէս Տէր եւ Տիկ. ընկ. Կարօ Պէքարեանին:
Առ այդ \$100 կը նուիրեն «Մասիս»ին:

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ

Յովհաննէս եւ Ներսէս Պալաթեանները կը սզան ՅԱԿՈԲ ՊԵՔԱՐԵԱՆԻ ցաւալի կորուստը եւ ցաւակցութիւններ կը յայտնեն հանգուցալի բոլոր ազգականներուն եւ հարազատներուն, մասնաւորաբար եղբոր Կարո Պէքարեանին: Փոխան ծաղկեպսակի \$100 տուրը կը նուիրեն «Մասիս»ի ֆոնտին:

ՑԱԻԱԿՑԱԿԱՆ

ՅԱՆՈՐ ՊԵՔԱՐԵԱՆԻ սրտամկրիկ աղէտի մահուան առթիւ **Տէր**
եւ Տիկ. Յարութ եւ Անի Գասպարեան իրենց խորազգաց
ցաւակցութիւնները կը յայտնեն տիկնոջ՝ **Նարկիզին**, մօրը, եղբայրներուն
ու ընտանեան բոլոր պարագաներուն եւ առ այդ **\$200** կը նուիրեն
«Մասիս»ին:

ԿԱՐՁՈՒ ՄՐԱՅ

ՓԱՍՏԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ (200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԵՌԱԶԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

www.massispost.com

daily news updates

www.massisweekly.com

ՖԱ Ֆ. ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆԸ, ՉՏԻՐԱՊԵՏԵԼՈՎ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻՆ, ՄԵՂԱԴՐՈՒՄ Է ԲՈԼՈՐԻՆ

Ֆուտպոլի Հայաստանի ազգային հաւաքականի երկրպագուներին շարժումը (ՖԱՖ) հանդէս է եկել յայտարարութեամբ՝ շնորհակալութիւն յայտնելով ազգային թիմի ֆուտբոլիստներին՝ Հայաստանի ֆուտպոլի ֆեդերացիայի նախագահի մեղադրանքին պատասխանելու համար։

ՖԱՖ-ը նաեւ հաստատում է, որ իրենց առաջնային նպատակը մնում է Ռուբէն Հայրապետեանի հեռացումը Հայաստանի ֆուտպոլի ֆեդերացիայի դեկից։

«Յանկանում ենք մեր շնորհակալութիւնը յայտնել հաւաքականի տղաներին՝ մեր կոչին միանալու, Ռուբէն Հայրապետեանի յայտարարութեանը պատասխանելու համար։

Հաստատում ենք, որ իրադարձութիւնների իւրաքանչիւր զարգացման դէպքում ՖԱՖ-ը մինչեւ վերջ սատար է կանգնելու հաւաքականի բոլոր ֆուտպոլիստներին եւ վստահութիւն ենք յայտնում, որ այս միջադէպի հետեւանքով ունենալու ենք ինչպէս աւելի կուռ եւ միանակաւ կոլեկտիւ, այնպէս էլ հայ երկրպագու-ֆուտպոլիստ հրաշալի յարաբերութիւններ։

Ռուբէն Հայրապետեանի յայտարարութեանը միջազգային մամուլը անդրադարձաւ «Սա ուղղակի ուումբ է» , «Պայթիւն պարզ երկնքում», նմանօրինակ ու նմանատիպ վերնագրերով։ Գործին խառնուեցին նաեւ միջազգային իրաւաբաններ, որոնք խաղերի վաճառելու, առուծախի, պայմանաւորուած հանդիպումներ հետաքննելու մեծ փորձ ունեն։ Միջազգային ԶԼՄ-ների ու փորձագէտների միանշանակ կարծիքը հետեւեալն էր, որ Ռուբէն Հայրապետեանը այս ամէնն անում է, որպէսզի հայ մարզասերի, հանրութեան ուշադրութիւնը շեղի հայկական ֆուտպոլի արդիական, լուծում չստացած բազմաթիւ խնդիրներից։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾԱՆՐԱՄԱՐՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԶԻ ԵՂԵԼ ՆՄԱՆ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ

Հայկական ծանրամարտի պատմութեան մէջ չի եղել նման յաջողութիւն, որ եօթ ծանրորդով մասնակցենք Օլիմպիական խաղերին։

Այս մասին NEWS.am Sport-ի թղթակցի հետ զրոյցում ասաց ծանրամարտի տղամարդկանց Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչ Փաշիկ Ալաւերդեանը՝ ամփոփելով ԱՄՆ-ի Հիւսթոն քաղաքում աւարտուած աշխարհի առաջնութիւնում հայ ծանրորդների մրցելոյթները։

Յիշեցնենք, որ Հիւսթոնում հայ ծանրորդներից լաւագոյն արդիւնքը ցոյց տուեցին 77 կգ քաշային Անդրանիկ Կարապետեանն ու գերծանրքաշային Գոռ Մինասեանը, որոնք երկամարտում գրաւեցին չորրորդ տեղը եւ նուաճեցին նաեւ մէկական փոքր բրոնզէ մետալ։ Պատանեկան Օլիմպիական խաղերի ախոյեան Սիմոն Մարտիրոսեանը նոյնպէս բրոնզէ մետալակիր դարձաւ պոկում վարժութիւնում, իսկ երկամարտում 5-րդն էր։ 69 կգ քաշային Վանիկ Աւետիսեանը գրաւեց 12-րդ տեղը, գերծանրքաշային Ռուբէն Ալեքսանեանը 8-րդն էր, իսկ 2010թ. աշխարհի ախոյեան Տիգրան Մարտիրոսեանը զրօ ստացաւ 77 կգ քաշային կարգում։

ՊԼԱՏԻՆԻ. «ՅՆՅՈՒԱԾ ԵՄ, ՈՐ ԻՆՁ ԹՈՅԼ ԶԵՆ ՏԱԼԻՍ ԿԱՏԱՐԵԼ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՍ

ՌԻԵՖԱ-ի նախագահ Միշել Պլատինին վստահ է, որ կը վերադառնայ պարտականութիւնների կատարմանը եւ կը մասնակցի 2016թ. Եւրոպայի առաջնութեան եզրափակիչ մրցաշարի կազմակերպմանը։

«Ինձ քննադատում են արդէն 40 տարի։ Քննադատում են ամէն ինչի համար։ Յնցուած եմ եւ հիասթափուած, որ ինձ թոյլ չեն տալիս կատարել իմ պարտականութիւնները։ Մենք փաստաբանների հետ կապացուցենք, որ ես մաքուր եմ։ Մտադիր եմ վերադառնալ աշխատանքիս, որպէսզի կազմակերպեմ մեծ տօն՝ Եւրօ-2016-ը Ֆրանսիայում», - Պլատինիի խօսքը մէջբերում է ESPN-ը։

Յիշեցնենք, որ ՖԻՖԱ-ի էթիկայի անկախ կոմիտէի վճռաբեկ պալատը քննչական պալատից ստացել է ՖԻՖԱ-ի նախագահի պաշտօնը զբաղեցնող Բլատերի եւ Պլատինիի նկատմամբ իրականացուող հետաքննութեան գեկոյցները, ինչից յետոյ գործ է յարուցել նրանց դէմ։ Վճուի հրապարակումը սպասւում է այս ամիս։

Բլատերը կասկածոււմ է Պլատինիին 2միլիոն շուէյցարական ֆրանկի անօրինական փոխանցում կատարելու մէջ։ Պաշտօնեաները նշում են, որ փոխանցումը պայմանագրով նախատեսուած վճարում է Պլատինիի կատարած աշխատանքի համար։

Բլատերն ու Պլատինին Հոկտեմբերից 90 օրով հեռացուած են ֆուտպոլից։

ՀԵՆՐԻԽ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆԸ՝ «ՎՈԼՖՍՐՈՒՐԳ» - «ԲՈՐՈՒՍԻԱ» ԽԱՂԻ ԼԱԻԱԳՈՅՆ ՖՈՒՏՊՈԼԻՍՏ

Հայաստանի հաւաքականի կիսապաշտպան Հենրիխ Միլիթարեանը Who-scored.com-ի վարկածով ճանաչուել է Դորմունդի «Բորուսիայի» եւ «Վոլֆսբուրգի» միջեւ Գերմանիայի առաջնութեան 15-րդ տուրի խաղի լաւագոյն ֆուտպոլիստ։

26-ամեայ կիսապաշտպանն արժանացել է 9.4 գնահատականի։ Հանդիպման երկրորդ լաւագոյն ֆուտբոլիստը «Վոլֆսբուրգի» գերմանացի կիսապաշտպան Յուլիան Դրաքսլերն է, որը ստացել է 8.4 միաւոր։

Յիշեցնենք, որ Վոլֆսբուրգում կայացած խաղում Հենրիխ Միլիթարեանը հանդէս էր եկել 90 րոպէ եւ կատարել 2 կոլային փոխանցում՝ յաղթանակ պարգեւելով «Բորուսիային»։ Դա նրա 8-րդ եւ 9-րդ կոլային փոխանցումներն էին Գերմանիայի ընթացիկ առաջնութիւնում, որում խփել է 5 կոլ։

ՄՈՎՍԻՍԵԱՆԻ ԴՈՒՐՍ ԳԱԼՈՒՑ ՅԵՏՈՅ «ՄՊԱՐՏԱԿԻ» ՖԱՆԱՏՆԵՐՆ ԱՅՐԵԼ ԵՆ ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ ԴՐՕՇՆԵՐ

Ռուսաստանի առաջնութեան 18-րդ տուրի «Սպարտակ» - «Կռիլիա Սովետով» հանդիպման ժամանակ մոսկովեան թիմի ֆանատներն «Օտկրիտիէ Արենայի» տրիբունաներում այրել են թուրքական դրօշներ։ Ֆանատների «Ուլտրա Հիւսիս» շարժումն այդ մասին գրել է Թուրքիե-րում։ Դրօշները սկսել են այրել 60-րդ րոպէից յետոյ, երբ փոխարինման է դուրս եկել «Սպարտակի» եւ Հայաստանի հաւաքականի յարձակուող Եուրա Մովսիսեանը։ Յիշեցնենք, որ «Սպարտակը» յաղթել է նուազագոյն հաշուով։

ԱՐՏԱՇԵՍ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ. «ՄԵՋ ՅԱԶՈՂՈՒԵՑ ՊԱՅՊԱՆԵԼ 2 ՕԼԻՄՊԻԱԿԱՆ ՈՒՂԵԳՐԵՐԸ»

Ծանրամարտի կանանց Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր մարզիչ Արտաշէս Ներսիսեանը ամփոփել է ԱՄՆ-ի Հիւսթոն քաղաքում կայացած աշխարհի առաջնութիւնը, որում նրա թիմը նուաճել է օլիմպիական 2 ուղեգիր։

«Մեր առաջ խնդիր էր դրուած անցած տարուայ մեր երկու վարկանիշը պահպանել եւ մենք կատարեցինք այդ յանձնարարութիւնը։

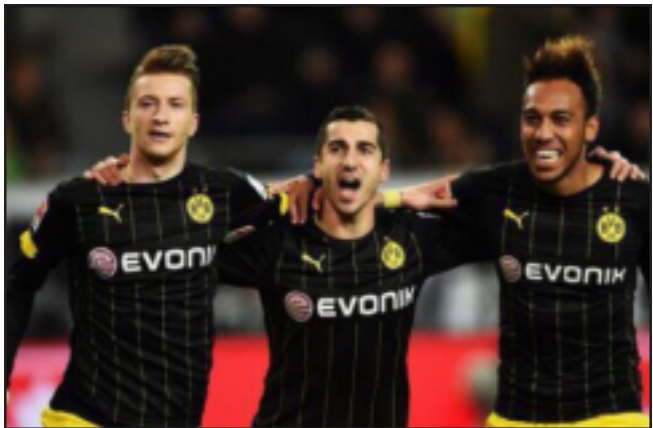
Առաջնութիւնը շատ ծանր ստացուեց մեզ համար։ Նմանատիպ ուժեղ առաջնութիւն ես դեռ չէի տեսել, իսկապէս շատ ծանր էր, բայց մենք կարողացանք պահպանել օլիմպիական մեր երկու ուղեգրերը։ Հիմա հանգիստ կարող եմ ասել, որ աղջիկների հաւաքականը երկու ծանրորդով կը մասնակցի Ռիոյի Օլիմպիական խաղերին։ Իսկ ինչ վերաբերում է Օլիմպիական խաղերում դրական արդիւնքներ գրանցելուն, ապա մենք ամէն ինչ կանենք՝ թէ մարզիկները՝ Ռիոյում լաւ արդիւնքի հասնելու համար», - մարզիչի խօսքը մէջբերում է ՀԱՕԿ-ի կայքը։

ԹԻՆԱ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԸ ՍԵՆԵԿԱԼԻ ՀԵՏ ԵՐՐՈՐԴ ՏԵՂՆ Է ԳՐԱԲԵԼ ԳԵՂԱՍԱՅՔԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄՐՅԱՇԱՐՈՒՄ

Գեղասահորդներ Թինա Կարապետեանը եւ Սայմոն Սենեկալը Զագրեի մրցաշարում դարձել են բրոնզէ մետալակիր, յայտնում է ՀԱՕԿ-ի կայքը։

Կարճ ծրագրում Հայաստանը ներկայացնող զոյգը 4-րդն էր, իսկ ազատ ծրագրում զբաղեցրեց 3-րդ տեղը։

Կարապետեան-Սենեկալը զոյգը հաւաքեց 127,92 միաւորով նուաճեց Գեղասահքի միջազգային ֆեդերացիայի կողմից անցկացուող աւանդական մրցաշարերի ցանկում ընդգրկուած «Golden Spin of Zagreb 2015» մրցաշարի բրոնզէ մեդալ։

Unsung Heroes

Կազմակերպութեամբ՝

Հ.Մ.Մ.-ի Տիկնաց Միութեան

Հինգշաբթի, Դեկտեմբեր 31, 2015

երեկոյեան ժամը 8:30-էն սկսեալ

Հ.Մ.Մ.-ի «Կարօ Սողանալեան» սրահին մէջ

1060 N. Allen Ave. • Pasadena, CA 91104

ՀԱՄԱԴԱՄ ԺԱՇԵՐ • ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ • ՔՕԹԻՅՕՆ
ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԶԵՐՄ ՄԹՆՈԼՈՐՏ • ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ D.J.

Մուտքի նուէր / Admission: \$50.00 • Children 6-12: \$25.00 • 5 & Under Free
Տոմսերու համար դիմել (626) 398-0506